

2021. XLIX. évfolyam 1. szám

ŐSI GYÖKÉR

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

Megjelenik negyedévente a magyarságtudomány és az ősi magyar nyelv kutatásának szolgálatában

Alapítva: 1972

Ára: 2000,- Ft

La Raiz Ancestral

Alapító – Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

Szászánida birodalom kincse, oroszlán jelkép, mell díszítő elem

Alapító - Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

Felelős szerkesztő: Dr. Gyárfás Ágnes
Társszerkesztő: PhS Tibold Szabina
Szerkesztő: Kalas Dóra
Olvasó szerkesztő: Mednyánszky Szalay Judit
Kiadó: Miskolci Bölcsész Egyesület (MBE)
Adószám: 19071332-1-05
3525 Miskolc-Batthyány u. 1.

Levél: 3525 Miskolc, Batthyány u. 1.
Szerkesztőségi telefonszám/fax:
+36-46-331-981

© Ősi gyökér 2021 XLIX. Évfolyam 1. sz.

Minden cikkért a szerzője a felelős. Egyes cikkeket csak rövidített formában közlünk.

Kéziratokat nem őrünk meg, és nem küldünk vissza! **(Lemezen küldött anyag mellé kérnénk kéziratot is)**

Belföldi előfizetés (évente négy szám): 7200 Ft/év.
Egy szám ára 2000 Ft.

Az Ősi Gyökér számai megtekinthetők a Nemzeti hírhálón, az Országos Széchényi Könyvtár szerkesztésében:

Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis (EPA) <http://epa.oszk.hu/02300/02387>

Ugyancsak feldolgozza, de csak a tartalomjegyzéket közli a

MATARKA Magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek kereshető adatbázisa

<http://www.matarka.hu/szam-list.php?fsz=1556>

***Az adójuk 1%-át várjuk a MISKOLCI BÖLCSÉSZ EGYESÜLET ALAPÍTVÁNYÁRA!
ADÓSZÁM: 19071332-1-05***

ISBN 9632144546 • ISSN 1586-9423 • HU ISSN 1586-9423

Szent István és Gizella (Veszprém)

ÖSI GYÖKÉR

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

Alapító – Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

2021.XLIX. évfolyam 1. sz.

TARTALOM

SZENTBESZÉD	
Dr. Hegedűs Lóránt	
Csillaglátástól a Krisztuslátásig.....	2
MISKOLCI BÖLCSÉSZ EGYESÜLET	
PhS Tóth Mónika	
A Miskolci Bölcsész Egyesület.....	5
MEGEMLÉKEZÉS	
Zolcsák Anna	
Gál Elemér – Héthavas című hitregénye és üzenete.....	7
Gál Elemér – Héthavas üzenete.....	12
Gál Elemér – Miért az őstörténet és nem a jól ismert történelmi kor.....	14
IRODALOM	
Agócs Károly	
Miniatura.....	15
MAGYAR ŐSTÖRTÉNET	
Czeplédi Katalin	
A kürt törzsnevééről II. rész.....	16
Dr. Gyárfás Ágnes	
Bevezetője.....	31
PhS Tóth Mónika	
A gyepvas.....	31
MAGYAR TÖRTÉNELEM	
Bakk István PhS-Bakk Erzsébet PhS	
Magyar volt-e Hunyadi János?.....	32
ESSZÉK	
Tomory Zsuzsa	
Ósmagyar imádságaink.....	45
Bacsó Melher Marika	
Demencia.....	60
MAGYAR NÉPKÖLTÉSZET	
Dr. Gyárfás Ágnes	
Az Obsitos (meseelemzés).....	61
A kék mécses (mese).....	65
Garay János	
Az Obsitos.....	68
MAGYAR ANTROPOLÓGIA	
PhS Tibold Szabina	
A Gyűjtőpont vagy Éberport.....	72
VERSEK	
Valek Tünde	
ÚR AN HAL.....	79
Események sodrásában.....	81
On-line egyedüliség (én és a gép).....	83
Vendégváró pakorától a halotti máglyáig.....	84
Arany János	
Magányban.....	88
Tibold Szabina	
Húsvét utáni Hajnalon.....	89
Anyám vagy.....	89
Bottyán Zoltán	
Édesanyám köszöntése.....	90
Tomory Zsuzsa	
Istenem.....	91
KÖNYVEK	
Dr. Kovács Sándor	
„Pannónia virágoskertjében” Gyárfás Ágnes – Alexandriai Szent Katalin könyvének ismertetése.....	92
Szerkesztőség ajánlata	96
Záhonyi András	
Könyvajánló.....	97
OLVASÓINK IRJÁK	
Záhonyi András	
A káld-szabír (summer) képelek.....	98
INTERJÚ	
Dr. Kásler Miklós	102
SZABINA ROVATA	
A Táltos.....	107
A Varázsló.....	108

Dr. Hegedűs Lóránt

CSILLAG-LÁTÁSTÓL A KRISZTUS LÁTÁSIG

*„...mikor meglátták a csillagot, igen
nagy örömmel örvendezének.”*

(Máté 2:10)

A napkeleti bölcseknek ez az Igéje mutatja először nekünk, hogy mi vezet Jézushoz. A csillag, de csak úgy, hogy arra az Ige felhívja a figyelmet. Miután az Ige felhívta a figyelmet a csillagra, megtörténik az a csoda, hogy a csillag közvetlen közelében azok, akik úgy gondolták, hogy a csillaggal eljutnak a célig, kérdésre kényszerülnek, mert a pontos helyet megint csak az Igéből, de most már az Igének teljes és központi valóságából ismerő életek tudják megmondani. Azaz: az írástudók. Óhosszjuk pedig Heródesen keresztül vezetett az út. Amíg tehát a karácsonyi nagy öröm kialakul, addig szükséges a Jézushoz vezető Ige, a Jézushoz vezető csillag, sőt a Jézushoz vezető emberség.

A napkeleti bölcsek, babiloni mágusok, nyilván azért kereshették ezt a csillagot, mert a babiloni fogságba vitel idejéből ott volt a kezük ügyében néhány papirusztekercs az ószövetségi Szentírásból. Talán az, hogy „csillag származik Jákóbból”, „királyi pálca támad Izráelből”, talán az ézsaiási próféciák két évszázaddal a babiloni fogság előttről. Ennek nyomán ők Messiás-váró emberekké lettek. Amellett, hogy az Igét kutatták, és az Ige felhívta figyelmüket a Messiásra, következik az egek vizsgálata – az ő asztronómiai tudásuk alapján -, amely már akkor bámulatos ismereteket közölt az égének titkairól. Persze távol voltak a mostani precizitástól és mondhatatlan távlatokból, de azt tudták, hogy az égen a legfényesebb csillag a *Vénusz: az Esthajnal csillag*, de ezt minden *háromnegyed évezredben – hétszáznegyvenkilenc évben –* túlragyogja az a ritka összeköttetés, amely naprendszerünk két legnagyobb bolygójának az összetalálkozásából felfénylik, a *Jupiternek és a Szaturnusznak az* együttes fényével.

Amikor mindezt meglátták a *Hal-* jegyében, akkor az isteni segítségnek a csillaga a *Messiásban, Izráelnek a csillaga a Jupiter után a Szaturnuszban* – és a *Hal-* jegyében: a mostani világkorszakban – azt jelentette nekik, hogy az Ige papirusztekercsei által jövendölt *Messiás Izráelben* ennek a csillagnak a vezetése szerint megszületett: hogy *őnekik is fel kell menniük, és meg kell látniuk.*

Íme, először az *Ige*, aztán a csillag, a kozmikus világtörténésnek a jegyei vezetnek Jézushoz. Eljutnak Jeruzsálembe és ott érdeklődni kezdenek, hogy: *hol született a zsidók királya? Heródes összehívja a bölcseket, és ők már tudják, nemcsak a maradék tekercsekből, a töredékes igei ismeretből, hanem a teljes Igéből, hogy a júdeai Betlehemben, mert így írta le a próféta (Mikéás 5:2).*

S akkor Heródes azt mondja: - „szorgalmasan kérdezősködjetek a gyermek felől, hogy én is elmenjek és tisztességet tegyek Néki.” – Természetesen tudjuk, hogy meg akarja gyilkoltatni, de az nem fog sikerülni az isteni útmutatás és a helyi érdeklődés nyomán. Most annyi érvényes – ennek a versnek a megelőzéseként -, hogy *Heródes is az útmutatók között van.*

Karácsony nagy öröméhez nem is lehet másként eljutni, csak igei indíttatásra. Jaj annak, akinek része van a karácsonyi vásárban a karácsonyi hangulatban, a műsorokban, tülekedésekben, csak soha nincsen része a karácsonyi Igében! Ez azt jelenti, hogy az ilyen ember a világnak kétségtelenül a legnevezetesebb könyvét: a Bibliát – és azon belül a még több nyelvre lefordítottat, az *Újszövetséget* – nem ismeri a világmindenség legnagyobb szellemi hatásának a forrását egyszerűen figyelmen kívül hagyja, tehát nem tud a legnagyobbbról.

Ezek a bölcsek ismerték a prioritásokat is. Tehát tudták, hogy hiába van meg Babilonban minden, palotájuk, gazdagságuk, hírnevük! A társadalom „krémjéhez”, sőt kiválasztott, titkot őrző beavatottjaihoz tartoztak – akiknek még uralkodók is kedvükbe jártak – amikor meglátták, hogy a Messiás jön, hogy Isten emberi életbe kíván öltözni, akkor döntöttek: ez a legnagyobb, ezért mindent érdemes elhagyni! Olyan ez, mint a *Mayflower: Gyöngyvirág hajó utasainak története*. Hitük miatti támadottságukat kiértékelve, a 17. század legelején, egyetlen lélekvesztőért, elhagyták az egész kontinenst, hogy viharzó óceánokon átkelve új világot fedezzenek fel, és megalapították az *Amerikai Egyesült Államokat*. Valóban új történelmet, új időt, új üdvtörténetet kezdtek. A bölcsek is mindent otthagytak - az Ige szerint mentek a csillag után – és a csillag után menve elérkeztek *Jeruzsálembe*.

Babits Mihály csodálatos verse szerint megy ez végbe minden időben. A vers címe:

CSILLAG UTÁN

*Ülök életunt szobámban,
hideg teát kavarok...
Kikelek tikkadt helyemből,
kinyitom az ablakot
s megpillantok odakint egy
ígéretes csillagot.
Ó ha most mindent itt hagynék,
mennék a csillag után,
mint rég a három királyok
betlehemi éjszakán!
Gépkocsin, vagy teveháton –
olyan mindegy, hogy hogyan!
Aranyat, tömjént és mirhát
vinnék, vinnék boldogan.
Mennék száz országon át, míg
utamat szelné a vám.
„Aranyat tilos kivinni!”
szólta ott a vámos rám.
„Tömjened meg ami csak van,
az mind kell, az itteni
hazai hatalmak fényét
méltón dicsőíteni.”
Százszor megállítanának,
örülnék, ha átcsúszom,
arany nélkül, tömjén nélkül
érnék Hozzád, Jézusom!*

*Jaj és mire odaérnék, hova a
csillag vezet,
Te már függnél a kereszten
és a lábad csupa seb,
s ahelyett. hogy bölcsöd köré
szórják tömjént, aranyat,*

*megmaradt szegény
mirhával,
keserű szagú mirhával
kenném véres lábadat.*

Ez lényegében véve annak a kijelentésnek a megfogalmazása, hogy minden igazi Karácsony Nagypéntekre utal. Hogy: „amikor meglátták a csillagot, igen nagy örömmel örvendeztek” – a bölcsek is – örömről zengtek az angyalok is. Boldog volt, s mosolygott *Mária* is... - Ám ez az öröm minden, csak nem romantikus felszínes öröm. – Az *Ézsaiás* 53. alapján mindenki tudhatja, hogy a Messiás megszületik, akkor a kereszthalálra születik meg. Ha a Messiás megszületik, a feltámadásra születik meg, de az csak egy betlehemi jászolbölcső hideg alom-szalmájától a *golgotai* bitófáig terjedő rettentő ívű karrier után következhet el. Mégis örülnek a bölcsek, mert eljött az emberré vált Isten, mert Hozzá vezetett *Ige*, Hozzá vezetett *csillag*. Hozzá vezetett *ellenség*, ezért: „igen nagy örömmel örvendeznek.”

Ezután a külső életi lélekrajz után röviden a belső lélekrajzot:

Először mialatt még sötétségben voltak, nem tudták, hogy van Messiás, azt hitték, csak csillagtitkok vannak, babiloni bálvány-istenek csillag-mítoszoktól – avagy az asztrológiától – az asztronómián keresztül a teológiáig eljutottak, az Isten és ember titkáig milyen hosszú az út! Sötétség és utána lidércfény. Majd csak utána jön a csillaglátás. Mert, hogyha nem világos az Istenkép, akkor „istenné lesz minden más egyéb! De ál-istenné, bálvány-istenné, ál-abszolútummá. Babilonban Nabukodonozor király idejében ez éppen olyan végzetes örültséget jelentett, mind nekünk a jobb és baloldali totális diktatúrában az ál-abszolútumoknak a követése. Ezért ez a lidércfény sokszor kikerülhetetlen a sötétségből a csillaglátásáig vezető úton.

Ők nem nyugodtak meg addig, amíg meg nem látták a csillagot!

Akkor igen nagy örömmel örvendeztek. Meglátták a gyermeket, s ahogyan Zakariás mondja: „Meglátogatott minket a Naptámadat a magasságból.”

Adja Isten, hogy a külső életünk után, ahová vezet Ige, csillag, ellenség, ezt a belső életutat is megjárjuk: *sötétség, lidércfény, csillag-látás, Naptámadat.*

S akkor minden megvilágosodik! – Akkor lidércfények nem idegesítenek bennünket. A sötétségnek az éjjeli állapotában nem látunk rémeket. Akkor tudjuk, hogy Isten ura az Igének, ura a csillagnak, ura az ellenségnek. Isten ura a sötétségnek, ura a lidérc-fénynek, ura a csillagos dicsőségnek és ura a Naptámadatnak, a színről-színre látás birodalmának, ahová elvezet bennünket.

Így legyen boldog Karácsonyunk!
Ámen.

*Dr. Hegedüs Lóránt református püspök
(1930-2013)*

Kálvin gondolataiból

Ha az üdvösséget keressük, maga a Jézus név megtanít, hogy az ő nála van; a Szentlélek egyéb ajándékait az ő felkenetésében találjuk meg, az erőt az ő uralkodásában, a tisztaságot fogantatásában, a jóságos megbocsájtást születésében, amely által ő hozzánk hasonló lett mindenben, hogy velünk szenvedni megtanuljon; a váltságot szenvedésében, a felmentetést elítélésében, az átok megszüntetését keresztyében, az elégtételt áldozatában, a megtisztulást az ő vérében; a megengesztelődést a poklokra való leszállásában, a test megöklését temetésében, az új életet feltámadásban, a halhatatlanságot ugyancsak abban, a mennyek országában való örökösödést mennybemenetelében, a védelmet, biztonságot, minden javakban való bőséget az ő országában, az ítélkezésére adatott. Egyszóval, mivel a javaknak minden kincse nála van, innen merítsünk, míg meg nem elégszünk s ne másunnan. Mert akik vele magával meg nem elégedve idestova különböző reménységre hajtának, bár főképpen reá tekintenek is, a hozzá vezető utat még sem találják meg, mivel gondolkodásuk egy részét másra irányozzák. Ámbár ez a bizalmatlanság nem férközhetik be oda, ahol az ő javainak bőségét egyszer igazán megismerték.

(Részlet az Institutióból.)

Dr. Görömbey István bíró Úr adta át szerkesztőségünknek közlésre Prof. Dr. Hegedüs Lóránt püspök Úr régi prédikációját, ami megjelent. Ezt a gyönyörű írást a Bíró Úr családi Bibliájában őrzi és Karácsonykor az egész család előtt hangosan felolvassa. E mindnyájunk számára lélekvezető írást adjuk át a kedves olvasónak és megemlékezünk arról is, hogy a püspök Úr tizenkét évig a Miskolci Bölcsész Egyesület Vallásbölcselet megbecsült és kitüntetett tanára volt.

Zolcsák Anna

Eger

GÁL ELEMÉR – HÉTHAVAS – CÍMŰ HITREGÉNYE ÉS ÜZENETE

Tizedik éve már nincs közöttünk Gál Elemér. Évtizedeken át Szatmárnémetiben élt és dolgozott. Örömteli számomra, hogy élete fő művét, a gondosan előkészített nagy terjedelmű Héthavas regényt Egerben írhatta meg azokról az időkről "Amikor bölények járták a havast, / És a nevük Begyen volt/ a Hargita hegyeit pedig Héthavasnak szólították."

„Titkok egész láncolata rejtőzik ebben a könyvben, magam is sámánként rejtőzöm az „elrövidülés” nagy pillanatában, hogy megsejdítssem ősi múltunk titkait – vallja maga a regényíró Máriás Józsefnek a Hargita Népében 2006-ban megjelent interjújában. A magyar őstörténet újabban feltárt hagyományaiból válogattam össze létfenntartó szellemi-lelki örökségünket, azt a megújulni képes hitvilágot, amely államalkotó nemzetté avatta a magyarságot. A hunok sámánhitében és a magyarság táltos szemléletű ősvallásában volt olyan örök érvényű kozmikus tudás, amely időtállóvá tette őseink világképét, hogy megtalálják benne helyüket. Éppen ezért merültem bele a magyar őstörténet emberének lelkivilágába, mert bennük láttam meg a kozmikus világrendbe illeszkedő ember magatartását, aki

nemcsak magára gondol, hanem a közösségre is, amely számára létfenntartó erő, és csak ezen belül tudja elképzelni boldogulását.”

Őstörténeti múltba gyökerező világot kelt életre a szerző, amely magától értetődően hozza magával a magyar mese- és mondavilág szimbólumait, hogy teret adjon a szárnyaló képzeletnek. Ahol a történelem hallgat, ott a naiv mesélő lép elő, hogy élettel töltse ki a történelem merev és szűkszavú kereteit.

Maga a történeti forrás is (Anonymus Magyarok cselekedetei) szabad kezet ad a regényes világkép formálásához, amelyben a történelmi valóság fehér foltjait a képzelet varázsolja mesebeli életté. Ebből adódik az emberi értékek eszményesítése, mellőzi a vadság korának kiábrándító valóságát, az eszményi modell tisztaságára és annak szépségére összpontosít. Mintha csak utalás lenne jelenünk emberi értékekben szűkölködő világára, amelyből kihaltak az eszményi mintaképek.

A honfoglalás koráról szól a regényes történet, a Hargita bércei közé menekült hun utódokról, akik Attila halála

után zekelnek, zatulnak, később székelyeknek nevezték magukat. Tették ezt azért, hogy a hunok régi ellenségei ne forduljanak ellenük. Régi, elhagyott várakban találtak menedékre, ahol évszázadokon át megőrizték ősi hitüket, áldoztak a napnak, holdnak, csillagoknak és a vizeknek, hogy hitüket megtartva, fennmaradjanak.

Erős katonai szervezetbe tömörülnek, amelynek feje a papfejedelem, főrabonbán, és minden nemzetség élén nagyrabonbánok, kisorabonbánok, gyulák és harkászok állnak, akik a hat nemzetség vallási és katonai vezetői. Első főrabonbánuk Irnák (Csaba vezér), és Zándírhám a huszonharmadik főrabonbán a magyar honfoglalás idején. A regény cselekménye hatvan év történetét fogja mondai keretbe, amelynek Anonymus krónikája mellett ihlető forrásanyaga a Csíki Székely Krónika és a székely ősvárakról szóló mondavilág. Nem a történeti hitelesség igénye vezeti a cselekményszöveget, hanem a népi emlékezetbe sűrített mitikus világ, amely élő emberekkel népesíti be az őstörténeti múltat. Ennek is lehet történelmi valóság hitele, ahogyan éltek, gondolkodtak, szerettek és gyűlöltek saját korukban a hegylakó hun utódok.

A szerző két párhuzamosan felívelő szerelem történetével kelti a való élet illúzióját, ahogyan a pogány és keresztény hitvilág felvillanó fényeiben, szerető fiatalok keresik egymást. A szerelmi motívum mindig is valóságteremtő tényező, amely az emberi létezés örök velejárója, ezért nagy a valóságHITELE. A regény hősei háborús időkben élnek, amikor nemcsak népek vesznek el, hanem hitek is dőlnek meg, és sokan hamis ígéreteknek esnek áldozatul.

A rendszerváltás korának is a regénye, amikor új életformát kell választani a nemzeti fennmaradáshoz, de a hitváltás kora is egyben, a tudatnak is lépést kell tartania a változással. A kő és a vas korában élő havasi embernek le kell jönnie a hegyekről a völgyekbe, hogy a zajosabb élet kihívásaival együtt, tágabb, szabadabb életet válasszon magának.

A hitéleti változás ábrázolása nem törekszik teljességre, csak felvillantja a felbomló pogányhit végének jellemző vonásait és az új keresztény hit felemás kezdetét, mintha még nem dőlt volna el teljességgel a köztük villongó vetélkedés. Erre utal, hogy még az utolsó fejezetben is pogányzendülés üti fel a fejt, és ennek lesz áldozata a főhős. A szerző időszimbólumba sűríti a hitváltást, csak a vég és a kezdet jellemzőit villantja fel, ezért nem részletezi az új mikéntjét,

csak egy pillanatnak érzékeljük a kezdetet, amely a kibontakozás ígéretes csírája.

Ellenben sokkal részletesebb és realiztikusabbnak tűnik a pogányok világképe, itt azonban erőteljesebb a tettek szimbóluma, az áttérésre alkalmas lelkiesség ábrázolása: a büntudat, nagylelkűség, titoktartás, önfeláldozás, lovagiasság, türelem, alázat, az adott szó becsülete és bölcsesség, mind olyan erények, amelyek a keresztény világnak is erkölcsi alapjai. A természetimádó ember naiv hite ott lebeg a tettek fölött, minden emberi megszólalásból érezzük a kettős lélek elfogadó vagy elutasító ítéletét. Természetfüggő ember lelkiességét látjuk, aki csak akkor nem fél, ha összhangban él a természet törvényeivel. Babonák és hiedelmek kísérik életüket, ezek szabályozzák az együttélést. Gondolkodásukban nagy változást hoz a kereszténység, amit fokozatosan vesznek át, nem a szigorú és tiltó parancs szavára, hanem a belső lelki átalakulás törvényei szerint.

Hősei a példaadó elit ember mintaképei, félig istenek, akiket már nem félelemből tisztel az egyszerű többség, szeretik őket, és föltétlenül engedelmeskednek a felsőbbrendű hatalom beavatott képviselőinek, nyomukba se léphetnek, hiszen természetfölötti erők birtokosai.

A történelemben ember hajnalán érezzük magunkat, amikor sokaság követi a titokba avatott fejedelmet, vakon bízik benne, mert úgy érzi, isteni akaratot teljesít tetteivel, amitől jobb lesz a világ. Úgy sejtik, történelmet csinálnak, és emlékezni fognak rájuk. Zándírhám, a székelyek főrabonbánja a regény központi alakja, papfejedelem, aki a mesék szigorú, de jólelkű királya, bizonyos varázserővel is rendelkezik, látnoki képességgel áldott ember, mindenkiben meglátja azt a cseppnyi jót, amivel a közjávára hasznos, ezért majdnem, hogy imádják. Nem tűri az igazságtalanságot, megköveteli a törvényt és bünteti a vétkezőket. Országának bölcs uralkodója, aki számon tart mindent. Irrattára ott hever előtte a nagy kóasztalon, amelyen időrendben sorakoznak a gondok kövei. Minden kódarab egy gond, ami megoldásra vár. Nagyok és kicsik egyaránt. A panaszló követ tesz le a gondok asztalára, hogy emlékeztesse a főrabonbánt a kérelem megoldására, amit nem mulasztana el soha a papfejedelem. Néha maga a főrabonbán helyez el egy követ, amikor gyanús dolgok fordulnak meg emberei körül, legyen az, közember vagy főrangú.

Arról is gondoskodik, hogy az illető tapintása is legyen a kövön, amiből kiolvassa a titkot. Valójában mély emberismerő, de azt gondolják róla, hogy

táltos, valójában nagy tudományú ember, mégis jobban elhiszik, hogy jóban van az égi hatalmakkal.

Tapasztalata szerint állítja minden emberét a megfelelő helyre, hogy a nagy kazár-bolgár-besenyő támadás idején a maroknyi ország minden erejét összefogja a védelem érdekében. Idejében meneszt küldöttséget Árpád fejedelem szállására, legidősebb fővezérét és fiát bizza meg a segélykérés nehéz feladatával, de a nép egyszerű gyermekei a hősök, akik vállalják a küzdelmes harcot.

Bár természet dolgában különböznek egymástól a főemberek, a főrabonbán mégis okosan használja ki az egymással vetélkedők harcias törekvéseit. A szemben álló erőket is közösségi, nemzeti érdek szolgálatába állítja.

Belátja, hogy a vadság állapotából kiemelkedő friss erőket kell az ügy szolgálatába állítania, ezért karolja fel a szolgaságból kivált Zsögöd vitézét, aki méltó társa lesz a főúri származású Ajnádnak. A többségből származó új erők lendületet adnak az erősen fogyatkozó nép önvédelmi harcának.

Nemcsak a külső ellenséggel szembe szálló hősök ezek a regényalakok, hanem saját bűneik ellen is küzdelmet vállaló férfiak.

Amikor idegen hadak támadásai ellen szervezkednek, megjelenik a pogány hittet

szembe álló keresztény hitvilág is, amely szembe állítaná az egységes székely népet, azonban a bölcs papfejedelem idejében felismeri, hogy nagy erkölcsi erő rejlik a keresztény hitben, ezért nem irtja tűzzel – vassal, hanem türelmi magatartással szabad folyást enged az új hitnek. Így nem osztja meg a nemzet erejét.

A nő és férfi szerelme lovagi eszménnyé magasodik, a lélek belső hangja anyagi érdekek fölé emeli a szerelmet, és ez a pillanat a személyes szabadság születése. Az égiek akaratát vélik a párválasztásban. A közép-európai kereszténység hajnalának is a regénye, amikor hívők és hitetlenek, pogányok és keresztények mérkőznek egymással a jobbik hitért, megtanulják legyőzni a bűneiket, hogy jobbá váljanak, emiatt hitregény. Ez is rendszerváltás, a lélek belső forradalma, amikor önmagát győzi le az ösztönember, és felismeri a közösségi összefogás nagy lehetőségeit, tapasztalja a győzelem mámorát is, de nagylelkűen viselkedik a legyőzöttel szemben, a vesztest nem semmisíti meg, esélyt ad a felemelkedéshez.

A kitalált „rabonbánok világa” a hit emberének a felfedezése, amikor az egymást segítő értékek megváltoztatják a vad emberarcot, a gonosz megjavul, akár a mesékben.

A Nap és Hold imádatában fogant
 érzésvilág és világlátás pogány kori
 szerelme hatja át a regényt, amelyben az
 ember és természet kézen fogva vezeti
 egymást, nincsenek ellenséges határok
 ember és természet között. A favágó imával
 fohászkodik a fához, mielőtt kivágná, a
 vadász megsüvegezi az elejtett vadat, okos
 törvények szabályozta világban él az
 ember.

Ez a naiv őstörténeti kalandozás
 példaértékű számunkra is, olyan érző és
 értő embereket látni a kő és vas korában,
 akik lemondtak önző érdekeikről a
 közösség javára. Vezetőik – nagy idők
 jöttékor – lélekben tudtak nagyok lenni,
 magukhoz emelték a kisembert, és a
 győzelem után mindannyiuk számára
 otthont teremtettek a közös erővel
 megvédett hazában. Bár Erdélyről szól, a
 székelységnek hatvan év fantáziált
 története történelmi keretek között, mégis
 az egész magyarság sorsa benne van.
 Hiszen azzal kezdődik a regény, hogy az
 őrtoronyban várják a hírhozót, jön-e
 Árpádtól üzenet, és a várnál fejeződik be,
 hogy ott az, aki népét, hazáját

szolgálja, annak az emléke nem felejtődik
 el soha. Lényege tehát az összmagyarság
 kép.

Magyarország népe elvesztheti identitását,
 ha nem foglalkozik önmagával.

Jelent és jövőt építő óhaját, valamint
 regényének lényegét így összegzi Gál
 Elemér:

„Legyen új arca az embernek. Nyerje
 vissza, amit elvettek tőle.

Az emberi arc legyen leolvasható, világosan
 értsen a másik ember belőle. Tudja kivel
 beszél. Ellenség-e vagy barát?

Legyen hazája az embernek, találjon
 otthonára!

Legyen hazája, melyet magának épít
 lelkének is lakása, otthona.”

Szerkesztett változata elhangzott 2016.
 augusztus 1-jén a Miskolci Bölcsész
 Egyesület Őskutatási Fórumán.

HÉTHA VAS ÜZENETE

Tévesen írták, hogy a székelység eredetéről szól. Az is van benne, de az egységes magyar nép arca fénylik fel benne. Jelképe a szabadságnak: Erdély. Amikor Erdély történelmébe lapozunk, vagy csak beszélünk róla, nemzetünk sorsát érintjük vele. Ami Erdéllyel történt és történik, jelképe a magyar sorsnak: vannak győzelmei és vereségei, de akármilyen csapás érte, mindig talált kiutat a fennmaradáshoz. Lelkére, hitére hallgatott, és feje fölött szótt összeesküvések közt talált kibúvót. Ezt teszik mindenütt az államalapító nemzetek, és csak azok maradnak fenn, akik nem felejtik el történelmüket, hisznek hőseiknek.

Miért foglalkozom a múlttal? Mert eltávolodtunk önmagunktól. Le akarnak erről beszélni, de érezzük a hamis ideológia nemzet megsemmisítő szándékát. „A múlt nem a hátunk mögött van, hanem a talpunk alatt, azon állunk.” Mondta Illyés Gyula.

**Az arctalan világ ellen szól.
Legyen újra arca az embernek.
Nyerje vissza, amit elvettek tőle.
Az emberi arc legyen leolvasható,
világosan értsen a másik ember is belőle. Tudja, kivel beszél.
Ellenség-e vagy barát?
Legyen hazája az embernek,
találjon otthonára, ne a végső
nyughely legyen az örök haza.
Legyen hazája, amelyet magának
épít, lelkének is lakása, otthona.**

Egész életünk otthonkeresés, végre találjuk meg az elvesztett hazát. Hányszor lerombolták már Magyarországot, de mindig újjáépítettük.

Az elődök is mi voltunk, mert velünk élnek hőseink.

A léleknek nincsenek határai, nem egyeznek meg az országhatárokkal, mert az emberiség egy és oszthatatlan lélekben. Azonos lélek élte csak más színű bőrben és vallásokban. Egyetlen erkölcsi törvény szabályozza az életet, csak ezt eltorzítják.

Mi hozzunk törvényeket a szakrális eredetű isteni üzenetből, amit minden nép érez lelke mélyén. Fogalmazza meg saját magát a nép. Emberi jog.

A törvény legyen gyémánt, ne üveg.

Nem tesszük le a fegyvert, önvédelemhez jogunk van.

Befogadunk másokat, és minden uralmi diktátum helyett önmaguktól veszük át törvényeinket, mert ebben látják boldogulásuk zálogát. Átveszik, mert ami nekünk jó, jó nekik is nemzeti fennmaradásuk érdekében. Nem véletlen, hogy Európában először Erdélyben mondták ki a vallásszabadságot, tárgyilagosabban, hogy ne sértsük a nagyok nemzeti érzékenységét, a különböző vallások közötti egyenjogúságot és az irántuk kötelező türelmi rendelkezést, amelyet az Erdélyi Országgyűlés Tordán mondott ki 1568-ban.

Erdélyben Kr.e. 6000 körül élhettek magyarul beszélő népek, ezt bizonyítják a krónikák, amelyek a magyarság eredetét visszavezetik a zsidó mítoszok világába. Itt lehetett az a kezdeti őshaza, amelyet aranykornak írnak le. Hunor és Magor Ménrót fiai szintén a csiszolt kőkorszak és a bronzkor idejére vezetnek vissza.

Többször is vissza kellett foglalnia ezen nép saját hazáját. És meg is tette. Csak kivárta a megfelelő időt, amikor csekély erővel is győzött ellenfelei felett, de sohasem semmisítette meg őket, hogy fel ne tudnának újból emelkedni. Ugyanis, ők ezt már átérték, és esélyt adtak más népeknek is a feltámadásra.

Esélyt adunk az újrakezdéshez a legyőzötteknek is. Nekünk nem akartak adni.

Amikor már tudjuk, hogy bajban vagyunk, akkor megtaláljuk az orvoslás útját is.

A székelység megmaradásának politikai titka a megosztott hatalom fenntartása az ősi hun törzsi önkormányzatoktól, a nemek és ágak politikai függetlenségén át, a katonai demokrácia, a határörvidéki kiváltság-jogok, a lakóközösségek, közbirtokosság saját maguk által és maguk számára fogalmazott törvények betartásával és

betartatásával. Saját törvényeik szerint ítélkeztek az idegenek fölött is, mert őket is egyenjogú embernek tartották, ha földjükre lépett.

A megosztott hatalom hierarchiája jól érvényesül a rabonbán-rendszerben.

A rabonbán-hatalom szakrális papfejedelmi jogkör.

A főhatalom a főrabonbán kezében, amelynek ellenőrző jogköre van, ítélete csak vélemény, azt el kell fogadnia a nemzetgyűlésnek.

A főrabonbán (Zándírhám) papfejedelem, aki az égi származású törvények őre. Ő nem isten, de isteni az, amit képvisel. Így tudja és hiszi népe is.

A nagyrabonbánok a 6 nem (nemzetség) élén álló papfejedelmi méltóságok.

A harkászok világi bírák a nagyrabonbánok mellett, és alájuk tartoznak a kisrabonbánok.

A nagy-gyulák a 6 (+1) nem élén álló katonai vezérek, katonai döntéseikben függetlenek a nagyrabonbánoktól, nem szólnak bele a papfejedelmi ügyekbe, de azok érdekében cselekednek, csak a főrabonbánnak tartoznak felelősséggel.

A kisgyulák a nagy-gyulák alárendelt katonai alvezérei, akik csak a nagy-gyulának és főrabonbánnak tartoznak felelősséggel. Még a budavári főharkász sem szólhat bele cselekedeteibe.

A várnagyok, kapitányok a kisgyulák alárendeltjei.

A nagy-gyulák testülete élén egy fő nagy-gyula áll, akit a főrabonbán nevez ki. Ő

a legfőbb hadvezér, de a hadúr mindig a főrabonbán. Benne teljesül a rabonbáni hatalom minden etikai követelménye. Egyedül ő felelős népe boldogulásáért.

A magyarságtól idegen és legtöbbször magyargyűlölő tudósok írtak nekünk történelmet, letagadva és elhallgatva eredetünk, létezésünk történeti valóságát. Azt szerették hangsúlyozni, hogy a múlt homályába vész eredetünk. Ma egymás után jelennek német, olasz, orosz, angol tudósok könyvei a magyarok igaz eredetéről és rokonságáról. Ma fedezzük fel újra önmagunkat.

Pedig csak hallgatnunk kellett volna népköltészetünkre, mint Arany János tette, és akkor nemcsak Buda halála jutna eszünkbe, hanem igen sok eredetmondán alapuló történet ősi múltunkból, hogy ma egészen máshol és másképpen lennénk helyünkön ebben a világban: olyan szerepkörben, amely igaz történelmi létezésünk jogán megillet.

Ezért hallgattam a létező népmondákra, néha az ősi kőkorszakba visszavezető eredetmondákra, amelyekben ugyanaz a lelkeség világolt, amelyet a székely nép mélyen rejtőző tudatából ma is felragyognak egy-egy szép mondásban, szólásban vagy történetben.

Vallomás, imádság, és nosztalgia ez a regény egy olyan világ utáni vágy, amelyben a kozmikus rend uralkodik az emberiség javára, és benne egy kicsiny nép is nagyok érzi magát. Mert nagy dolgot cselekedett, hogy ilyen legyen ez a világ.

Gál Elemér

MIÉRT AZ ÓSTÖRTÉNET ÉS NEM A JÓL ISMERT TÖRTÉNELMI KOR?

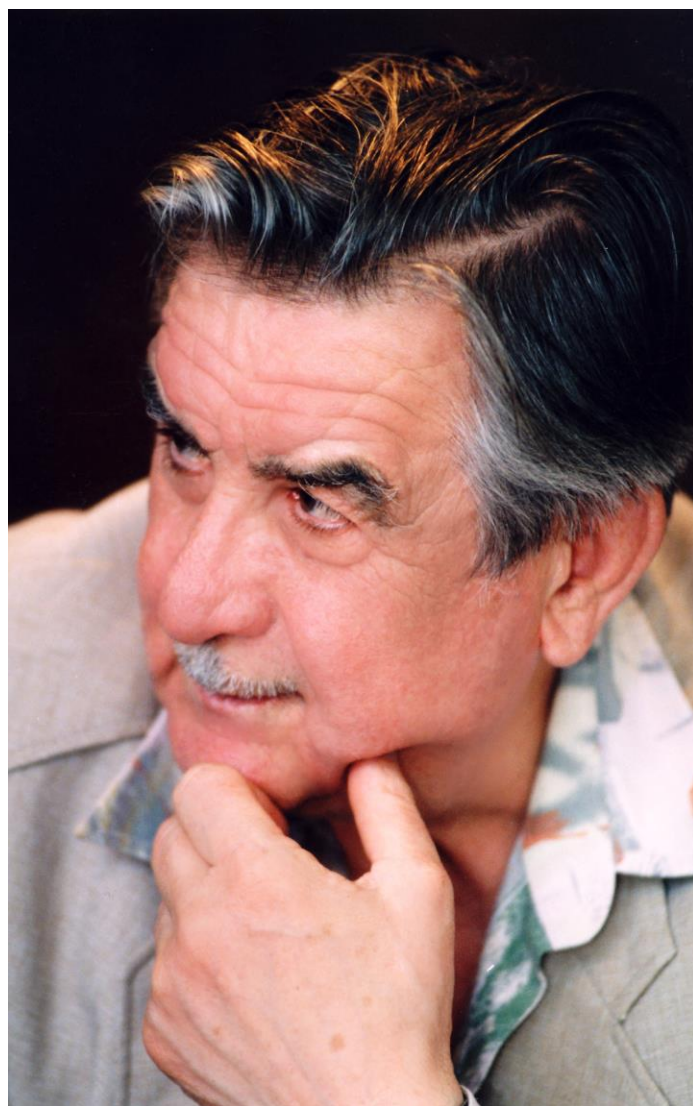
Mert itt hazudtak a legtöbbet idegen történészeink, hogy szándékosan tévútra vezessenek bennünket.

Történelmi korszakaink bemutatásával is van elég baj, de az őstörténetet teljesen letagadták, mintha a magyar nemzettel kapcsolatos őstörténet nem is létezne.

Pedig éppen a magyar népnek van olyan őstörténete, olyan történelem előtti időkből, amely a Bibliával azonos genezist, világteremtést, kozmogóniai tudást tartalmaz. Erre vallanak népmeséink nagy része is.

Maga a magyar nyelv ragozó volta bizonyítja a világ legrégebbi kultúrájának nyelvi emlékeit, ahogyan kifejezzük emberi voltunk viszonyát a világhoz, a mindenséghez, Istenhez. Az emberi lélekre és lelkeségre vonatkozó szavaink sokasága tanúskodik a fejlett lelkiélet meglétére és az ebből fakadó kultúrára, amely népköltészetünkben is fennmaradt.

(Ez csak ennyi, személyes gondolatai drága páromnak)

Gál Elemér portré

Agócs Károly

ANYASZÍV

A fűvész nagy közmegebecsülésnek örvendett, nemcsak tudományának, hanem bölcsességének okán is, amiért mindenki hozzá fordult testi panaszaival és lelki bajaival, meg jó tanácsért, vagy vigaszért. Egy napon egy fiatalasszony kereste fel mélységes bánatában.

– Miben lehetek a segítségedre? – kérdezte tőle a fűvész, miután üdvözölték egymást.

– Elveszítettem azt, akit mindenkinél és mindennél jobban szerettem – panaszolta amaz. – Test volt a testemből, vér a véremből. Őbenne volt minden örömöm és vigaszom, ő volt minden reménységem, őerte éltem. Ötven nap telt el az óta, hogy itt hagyott engem, de a fájdalmam éppoly eleven, mint az első órában volt. Nincs bátorságom eldobni az életemet, és félek, hogy eszemet veszítem. Segíts rajtam.

A fűvész gondolkozott egy kicsit, miközben lopva végigmérte a szemrevaló asszonyt.

– Számítalanféle az emberi szenvedés – mondta aztán –, és ha magad mögé tekintesz, a náladnál is szerencsétlenebbek végtelen sorát láthatod. A Teremtő a tudója, ki az utolsó, akinél nyomorultabb ember nem él a földön. Azt mondod, nem tudod rászanni magad, hogy eldobd az életedet. Ez azt jelenti, hogy maradt elegendő erőd tovább élni; hogy valami tétova remény, amit most még nem tudsz nevénevezni, ha mégoly gyenge szállal is, de ideköt, itt marasztal téged ezen a világon. Az meg, hogy nem borult el az elméd az ötven nap során, nagyban valószínűsíti, hogy már nem is fog. Mindenesetre adok neked egy szert. Hétféle méregből van keverve, ám együttesen jótékony a hatásuk: megszabadítják a lelket a fájdalomtól.

Azzal kivett egy mélybordó üvegcsét a méregszekrényből, és átnyújtotta az asszonynak.

– Ez harminc napra elég – mondta aztán. – Tizenhárom csepp kell belőle egy pohár vízbe,

és reggel, mindjárt felkelés után kell meginnod.

– Köszönöm, nagyon köszönöm – hálálkodott az asszony.

Két nap elteltével megint felkereste a fűvészt. Elszántság tükröződött a tekintetében, és a megbékélés halvány derűje. Ruháinak redői közül elővette az üvegcsét, és letette az asztalra.

– Visszahoztam a szert – mondta aztán.

– Köszönöm, de inkább nem élek vele – folytatta némi hallgatás után. – Most már tudom, hogy az érzéketlenség, a közöny fagyos üressége rosszabb, mint a legmélyebb fájdalom. Míg élek, szégyellni fogom, és nem bocsátom meg magamnak, hogy egyetlen napig bár, de úgy gondoltam arra, aki test volt a testemből és vér a véremből, mint valaki idegenre, akihez semmiféle kötelék nem fűzött engem; hogy nem könnyeztem az emléken, nem szenvedtem a hiánya miatt, egyetlen napig bár. Hálás vagyok neked, hogy segítettél.

Azzal elköszönt a fűvésztől és kilépett az ajtón.

Anyai fájdalom (PhS Tibold Szabina)

Czeplédi Katalin

A KÜRT TÖRZSNÉVRŐL II. RÉSZ

A fenti közszók hangtanilag és szerkezetileg összefüggnek, jelentésstanilag pedig a következő logika alapján tartoznak össze: A víz miközben kúrta, horolta, azaz vágta, vájta a földet, kialakította a saját járatát, gyakran kilépve medréből a folyó mentén is horolt, vágott, vájta, enyhébb mélyedést hozott létre s a folyómente ugyanolyan módon keletkezett, mint maga a folyó. Így történhetett, hogy a víznek a hangja, amelyet utánoztak, a víz, az árok, a vajat, a horh, a folyó nevévé vált, de az ugyanilyen módon keletkezett folyómente, ártér is viselte ezt a nevet. Az ártéren időszakosan van víz, ezért rétté, mezővé alakulhatott s ez is megkaphatta a folyónevet, amely mentén található. A folyóelágazásnál a terület alkalmas volt a növények, állatok, emberek tartózkodására több ok miatt. Egyrészt azért, mert árokkal, folyóval körülvett hely, ital és étel itt megtalálható. Az ősemler első lakóhelye mélyedés, gödör, majd a háza is gödör alapú volt, a lakóterület az ártéren is mélyedésben volt s azt kezdetben az árok, majd az árkot helyettesítő (vessző, fa, földtöltés stb.) vette körül, ez idővel kerítéssé fejlődött. Az általa körülvett hely pedig az a terület, amelynek a kert, stb. lett a neve.

A Kürt gyökének párhuzamai a földrajzi nevekben

A kVrt első elemének (kVr, gVr, xVr) előfordulása a földrajzi nevekben széleskörű.

Kurszk 'város a Szovjetunióban' Moszkvától délre'. Az or. *Kursk* átvétele. Ez a *Tuskar* jobb oldali mellékfolyójának or. *Kur* nevéből képződött. A folyónévhez vö.: or. ...*kur* 'kakas', *kúra* 'tyúk'. Némelyek a tisztázatlan etimológiájú or. *kurja* 'hosszúkás folyóöböl, mocsaras folyóág', zürj. *kurja* 'öböl' fn. –vel keresnek kapcsolatot. (KISS 1980) < or. *Kursk* ← nem or. *Kur* + or. -sk: vonatkozó melléknév képző. **Kyrjuga** f. TSK.58.: or.

Kyrjuga, az or. Pečora baloldali mellékfolyója, hossza 46 km. < *Kyrjuga* ← nem or. *Kyrjuga* < *Kyr* ← bask. tat. *kyr* 'szántó mező' + *juga* ← vö.: ko. *ju* 'folyó'.

Kura 'a Kaspi tengerbe ömlő folyó a Szovjetunióban'. Az örm. *Kur*, *Kurá* átvétele. ...Etimológiája nincs tisztázva. Némelyek tagadják az ókori névalakok idetartozását, és a folyónevet a kelet-kaukázusi udi nyelv *kur* 'kút' szavával kapcsolják össze. Grúzul a folyót Mtkvari-nak (tkp. 'jó víz')-nek hívják. (KISS 1980) < *Kura* ← vö. udi *kur* 'kút', magy. *kút*.

Kerkaju f. TSK.45.: ko. *Kerkaju* or. *Kerkajug*, az or. Luza baloldali mellékfolyója, hossza 19 km.

< *Kerkaju* < *Kerka* + *ju* ← ko. *ju* 'folyó' or. *Kerkajug* ← nem or. *Kerkajug*.

Kül xërri h. Ašm.XVII.55.: csuv. *Kül xërri* or. **K'ul'-Xiri** Kal., település neve, NAP: csuv. *Kül xërri* or. *K'ulxiri* V., csuvas falu, Ar.:-. < csuv. *Kül* ← csuv. *kül* 'tó' + *xërri* ← csuv. *xëř* 'vidék' < *xiri*

+ -i: birtokos személyjel or. *K'ul'-Xiri* ← nem or. *Kül-xiri* < *Kül* + *xiri* + -i: birtokos személyjel.

A vizsgált szavunk a kVr gyök település és folyó, mellékfolyó, kis szilfaerdő, határrész neve kiremettel, határrész neve, árok, patak nevében található.

A neveknek feltehetően alapul szolgált közszók jelentése

or. ...*kur* 'kakas', *kúra* 'tyúk'; or. *kurja* 'hosszúkás folyóöböl, mocsaras folyóág'; zürj. *kurja* 'öböl'; kelet-kaukázusi udi *kur* 'kút'; bask. tat. *kyr* 'szántó mező'; csuv. *xir* 'mező'; csuv. *xëř* 'vidék'; csuv. *xärtnä* 'irtás, hely a

¹ Vö.: magy. *Juga* családnév.

szántásnak, kivágott, fáktól megtisztított hely az erdőben' ← csuv. *xärt-* 'vágni, kivágni' + *-nä*: múlt idejű melléknévi igenév képzője; csuv. *xurama* 'szilfa'; csuv. *xurän* 'nyírfa'; csuv. *xyrä, xyr* 'fenyő'; csuv. *xura* 'fekete'.

Abban az esetben, ha úgy fogták fel a vájatot, hogy hely, amely a vízhez, víz járatához tartozik, akkor a *kVr* gyökhöz, tőhöz hozzáadódott a *-tVn*, *-tV*, *-t* és így lett *KVrt*.

Egyértelmű, hogy a víz nemcsak a saját medrét alakította, hanem magának a folyónak a partját is, a folyó mentén lévő területet, ott mély földet alakított ki, ahol erdő, mező, rét lett. Ez a terület alkalmas volt ültetvény számára, továbbá állatok tartására, amelyet kezdetben a természetes árok, folyó vett körül, idővel pedig mesterségesen körbe kerítették. Nem véletlen, hogy magában a kerítés nevében is szerepel, hiszen a természetes kerítés (a folyó, az árok) analógiájára készítették el a mesterséges kerítést. A mélyedés kezdetben a víz útja volt, idővel azonban az emberek útjává is vált. A folyó mentén az árterület a víz tanyája, lakóhelye volt s minthogy az embereknek is lakhelye lett, analógiás úton a települések, azaz falvak, városok is megkapták az elnevezést. A domb és a hegy azért viselheti ezt a nevet, mert az egyrészt barázdált, árkolt, rovátkolt, másrészt a mélyedés ellentettje, tükörképe. Tehát a jellemző, megkülönböztető tulajdonságai miatt kapták az elnevezést a természet részei és hozzájuk való hasonlóság alapján az ember készítette tárgyak stb. is. A kiremet, mint pogány áldozati hely, elsősorban árokban, kiszáradt folyómederben, illetve árokkal körülvett helyen szokott lenni, idővel mesterségesen bekerített helyen is tartottak ilyen áldozatokat. Maga az áldozat illetve az istenség is megkapta az elnevezést, amely nemcsak a csuvasoknál szokásos, különösen elterjedt a mariknál.

A *Kürt* közszoói (névszók és igék) párhuzamai a három nyelvcsalád nyelveiben

Ebben a fejezetben azokból gyűjtöttem össze néhányat, amelyek valamilyen szálon összetartozhatnak a *Kürt* tulajdonnévvel. Jelentéskörök szerint csoportosítottam az adatokat, amelyek természetesen nem lehetnek

tiszta kategóriák, hiszen gyakori, egy-egy jelentés mellett nem csak egy lényeges tulajdonság miatt kötelezte el magát az adott szó, amely eredetileg komplex jelentéstartalommal bírt. Pl. a magyarban ismert *harang* szónak a hangja és az alakja egyaránt meghatározó tulajdonsága. A csoportosításnál a magyarból kiindulva három nyelvcsaládba sorolt nyelvekből vettem az adatokat, amelyekből ennél sokkal több van. Külön figyelmet érdemelnek a mongol adatok, mert számos ismeretlen eredetűnek tartott magyar szónak megvan a mongolban is a párja. Hangtani problémák tisztázásában is segítségünkre vannak a mongol adatok, így pl. a szókezdő *h-* eredetének a megítélésében (vö.: CZEGLÉDI 2011). Ebben a fejezetben nem különítettem el a *kürt* és gyöke (*kür*) párhuzamait.

Hang, zaj

Magyar: *korog* '(gyomor, has) üres állapotban az éhség jeleként morgásra emlékeztető hangot ad'...Hangutánzó eredetű szócsalád. Szorosan összefügg a *kurrog*-gal. ... (TESz); *hörög* 'horkoláshoz hasonló hangot hallat, görög, gördül' ld. még *hördül*, *hörren*. ..Hangutánzó eredetű szócsalád. Hangalakja a hörgőkben és a légcsőben képződött hangjelenségeket fejez ki... (TESz); *gordon* 'erős, mély, durva (hang)'...Bizonytalan eredetű... (TESz)

A *herseg*, *hörpint*, *hörög* szavakat a lista végére gyűjtöttem, mert a *h-* szókezdő magas magánhangzó előtt szerepel, ezért eldöntendő, hogy *k-*, vagy *t-* fejleménye-e. A szavak alakváltozatai elvileg lehetnek egyrészt a *herseg* / *serceg*, *hörpint*, *hörpöl* / *szürcsöl*, *hörög* / *zörög* stb. Amennyiben így függnének össze, nem tartoznak a *kVrt* szócsaládjába. Másrészt, ha pl. a *hörpölget* a *kortyolgat* szóval tartozik össze, akkor a *kVrt* családjába tartozónak kell tartanunk. Ugyanígy, ha a *hörög* a *korog* változata, a *kVrt* családjába sorolható. A kérdés az idegen nyelvi megfelelők segítségével eldönthető. Uráli nyelvcsaládba sorolt nyelvek: Komi: *gor* 'hang' ...udm. *gur* 'dallam'... (LYTKIN-GULJAJEV)

Altáji nyelvcsaládba sorolt nyelvek:

Csuvas: *xǎrǎlti* 'rekedt, hörgő (hang)', Hangutánzó eredetű ld. csuv. *xǎr-xǎr*. (JEGOROV 1964)

Mongol: *xargi* 'zúgó, zuhatag, sellő, folyó sodra, sodor' (KARA 1998); *xor* 'csikorog, serceg' pl. a víz. (KARA 1998); *xöör* 'beszéd, beszélgetés' (*köger*) (KARA 1998). Indoeurópai yelvcsaládba sorolt nyelvek:

Orosz: *krik* 'kiáltás, kiabálás, ordítás'...vö.: litv. *krikseti* 'kiabálni', gör. *krike* 'kiáltás, vonítás, szűkülés, nyekergés', ógerm. *hrika* 'csikorgatni (fogát)'...< *kri-* ld. még *kliknut*, *skrip*. (SIS); *grom* 'mennydörgés, villámcsapás, dörgés, dörej, robaj'. (SIS); *xrip* 'hörgés, zörej, rekedtség, rekedt hang' (HADROVICS – GÁLDI 1951)

Alak, forma

Magyar: *karika* 'körvonal alakúra formált tárgy, eszköz, hordó, korong, vagy henger alakú tárgy, alkatrész,'...Valószínűleg magyar fejlemény: a *kerék*, *kerek* veláris hangrendű párjának kicsinyítő képzős származéka. ... (TESz); *kerek* 'erdő, forgószel, (korong, henger) alakú, körhöz hasonló, nagy kiterjedésű, gömbölyű, határozott (beszéd), valamilyen szempontból teljes (szám), tízzel osztható szám, a teljesség hatását keltő, arányosan, szépen alakított (szöveg, előadás, írásmű, beszéd), kerekded'...Származékszó, a *kerül*, *kerít*, *kering* igék *ker-* alapszavából jött létre *-k* deverbális nomenképzővel... (TESz); *kerék* 'központi tengelyen forgó vagy gördülő tárgy, amely rendszerint egy nagyobb szerkezet alkatrészeként szerepel, azt működteti, kerék formájú kinzóeszköz, köralak, körpálya, társaskör, társaság...Szóhasadás eredménye, a *kerek* szótól különült el... (TESz); *kert* 'rendszerint bekerített, gyümölcsfákkal, veteményekkel, virágokkal beültetett, a lakóház körül a szabadban való tartózkodásra is szánt terület, növény vagy állatvédelmi szempontból körülkerített terület, kerítés, gyepű, valamely terület körülkerítésére szolgáló árok, a gazdasági udvarok egy része, amely elsősorban termények tárolására szolgál.' (TESz); *kord* 'bordázott szövet'. Vándorszó, vö.: ang. *cord*, ném. *Kord*, cseh *kord*, szlk. *kord*, or. *kord* 'bordázott szövet, kord'. Az angolból terjedt el,

ott 1776 óta mutatható ki. Azonos az ang. *cord* 'kötél, zsinor, ideg, húr stb.' főnévvel, melynek végső forrása megegyezik az angolból is átkerült *korda* és *kordon* szavunkéval.... (TESz); *korda* 'kötél, zsinór', korbács, ostor'...Latin eredetű, vö.: lat. *chorda*, *corda* 'bél, húr, ideg, kötél'. ...E latin szó a görög ... 'bél, húr' átvétele. Ugyanez a végső forrása *kord* és *kordon* szavunknak is. A m. *korda* a szerzetesi élet révén honosodott meg...Ld. még 'a káposztalevél erezete, mestergerenda, a toll gerince'.... (TESz); *kordé* 'egyfajta taliga, hinó, kocsi'...Vö.: ném. *kareden* 'nyomorúságos szekér'... (TESz); *kör* 'zárt görbe vonal, illetőleg ilyen vonal alakjában elhelyezkedő személyek, testek sora, mozgásnak ilyen vonalú pályája, olyan zárt görbe vonal, melynek minden pontja a középponttól egyenlő távolságra van, valakinek, valaminek közvetlen környezete, közelsége, kerület, együvé tartozó személyek csoportja, társaság, cselekvés, működés területe, együvé tartozó dolgok, jelenségek rendszere, csoportja'...Szóelvonás eredménye, a *körül*, *körös-körül*, *körülötte* szavakból jött létre,... (TESz); *körte* 'hosszúkás alakú, leves, néha kövecses húsú gyümölcs, körte alakú nehezék vagy fogantyú, villanykörte, lócitrom'...Bizonytalan eredetű... (TESz); *kür* 'ökröt nógató szó a járombafogáskor, katonai vezényszó, járomba áll (ökör), járomba fog'. Bizonytalan eredetű. Talán ősi örökség a finnugor korból, vö.: vog. T. *kēr* 'befon', É. *kēri* 'fűz, tűz, befog', osztj.O. *kirda* 'felszerszámoz (rént, szarvast, kutyát'...votj. Sz. *gerd* 'kötés, csomó, csokor'... (TESz)²; *kürt*, mint köznévi „1. ...Többszörösen hajlított csövű, tölcészerűen kiöblösödő végű, rendsz. billentyűs szerkezetű rézfúvó hangszer. ...2. Autón, hajón: duda, tülök.; Gyárban, üzemben: bűgő hangú jelzőkészülék. 3. fülkürt. 4. állatka: Tölcser alakú ázalékállat” (MÉK); *kürtő* 'vejsze, kemence füstlyuka, füstfogó, mozsárágyú csöve, kémény, légzőnyílás, kályhacső, kürtőlap, kürtőskalács'...Származékszó a *kürt* főnévből.... (TESz); *horh* 'vízmosta árok, mély út'...Magyar fejlemény, alakulásmódja azonban nincs tisztázva... (TESz); *garád* 'keríték, árkolat, vízmeder, árok, keret, kerítés, gyepű,

² Vö.: magy. *kordában tart*.

trágyából csinált akolkerítés, tanya stb. körüli akácfasor'. ld. még *garágya* 'kerítés, különösen trágyakerítés'...A garád szláv...eredetű. vö.: szb.-hv. *grād* (nőnemű) kerítés', cseh *hrád* 'körülkerített hely, kerítés'...le. *gródz* 'vízhatlan válaszfal (hajón), kerítés, bekerített rét, legelő'...etimológiailag összefüggnek az ósszláv –*gorď* 'vár, város stb.' (tulajdonképpen bekerített hely) főnévvel (vö.: blg. **grad* 'város', vár, erőd' *gród* 'vár, város', or. *górod* 'város'...(TESZ) A *garádics* nem más, mint 'bemélyedéssel emelkedő' (CzK); *garat* 'a malom tölcésrszerű része, amelybe a megörlendő gabonát öntik, a szőlőprés kosara, amelybe a kisajtolandó szőlőt rakják, a nyaki gerincoszlop előtti tölcésrszerű üreg, amelybe a nyelőcső és a légső torkollik'. Szláv...eredetű, vö.: szb.-hv. *grót* 'malomgarat', szln. *grót* 'malomgarat, a szőlőprés kosara, a szénapadlás nyílása, melyen át szénát hánynak az istállóba, mélység', *gród* 'malomgarat, kútkáva, talicska, cseh *hrota* 'fejősajtár', szlk. *hrotok* 'ua.'. ukr. *grot* 'malomgarat', or. e.-szl. *grotb* 'serleg'...(TESZ) Uráli nyelvcsaládba sorolt nyelvek

Komi: *kard* 'háncs, kéregdarab, keréksín, abroncs'.....(LYTKIN-GULJAJEV); *karta* 'istálló, akol', dial. 'ház, udvar', udm. *karta* 'istálló, akol'...vö.: fi. *kartano* 'udvar, nagy gazdaság, ültetvény', vót *kartano*, *kartino* 'ház, parasztház, udvar'...vö.: gót *garda*, han. *karta-xār* 'udvar', man. *kārta* 'ua.'....(LYTKIN-GULJAJEV); *kerka* 'ház'...udm. *korka* 'ház' < 'gerendaház'...(LYTKIN-GULJAJEV); *kor* 'vastag héj, vastag hüvely, héj, háncs', 'könnyű jármű (szán), amelyet hánccsal vonnak be', udm. *kur* 'kéreg, háncs',...mar. *kür* 'kéreg, háncs', mdM. *k'ar* (*kär*) 'gyökér, kéreg, háncs', fi. *keri* vagy *kerituohi* 'új kéreg (a nyírfán) a lekopott nyírfakéreg helyén', sam. *gārrā* 'gyökér', han. *ka'it* 'gyökér', magy. *kéreg*.....(LYTKIN-GULJAJEV); *körtvom* 'zabla' < *kört* 'vas'³ + *vom* 'száj'. (LYTKIN-GULJAJEV); *körtöd* 'csomagolás, átkötés, zsinór, zsinog, valaminek a kezdete, kiindulópontja, zabla, lenkéve'...(LYTKIN-GULJAJEV); *kyr* 'szakadék, ferde, szakadékos,

magas part, hegy'...mar. *kuryk* 'hegy', észt *kuruk* 'kis kiemelkedés', sam. *kurgo* 'hegygerinc',(LYTKIN-GULJAJEV); *gar* 'nehezen (sodrott fonál)'...udm. *gury* 'kampó, horog (halászeszközön)'...mar. *kar*, *kär* 'sodrott (fonál, kötél)', fi. *kierä lanka* 'nehezen sodrott fonál',...sam. *gierre*...(LYTKIN-GULJAJEV); *gort* 'ház',...udm. *gurt* 'fal, település, ház, haza'...han. *kort*, *kurt* 'hanti lakóház vagy település'...(LYTKIN-GULJAJEV); *gort* 'koporsó, sír'...(LYTKIN-GULJAJEV); *görd* 'vörös',...udm. *gord* 'vörös'...vö.: ko. *gyrd* 'vér',...mar. *kart* 'áldozatot bemutató pap'...(LYTKIN-GULJAJEV); *göridz*: *šyr göridz* 'egér borsócska, bükköny',...(LYTKIN-GULJAJEV); *görid* 'csomó', udm. *gerd⁴* 'csomó'...(LYTKIN-GULJAJEV); *guran* 'kis gödör, vízmosás, árok, patak, szakadék, mélyedés', mar. *kore'm* 'árok, patak, szakadék', hegyi mar. *karem*(LYTKIN-GULJAJEV); *györ* 'zúzvara, dér'...udm. *gör* 'zúzvara, dér'...fi. *kuura*, *kuuru* 'zúzvara, dér',(LYTKIN-GULJAJEV); *gyr* 'mozsár', udm. *gyr* 'ua.'...fi. *kuiru* 'hosszú, szűk csónak,...*kuiri* 'nagy kanál, meritőkanál, simafenekű csónak', man. *ku'ra* láda alakú haltartó', han. *kūr3* 'teknő, vályu'...litv. *girmos* 'kézi malom', han. *kär*, nyeny. *kuury*.(LYTKIN-GULJAJEV); *gyrk* 'mell- és hasüreg', 'üreges', udm. *gyrk* 'üreg, üres, üreges, nyílt'...mar. *körgö* 'belső, belső rész', üreg', fi. *kurkku* 'torok'...mdE. *kir'ga* 'nyak'...lat. *gurguliu* 'légső', *gurges* 'örvény', óind. *gargara* 'ua.', ószláv *krьkь* 'torok, nyak'.....(LYTKIN-GULJAJEV). Altáji nyelvek

Csuvas: **-kar** 'település, város, erőd'...Valószínű, iráni jövevény. Vö.: udm. *kar* 'fészek, város'. (JEGOROV 1964); *karlav* 'villaalakú pálca, amivel a lónak ennivalót kevernek, falapát, amelynek az egyik végével krumplit ásnak', bask. *karlau* 'pálca, amellyel szántásnál az ekét tisztítják'. (JEGOROV 1964); *karmak* '1. elágazás, szétágazás' 2. 'horog', ujj. tuv., kazah, tat. *karmak* üzb. *karmak*, hakasz *xarmax*, azerb. *garmag* 'elágazás, szétágazás, halászhorog' Vö.: alt.V. *karma* "beakasztani'...(JEGOROV 1964); *karta* '1. sövény, kerítés, fal, rács,2. marhauddvar, istálló, akol, 3. veteményeskert, 4. kör', tat. *kirtä*

³ A vas eredetileg 'szűk, keskeny hegyi átjáró, mélyedés, folyómeder' jelentésű volt. Vö.: A párja t- (>-d) kezdetű szó: magy. tömör, Dömör-kapu. A vas ez utóbbinak a fejleménye. (Czeglédi Katalin 2019.)

⁴ Vö.: magy. *görcs*.

'sövény', bask. *kärtä* 'sövény, istálló, akol, falu határát jelző kerítés, a falu határa, kertek alja, közvetlen környék, kerülőút', azerb. *kirdä* 'kerek'. A szó nagyon elterjedt a finnugor és a kaukázusi nyelvekben, ko. *karta* 'istálló, akol, marha udvar', md. *karda*, *kardo* istálló, akol, lóistálló, piszkos odú, zug', *kardas* 'udvar', man. han. *karta*, *karda* 'udvar, kör',...finn *kartano* 'ültetvény ház, magy. *kert* 'kert, veteményeskert', örm. *kert* 'város', grúz *karta* 'bekerített hely a marhának', észak osszét *kärt* 'udvar, sövény, istálló'. ...A csuv. *karta* a *kar-*igéből *-ta* képző segítségével keletkezett, vö.: csuv. *šur-* 'világítani' + *-ta* > *šurta* 'gyertya'...(JEGOROV 1964); *kěrt* 'hóvihar, hófergeteg csinálta hóbucka', hó hordaléka, bask., tat. *kort*, kazah, nog. *kürtik*, karacs., kumük, ojr. *kürt*, hak. *körtik*, tuv. xor, ...*körtük* 'hótorlasz', vö.: mong. *xorcas* 'összesűrűsödött, tömörödött hóbucka, torlasz'. Ld. még mar. *kürt* 'jégkéreg (a hó fagyos felülete)', *kürdlaš-* 'párosodni'. (JEGOROV 1964); *kirtek* 'csavargó', jak. *kärädäx* 'csavargó' (JEGOROV 1964); *kukär* 'ferde, ferdeség, hajlás, tekervény, kanyarulat, folyó- vagy utikanyar, nyeregkápa', tat. *käkre*, bask. *käkere*, *kyngyr*, miser *kyngyr*, karacs., kumük *kyngyr*, ujj., üzb. *kingir*, alt. V. *kyjyr* 'ferde', alt.V. *kojryk*, *kojruk* 'meghajlott, elferdült', vö.: mar. *kagyr* 'ferde, ferdeség, hajlás, görbület, kihajlás', *kagyrmugyr* 'ide-oda hajlítani' (csuv. *kukär-makär* 'tekervényes, kanyargós', udm. *kongro* 'kampó, kapocs, horog, kerülő út', *koukero* 'ferde',...(JEGOROV 1964); *xěřě*, *xěřri* 'széle (valaminek), folyópart, folyómente, 'szél, perem, szegély, szeglet, káva, orx.-jenisz. *kärgäk* 'vidék', határ, vég,...ujg. *kir*, üzb. *kirgok*, AFT *kyjyg*, csag. *kirak*, kirg., kazah, k.kalp., ojr. *kyr*, nog., tat. *kyryj*, jak. *kyry*, oszm. *kyj*, türkm. *gyra*, azerb. *gyrag*, tuv. *kydyg*, hakasz *xyryx* 'vidék, széle valaminek, part, folyómente'...(JEGOROV 1964); *xir* 'mező, sztyepp',...csag. *kyryg* 'puszta',...tat., bask., kumük, nog. *kyr*, alt.V. *kyra*, *kra* 'szántó, mező, szántóföld', oszm. *kyr* 'mező, sztyepp, síkság',...kirg. *kyr*, üzb. *kir* 'kiemelkedés, halmos sztyepp', kazah *kyr* 'sztyepp, enyhén emelkedő hely legelőkkal, veteményekkel', mong. *xeer* 'nyílt mező, füves sztyepp'...(JEGOROV 1964).

Mongol: *xerdes* 'tekercs, gombolyag' (KARA 1998); *xart* 'felkarcsont' (KARA 1998); *xoorond* 'között' (KARA 1998); *xorgo* 'menedék, rejtékely' (KARA 1998); *xör* 'kérges/kemény réteg'...(KARA 1998); *xöröngö* 'mag, élesztő, csíra, kovász, vagyton' (KARA 1998); *xüüreg* 'porhanyó, porhanyós, szétomló, körö' (*keüreg*, *keberreg*) (KARA 1998); *ger* 'hajlék, lakás, otthon, ház, család, jurta, kereksátor, szoba, tok, tartó' (KARA 1998); *gertee* 'otthon, hazafelé' (KARA 1998)

Indoeurópai nyelvcsaládba sorolt nyelvek

Orosz: *karéta* A lengyelből való, ahova az olaszból került. Vö.: lat. *carrus* 'szekér fajta'.

körtik 'tör, gyilok'...vö.: óor. *kordb* 'kardfajta', cseh *kord* 'kard, tőr, kard', óind. *kirsti* 'vágni'. (SIS); *koryto* 'teknő, váju' (HADROVICS – GÁLDI 1951); *kražā* 'lopás'...(SIS); *krug* 'kör', < *krōgъ*, ...vö.: ógerm. *hringr* 'gyűrű, kör',...gót *ringes*...(SIS); *gorlo* 'torok'...(SIS); *gorod* 'város' ...vö.: litv. *gardas* 'kerítés, fal, rács, sövény', gót *gards* 'ház', alb. *garth* 'kerítés, palánk', ...(SIS); *gortan* 'gégefő' ...vö.: *gorlo* 'torok, gége' (SIS); *gruda* 'halmaz, halom, garmada'...vö.: litv. *grūdas* 'mag', ném. *Gries* 'kavics, murva'...Elsődleges jelentése 'szétvert, örölt'. (SIS); *grud'* 'mell'...vö.: lat. *grandis* 'magasztos, fennsége', ...Elsődleges jelentése 'kiemelkedés'. (SIS); *gurt* 'nyáj, csapat, csorda, gulya'... vö.: le. *hurt* 'juhnyáj', vö.: ném. *Hürde* 'fonat, fonott kerítés, bekerített hely a juhoknak'...(SIS); *xoromy* 'kastély, kúria, nemesi lak'...(SIS); *xram* 'templom' vö.: óor. *xoromъ* 'ház' (SIS); *gramota* 'írás' ← gör. *grammata* 'olvasás és írás' < *gramma* 'betű, írás'. (SIS)

A felsorolásból ezúttal több csoport kimarad, ezért a továbbiakban csak azt jelzem egy kivétellel, mely jelentéscsoportokba gyűjtött adatokat vizsgállok. Ezek a következők:

Mozgás, cselekvés (A víz munkája, vág, vág, hord), Eredmény, Szín, Idő, folyamat, Betegség, gyógyászat, szitkozódás, szag, bűz, Melegség, szárazság, Hímnem, férfi tulajdonság, Nép, embercsoport, ember, Állat, Növény, Társadalmi címnév.

Eszköz, szerszám, hangszer

Magyar: *kürt* 'marhaszarvból készült fúvós hangszer, ...autóduda, ...gyári sziréna'.(TESz)

Altáji nyelvcsaládba sorolt nyelvek

Csuvas: *kaķār* 'csőr, szarvacska, kürt' (JEGOROV 1964)

Oszmán: *korna*⁵ 'duda, kürt'; *kuršunkalem* 'töltőtoll'.

Mongol: *guurs* 'trombita'; *guursan* 'cső, belül üreges szár, tollszár, madártoll csöves vége' (KARA 1998)

Indoeurópai nyelvcsaládba sorolt nyelvek

Orosz: *gorn* 'kürt, trombita' (HADROVICS-GÁLDI 1951)

A közszoói adatok tanulságai

A fentiekben egyrészt lehetőség lett volna finomabb csoportosítás végzésére, másrészt több nyelv még több adata bevonható éppen azért, mert a *kürt* (*kür* + *-t*) töve a *kür* olyan hatalmas szócsaládba tartozik, amely a nyelvnek, nyelvünknek az egyik alapszava, alapformája, gyöke. Ahhoz azonban ennyi is hozzásegít, hogy lássuk, jóval több szó jöhetne számításba annál, mint amennyiről a kutatók feltételezték, hogy alapul szolgált a *Kürt* tulajdonnévnek. Az összetartozó szavak száma méginkább megnőtt, amikor csak a szótő, a gyök előfordulását vettem sorra. Meg kell jegyezni, hogy a fenti szavak legtöbbször az etimológiája felülvizsgálatra szorul részben vagy egészben s ehhez a vizsgálathoz egyben útmutatóul szolgál e tanulmány is.

Rendszerezve a jelentéseket azt látjuk, hogy a *kürt* szónak van járat jelentése, amely kezdetben a forrásvíz kürtőjét jelentette, ahol a víznek volt járata, amelyben a víz áramlott. Később ennek analógiájára más folyadék (pl. bor) járata jelentésben is használatos volt. Lehetett a pete járata (petevezeték), a füst járata (kémény), a levegő járata (kürt, mint hangszer).

Alakjukat tekintve valamennyi hengeres formájú, az egyik végén kiöblösödik. A hengeres forma pedig körözés, tekerés, gyürés, gyürődés útján jön létre. Nem csoda hát, ha a kutatóink a *Kürt*-nek alapul szolgáló közszoót illetően egyaránt gondoltak a hórulasz, lavina', a 'mellecske' jelentésű és a hangszert megnevező *kürt*-re. Ezeken kívül – mint a fenti példák igazolják - szóba jöhetett volna még számos szó. A kiválasztás azonban nem történhet önkényes alapon. Adott tulajdonnévnek az alapjául szolgált közszoó megállapításánál csak akkor járunk el helyesen, ha a szó családjához tartozó legtöbb szót összegyűjtjük, a névre vonatkozó ismereteket rendezzük, a közszoó és a tulajdonnév lehetséges kapcsolatait hangtani, alaktani és jelentéstani oldalról részletesen megvizsgáljuk, végül felrajzoljuk a szó jelentésfejlődését. Mindezt pedig névtudományi ismeretek birtokában tesszük.

Hangtani oldalról lényeges, hogy a *kürt* szócsaládnak volt mély hangú (*kar*; *kor*; *kur*; *kyr*)⁶ és magas hangú (*ker*; *kör*; *kür*; *kir*) alapszava, valamint *k*-, *g*- és *x*- kezdetű változata.

A szakirodalomban a *Kürt*nek alapul szolgált szavak között számon tartott szó valójában csak a szó családjába tartozik, amely az altáji nyelvek közül számos nyelvben kimutatható, pl.: a *kürt* 'a hóvihar összehordta bucka, hórulasz', bask. tat. *kort*, kazax, nog. *kürtik*, karacs., kumük ojr. *kürt*, xak. *körtik*, tuv. *xor*; Gabain *körtük* 'hóbucka, hófúvás', mong. *xor* ... , (JEGOROV 1964) Jegorov szerint nem tartozik ide a csuv. *kürt jyttisem* 'a mezőn futkosó és párzó kutyák', mar. *kürt* 'jégkéreg, (a hó fagyos felülete). Pedig a mezőn futkosó kutyák analógiás úton kaphatták az elnevezést, minthogy a görbe folyómederben, vájatban futó vízhez hasonlítanak a mezőn futkosó és párzó kutyák. A magyarban idetartozik a *kerge*, *kerget* 'üz, hajt' szó, továbbá a mar. *kürt* 'jégkéreg, a hó fagyos felülete' is. A magyarban a *kéreg*

⁵ A szó érdekessége, hogy a magy. *kürt* *-t* második elemével szemben itt *-na* szerepel. Az *-n* a *-t* fejleménye.

⁶ Ez azonban sohasem tévesztendő össze azokkal az esetekkel, amikor átvétel esetén az átvevő nyelvben azért van mélyhangú alak, mert hanghelyettesítéssel vette át az átadó nyelvben meglévő palatális labiális -ü- vagy -ö- formát. (Czeglédi Katalin 2019.)

'valaminek kemény, külső rétege' jelentésű, a mari *kürt* szónak a *kür* részével tartozik össze. A mari *kürt* tehát a 'kéreghez tartozó'-t jelent, a jégkéreg pedig nem más, mint a kéreghez tartozó jég, hó, azaz szilárd halmazállapotú víz. A mari *kürt* szó is analógiás úton született.

Analógiás úton keletkezett a csuvas *kěrt*, *kürt* 'vezetni, hordani', tat. *kert*, üz. *kirit*, *kirgiz*, ujb. *kirgüz*, kirg., k.kalp. *kirgiz*. (JEGOROV 1964) A szó érdekessége, hogy az üz. k.kalp. *kirgiz* forma ugyanaz, mint a *kirgiz* népnév. *Kirgiz* névvel pedig a mai kazahokat jelölték s a mai kirgizek neve *karakirgiz*⁷ volt.

A szavaknak igen korán jelentkezett és egymás mellett élt a mély és a magas hangrendű változata (CZEGLÉDI 2005), amelyek különböző, ám valamilyen szálon mégis összetartozó jelentéssel rendelkeztek. A magyar *kert* a csuvasban *karta* 'kert, kerítés, marhauvar, istálló, akol, veteményeskert, kör', tat. *kirtä* 'kerítés, kert', bask. *kärtä* 'kerítés, kert, istálló', azerb. *kirdä* 'kerek'. A szó széles körben elterjedt a finnugor és a kaukázusi nyelvekben: komi *karta* 'istálló, marha udvar', md. *karda*, *kardo* 'istálló', lóistálló', *kardas* 'udvar', man., han. *karta*, *karda* 'udvar, kör', norv.-lopar *gardde* 'kör', fi. *kartano* 'ültetvény, ház', magy. *kert* 'veteményeskert', örm. *kert* 'város', grúz *karta* 'bekerített hely a marháknak', É-összét *kärt* 'udvar, marhauvar, istálló', ... (JEGOROV 1964)

Az indoeurópai nyelvcsaládba sorolt nyelvekben idetartozik még az or. *gurt* 'nyáj, csapat, csorda, gulya', le. *hurt* 'birkanyáj', ném. *Hürde* 'bekerített hely a birkának' (SIS), továbbá az or. *gorod* 'város', az angol *garden* 'kert', ném. *Garten* 'kert', s az or. *grud* 'mell'. Az összefüggések igen mélyen gyökereznek.

Az orosz *gorod* eredetileg 'vízmosta mély út, azaz folyó, folyómederhez tartozó hely' volt. Ez a hely lakóterületül is szolgált, idővel mesterségesen vájt árokkal körülvett települést, erődítményt jelentett.

Az angol *garden* 'kert', ném. *Garten* 'kert' a 'vízmosta mély út, azaz folyó, folyómederhez tartozó hely' jelentésben mint mező, termőterület, gyümölcsös, idővel szántó, azaz határ, majd mesterségesen bekerített hely lett. A

szó összetartozik a magyar *kert*, csuvas *karta* stb. megfelelőekkel. Az orosz *grud* 'mell' a török *kürt* 'mellecske' szóval tartozik össze. Világosan kell tehát látni, hogyan, milyen fokon tartoznak össze a szavak. Egyik a másiknak alapul csak a közvetlen elődje szolgálhatott, vagyis az a szó, amely a legszorosabban kapcsolódik hozzá valamilyen jelentésszálon. Ennek a tisztánlátásnak pedig feltétele, hogy a fenti összefüggéseket nem lehet olyan alapon magyarázni, hogy az egyik esetben adott szó az uráli, finnugor vagy ugor egységből származó ősi szókészletünkhöz tartozik, a másik esetben pedig kölcsönzés a törökből vagy a szlávból stb. A földrajzi névi kutatások fényében a nyelvi kapcsolatokat másképpen, jóval magasabb, nagyobb látószögből lehet és kell vizsgálni ahhoz, hogy lássuk, az összetartozás igen széleskörű s amelynek időben nagyon ősi, mélyen eredő gyökerei vannak. Tisztázni kell, mi az oka, hogy ismerik a szócsalád tagjait Eurázsia szerte, milyen úton, módon terjedt el a kVrt illetve töve a kVr Mongóliától Nyugat-Európáig, Komi földtől Dél-Ázsiáig. Az összefüggések mellett pedig az egyes szavakkal külön-külön is kell foglalkozni ahhoz, hogy pontosítsuk a szómagyarázatot. Jelen tanulmányban azonban a megjelölt feladathoz igazodva a fenti szavaknak a hangtani, alaktani és jelentéstani következtetéseit vázolom fel az alábbiakban.

Hangtani következtetések

Lényeges kritérium, hogy csak a *k*-kezdetűek tartoznak ide és a *k*-fejleményeit szó elején tartalmazó változatok. Az eltéréseket nem magyarázhatjuk sem hangátvetéssel, sem hasonlással. A magyar *kürt* töve a *kür* eredetileg nem három, hanem ennél több hangból állt. A párhuzamos adatok azt igazolják, hogy a magánhangzó - akár az *-u-*, akár az *-ü-* -előzménye olyan hosszú *-ú-* (*-uu-*) vagy *-ű-* (*-üü-*) volt (vö.: magyar *kür*, *kűr*), amely triftongus (-VkV-) eredetű (vö.: csuvas *kukär*,), azonban a *-k-* elemű triftongus *-k-ja-* *-nk-* (< *-tk-* < *-tVkV-*) mássalhangzó kapcsolat maradványa, vö.: magyar *kunkor*. A *kür* végső mássalhangzója az *-r* pedig eredendően nem lehetett szóvégi helyzetű, mert minden

⁷ A jelentése 'nyugati kirgiz'. (Czeplédi Katalin 2019.)

mássalhangzót magánhangzó követett. Mássalhangzót ugyanis csak valamilyen magánhangzó kíséretében lehet ejteni, fizikai törvényszerűség. Ezt számos példa igazolja, vö.: mong. *güüreg* 'híd, völgyhíd, viadukt'. Az oszmánban a rVg elemből magánhangzó végű rV lett (vö.: oszm. *köprü* 'híd'), míg a csuvasban csak az r (vö.: *kęper* 'híd') maradt meg. A *kürt* második eleme a *-t* olyan eredeti hang, amelynek egyes fejleményeire is hoztunk példát a fentiekben. (vö.: CZEGLÉDI 2006)

Alaktani következtetések

A *kürt* olyan toldalékolt szó, amelynek a gyöke *kür* s ehhez járult a *-t*. A kVr gyök, tő olyan grammatikai morfémát kapott, amely valamikor önálló szó volt. Ilyen minőségében a magyarban ma is ismert *tő*, *töv-*, *tönkö*, *tőke*, a komiban *din* 'valamihez tartozó, valami mellett lévő' jelentésben stb. Mint grammatikai morféma megtartotta ezt a jelentést, vö.: csuv. *xirtek* (*xir* + *-tek*) 'mezei' azaz mezőhöz tartozó (ember) s a *kürt* szóban is ilyen minőségében van jelen, de már csak a kezdő mássalhangzó, a *-t* maradt meg. Ma már ilyen képzők, mint a *-t* fejleményei ismertek számos nyelvben, a csuvasban pl. *-l* (< IV < IVC), vö.: csuv. *jyvášlă* 'fás, fával ellátott', a magyarban *-š* (< šV < šVC), vö.: magy. *fás* 'fával ellátott'. A képző teljesebb formája van meg a *rétság*, *mezőség* stb. szavakban.

Jelentéstani következtetések

A *kürt*-höz tartozó magyar közszók jelentésének az összekötő szárait úgy rajzolhatjuk fel, ha olyan hangutánzó szóból indulunk ki, amely elsőként a földből feljövő víz hangját adta vissza. Ez a hang(sor) pedig olyan víz megnevezésévé vált, amely tölcser alakú gödörből jött fel. Ily módon a hangutánzó szó alkalmas volt nemcsak a víz megnevezésére, hanem a gödör, a víz mozgása, színe stb. megnevezésére is. A lent lévő helyen – ahol a víz van – sár, sötétség, feketeség, betegség is van. Ugyanakkor a víz gyógyító hatású is. Lehet sekély, ahol át lehet gázolni, mint ilyen összekötő, azaz híd szerepű. A vízzel kapcsolatos számos tulajdonság jellemző

azonban a természet más részeire, illetve más teremtményekre is, következésképp a hasonlóság kapcsán azok is megkapták a már ismert elnevezést és ez a szóteremtési folyamat a mai napig tart. Nem csoda hát, hogy pl. a magyar *kürt* jelentései közé tartozik a 'tölcser alak, tölcser alakú hangszer, tölcser alakú testrés, tölcser alakú ázalékállat, tölcser alakú füstkijárat'. Közös bennük a forma, a tölcser alak. A török köznévi pedig alakjára nézve kidudorodó csomó, sodrat, gyűrődés. Rokon a magyar szavak jelentésének közös jellemzőjével, vagyis a tárgyak, jelenségek alakja, működése hasonló.

A tulajdonnevek jelentésénél pedig mindig figyelembe kell venni azt a törvényszerűséget, hogy a név alapjául vagy köznévi, vagy egy másik tulajdonnévi szolgált. Ez azonban nem jelenti azt, hogy elsőként nem a közszók jelentésfejlődését kell megrajzolni. Ez pedig kétféleképpen lehetséges. Vagy egy kiválasztott szó útját rajzolom meg, vagy pedig sok szó esetén azokat csoportokba rendezve a jelentéscsoportok fejlődési irányát jelölöm. A *Kürt* tulajdonnévi, mint személynév a víz mintájára keletkezett, hiszen a személy, az ember is teremtmény s a tövében (*Kür*) a 'forrás' jelentésű szót kell látnunk, amelyhez a 'valamihez tartozó, valamivel rendelkező, valami mellett lévő' jelentésű képző (*-t*) járult. Elsőként az egyalakú személynévi jöttek létre, amelyek idővel keresztnévvé (vö.: német *Kurt* személynév⁸) illetőleg családnévvé (vö.: magy. *Kürt*) váltak, másrészt több ember, egy egész család, nemzet azonosulása esetén keletkeztek a népnevek (vö.: *kurd*,⁹ *grúz* stb.).

Tehát a *Kurt*, *Kürt* értelmezhető úgy, hogy 1. családnév: embercsoport, amely a *Kur*, *Kür* nevű vízhez tartozik, vagy a *Kur/Kür*-höz tartozó, *Kur/Kür*-rel ellátott víznévvel azonos. 2. nemzetségnév (köznévi). 3. Személynév (családnév és keresztnév is). A *Kurt/Kürt* személynévet tehát úgy értelmezhetjük, hogy az ilyen nevű ember a vízhez hasonló teremtmény, aki közvetlenül az őshöz, a forráshoz tartozik.

⁸ Átvétel (Czeplédi Katalin 2019.)

⁹ Személynévi eredetű dinasztia névből lett népnév, a legősibb keletkezésű népnevek közé tartozik. (Czeplédi Katalin 2019.)

Összegzés

Jelen dolgozatban az eddigiektől eltérően, a földrajzi névi kutatásaim tükrében tanulmányozom az ún. törzsneveket, ez esetben a *Kürt* nevet. Miután elkészítettem a Volga-Urál vidéke földrajzi neveinek az összehasonlító nyelvtanát (hangtan, mondattan, alaktan, jelentés, szótan), a munkának az egyik legfőbb tanulsága, hogy ez a nyelvtan alkalmas arra, hogy a magyar nyelv és még számos más nyelv nyelvtanaként alkalmazzuk. A további tanulságok közé tartozik az is pl., hogy nem találtam arra példát, hogy a földrajzi neveknek törzsnév szolgáljon alapul. Ekkor érkezett el az idő a magyar hét törzs illetve név újra tanulmányozására. Kezdve a neveket tartalmazó görög forrással, Konstantinosz is személyneveket említ. Tehát nem törzsnévről, hanem személynévről van szó, amelyhez törzs tartozik, amelynek a törzsről beszélhetünk. A görög forrásban *Kurtu* személynév szerepel birtokos esetraggal ellátott formában: *Kurtu*. Maga a név és a hozzá tartozó közsói párhuzamok olyan széles körben ismertek még ma is a három nyelvcsaládba sorolt nyelvekben, hogy azok vizsgálatának eredményeképpen igen ősi szóról kell beszélünk. A szó (ősi formája) keletkezésének idejét nem helyezhetjük ún. pre-uráli, pre-altáji vagy pre-indoeurópai korba, mert a nyelvi kapcsolatokat helyesen másképp lehet és kell megítélni. (vö.: CZEGLÉDI 2004.5-31) A nyelvcsaládok helyett olyan ősi nyelvben kell gondolkodni, amelynek utódnyelvei vannak s amelynek ma jelentős képviselője a magyar.

Miután Konstantinosznál személynévről van szó, eleve értelmét veszítette számos, a kutatók között létrejött vita. Közéjük tartozik, pl.: a törzsnevek mint tulajdonnevek vizsgálata, a törzsnevek, mint seregtettek elnevezései, a törzsnévi tudat, a törzsnévi eredetű földrajzi nevek stb. Ugyanakkor fontossá vált számos más terület kutatása, pl.: a személynevek eredete, közsói jelentése, a birtoklás kifejezése, a számjelölés, a grammatikai morféma eredete, alkalmazása stb.

A földrajzi nevek kutatásának a fényében a birtokos szerkezetről szóló ismereteink a következőképpen alakultak. A forrás, a folyó, a folyó ártere, a folyó melletti terület, a

mellékfolyó egymáshoz való viszonyát jól megfigyelték eleink. Eszerint a forrás a tulajdonos, a birtokos. A forrás áll az első helyen. A belőle kifolyó víz, a folyó mint az utód a forrásnak a tulajdona, birtoka, ez áll a második helyen a birtokos szerkezetben. A folyó a forráshoz, mint utód az anyához tartozik. Idővel a jelentéstartalom változott, a magántulajdon új formája alakult ki. Az ember el kezdte birtokolni az adott folyót, folyómelléklet. Az indoeurópai nyelvekben a logikai sorrend a magyartól eltérő, fordított: Elöl, vagyis az első helyen a birtok, hátul, azaz a második helyen a birtokos. Ez a természet törvényeinek pont az ellentéte. Az indoeurópai nyelvek csak a jelentéstartalom megváltozásának idejét őrzik, nem igazodtak a korábbi logikai sorrendhez, amit a magyar őriz. Ez azt is jelenti, hogy az indoeurópai nyelvek emlékezete csak a jelentéstartalom változásáig megy vissza. Nem ismeri, ezért nem tartja meg, nem tarthatja meg a mindent meghatározó eredeti logikát. Így a megváltozott jelentéstartalomnak megfelelően nála az első tag a birtok, a második a birtokos. Ez az oka annak is, hogy a birtoklást nem tudja kifejezni birtokos személyjellel, csak a birtokos szerkezettel.

A *Kürt* személynév tehát igen ősi időből való. Minthogy a személynév keletkezésének elve ugyanaz, mint a *Kürt* nevű terület keletkezésének módja, vagyis *Kürhöz* tartozó, azaz a *Kür* folyóhoz tartozó, a nevek egybeesnek. Ezért a *Kürt* jelölhet forrást, mellékfolyót, folyó menti tavat, vizet, vizes helyet, árterületet, folyó mentét, ahol dús növényzet, ahol gazdag állatvilág volt és ahol emberek éltek. A *Kürtnek* mint földrajzi névnek a közsói jelentése 'Kürhöz tartozó' (vö.: *kür*: jelölhet forrást, folyómedret stb. + -t: 'valamihez, azaz a *kürhöz* való tartozás' jelentésű elem, kezdetben önálló szó, idővel grammatikai morfémaivá fejlődött).

Az ismert közsók, mint török *kürt* 'hótorlasz', 'mellecske', a magyar *kürt* 'hangszer, füstjárt' stb. úgy keletkeztek, hogy a természetből már ismert jelenség neve analógiás úton átszállt a hozzá hasonló formájú és hasonlóan működő, hasonló funkciójú darabokra, tárgyakra. A *kürt* mint hangszer nem más, mint egy kör, azaz henger, amelynek a belseje egy járat, ahol a levegő és nem a víz jár,

miközben hangot ad. A *kürt* hangszer a végén kinyílik, szétnyílik, elhajlik, mint a víz a szigetnél. A *kürtős* kalács pedig egy üreges csőre tekert tészta, amelyet sülés után leszednek a kürtővel, azaz járattal, kör, henger alakú üreggel ellátott csőről. A hótörlesz nem más, mint gyűrődés, azaz tekeredés útján lett dudor, csomó. Mint ilyen, hasonlít az oldalhajtáshoz, a mellékfolyóhoz, a teremtményhez, az utódhoz. A lavina sem más, mint folyamatos hengerülés, tekeredés, tekervény, akárcsak a folyó. A mellecske pedig oldalt dudor. stb.

A *Kürt* – Konstantinosznál *Kurtu* - tehát személynév, amelyhez hozzátartozik egy embercsoport, amelynek törzs a közös neve. A *Kürt* mint személynév eredete pedig az ősidőig nyúlik vissza. A törzsnévi – mint tulajdonnévi - értelmezés mellett nem szól egyetlen egy érv sem, az ellene szóló fő érvek közé pedig alábbiak tartoznak: Konstantinosznál a név személynévként szerepel. Egyes számban fordul elő. Nincsenek törzsnévi helyneveink, de személynévi igen. A Volga-Urál vidéken nem tudunk kimutatni törzsnévi helyneveket, de személynévit és más tulajdonnévi és közszói eredetűt igen. A számba jöhető névadó és neveket használó nyelvek nyelvében sem szerepel ilyen törzsnév, de földrajzi név, személynév és közszók igen. A törzsnévi – mint tulajdonnévi – értelmezés kitalálás, hiszen nem érintkezik a valósággal, nem fogadja be az igazság törvénye.

II. rész

Míg az I. rész az évekkel ezelőtt elkészült anyagot tartalmazza, a II. rész néhány kiegészítést is, szócikket a Bulgár Évkönyvekből ill. azok alapján.

A Kürt és kapcsolatai a Bulgár Évkönyvekben

Kürt: Alakváltozatai: Kurbat / Kubrat / K'ungrat / Hor **618-660**; Alvar felesége Akžan, két híres fiának az anyja – Kurbat-nak („Kubrat”) és Šambat-nak – a K'ungrat törzsből/nemzetségből való (az ő elődei voltak a kašan-i uralkodók és a t'urk kagan Idžim –

„Istemi”); (BÉ.)

K'ungrat: Ismert törzs. Ld. Kurbat K'ungrat; Törzs neve, amelyet a bizánciak átalakítottak „Kubrat”-tá. Ld. Kurbat K'ungrat; Vagy Ohrid város. Ld. Birdžihan. Ld. Tarvil' ág. (BÉ.)

Kubrat: Folyó neve; Ld. Kurbat K'ungrat; Ld. Baradž-Kurbat; Kurbat K'ungrat Vagy „Kubrat”, vagy Kurt, vagy Hor (593-653-ig). Alburi idősebbik fia. Az apa halálának a pillanatában még egészen ifjú volt. Kurbat-nak a férfvá válása előtt a Bulgar-bejlik-et irányította az ő nevében Alburi feleségének az édestestvére, – Jurgan (B'urgan) Teles.

Badža-Kurbat-K'ungrat-Kurbat-Šahrijar-Hakim-Horiv-Bul'ar: Nagy Bulgar-ia uralkodója, meghalt 653-ban. (BÉ.) **Kurbat**

K'ungrat: Ukrajna földjén 1912-ben volt feltárva a világon a legnagyobb – a trója-i után – rejtett kincse a bulgar kincseknek, amelyek a VII. századi Nagy Bulgar-ia híres kan-jának vagy kagan-jának (királynak) a sírjában voltak elhelyezve, Kurban K'ungrat-nak (az ő nevét nagyon gyakran mondták és elfogadtak ilyen formákban: „Kurt”, „Hort”, „Kubrat” stb.). Kurbat a híres bulgar királynak Atilla-nak az utóda volt, aki Dulo hun dinasztiájából (ez a dinasztia uralta Nagy és a Volga-i Bulgar-iat a II-XVI. századig i. sz.) származott. Kurbat apja - a Duna melletti Bulgar bejlik-nek (fejedelemségnek) a bek-je (fejedelme) Alburi Askal – meghalt 602-ben az avar bulgar-oknak az Azi-Ulag-jának (mai rumín város Jassı) az ő főhadiszállására való támadása idején. Kurbat 593-ban született). Kurbat anyja – Akdžan (az ő neve „Oksan” formában népszerű Ukrajna-ban a mai napig) a K'ungrat törzsből származik, és az ő ősei között volt az ismert t'urk kagan a VI. századba Idžim-Istan (Istemi-kagan). Kurbat-nak a gyerekkori šaman-i neve Baradž, az ifjúi - Kurbat. (BÉ.) Az első tag Kurbat összetett szó: Kur + bat 'fi, fiú, fia valakinek'. Ld. Bat. A második tag szintén összetett szó: K'ung + rat. A K'ungrat fejleménye a Kuvar, Kubar, Kumar. (CzK.) **Kurbat-ok:** Vagy horvat-ok. Kurbat fiatal korában egy ideig bek-je volt az egyik saklan törzsnék. Ezek a saklan-ok úgy szerették őt, hogy el kezdték nevezni magukat az ő nevével „kurbat-ok” (horvat-ok)-nak....(BÉ.)

Kurbat és a Horvát világosan közös etimológiájú szó. (CzK.)

Kurd: Nép neve. Így nevezik a Kara-bardžij-okat. (BÉ.) A kurd átadó alakban kürt 'kurd'. A Kara-bardžij jelentése 'Nyugati-bardžij'. (CzK.)

Kurdiza Vagy Hurdiza „Kurbat szállása”.

Sziget neve a Buričaj¹⁰-on. Ld. B'urgan. (BÉ.) A Kurdiza (< Kur + diza), Hor-dize, Hortica (< Hor + tica) egymásnak alakváltozatai. (CzK.)

Kurt Ld. Kur; Ld. Kurbat K'ungrat. (BÉ.)

Hor: Így nevezték a slav-ok Kurbat kagan-nak és a badžanak han-nak, Kura-nak (Korta) a volt jurtluk-jának a területét. Ld. Kort; Ld. Hor. Ld. Kurbat K'ungrat. (BÉ.)

Hor-dize: Ld. Kort-taš. (BÉ.) **Hort:** Így nevezték a venger-ek Kurbat kagan-nak és a badžanak han-nak, Kura-nak (Korta) a volt jurtluk-jának a területét. Ld. Kort. Ld. Hor. Ld. Kurbat K'ungrat. (BÉ.) A Hort szerepel a magyar földrajzi nevekben, vö.: Hort 'helység Heves megyében'; Hortobágy 'folyó a Hortobágy északi részén', az előtag Horto tartozik ide. (CzK.)

Hortica: Ld. Kort-taš. (BÉ.)

Ohrid: Város. Ld. K'ungrat. Ld. Tarvil' ág. (BÉ.)

Alakváltozatok: *Kort, Korta, Kort-taš, Kubrat, K'ubrat, K'ungrat, Kur, Kura, Kurbat, Kurd, Kurdiza, Kurt, Kuvrat, Kürt, Hor, Hor-dize, Hort, Hortica, Horvat, Ohrid.*

Szerkezeti felépítésük szerint két elemből állnak: *Kor + t, Kor + ta, Kort (< Kor + t) + taš, Kubra + t, K'ubra + t, K'ungra + t, Kur, Kura, Kurba + t, Kur + d, Kur + diza, Kur + t, Kuvra + t, Kür + t, Hor, Hor + dize, Hor + t, Hor + tica, Horva + t, Ohri + d.* Az első elem a szótó, azaz a gyök, alakváltozatai: *Kor, Kubra, K'ubra, K'ungra, Kur, Kura, Kurba, Kuvra, Kür, Hor, Horva, Ohri.*

Hangtanilag a szókezdő mássalhangzó a *k-*, mint az eredeti mássalhangzó, amelynek egyaránt fejleménye a *g-*, *h-* és a *0-* (zéró). Ez utóbbi esetben a rákövetkező magánhangzó került szókezdő helyzetbe. A szótó vagy gyök teljesebb alakjai: *Kubra, K'ubra, Kuvra, K'ungra, Horva, Ohri.*

A *K'ubra, K'ungra* átadó alakja világosan **Kübrä, *Küngrä* lehetett. A szóbelseji *-ng-*

előzménye **-tk-* mássalhangzó kapcsolat volt, amely még korábban *-tVk-* lehetett. Ugyancsak a *-tk-* fejleménye a *-b-*, *-v-*, *-h-*.

Úgy tűnik, hogy a *Hor + dize, Hor + tica* nemcsak egymásnak alakváltozatai, hanem a *Hor + t-*nek is. Megjegyezzük, hogy a *dize* utótag a tötokben összefügghet a 'hajlat, térd' jelentésű *diz* szóval, amelynek rokona a magy. *térd* szó *tér-* töve. A nevekben a *-t*, *-d* második elem elvileg lehet a 'hajlat' jelentésű szó kezdő mássalhangzója - sok esetben csak ez maradt meg -, amely idővel átminősülhetett grammatikai morfémvá (képző, rag). Valójában az előtagok is 'hajlat, görbület' jenetésűek, vö.: oszm *köprü*, csuv. *kęper* 'híd'¹¹, magy. *kör* stb. Az is természetes, hogy sziget nevében fordul elő, hiszen ahol a víz elhajlik, elágazik, ott gyakran sziget keletkezik.

A rendszer azt mutatja, hogy a *kabard* népnév is az alakváltozatok közé tartozik, amelynek van *kabar* formája is.

Még egy adalék: A *Kürt* ma ismert nevén *Kurd* mintegy 40 milliós nép neve, amely igen ősi, archaikus nyelvet beszél. A kurdok több országban élnek, így a mai Törökországban is. Vö.: Botan Amedi: *Kürtler ve Kürdistan tarihi*. Istanbul 1991. (Magyarra fordítja Czeglédi Katalin.) 'Kürtök és Kürdisztán története'.¹²

Összegzés

A magyar *Kürt* törzsnév háttérében hatalmas rendszer, összefüggések vannak mind

¹¹ A híd egyszerre hajlat és összekötő jelentésű. (Czeglédi Katalin 2019.)

¹² Vö.: *Kürtler* < *Kürt* + *-ler*: többes szám jele; *Kürdistan* < *Kürd* + *istan* 'ország'. (Czeglédi Katalin 2019.)

¹⁰ Ld. A Dnyeper folyó neve. (Czeglédi Katalin 2019.)

nyelvészeti, mind történeti téren. Ezeknek a kutatása egyrészt összetett, másrészt minden részletre kiterjedően szükséges is. Jelen tanulmányban nemcsak a kutatástörténetet, azok kritikáját mutattuk be, hanem rész és egész eredmények mellett felvázoltuk az érdemi kutatások irányát is. Mindez komolyan érinti a magyar nyelv és nép történetét, továbbá Árpádnak a Kárpát-medencébe történő

bejövetelének előzményeire, körülményeire is rámutat. Miután elkészítettem a Volga-Urál vidéke földrajzi neveinek a szótára mellett a nevek összehasonlító nyelvtanát (hangtan, mondattan, alaktan, jelentéstan, szótan) is, egyértelmű, hogy ez a nyelvtan valójában az ősi turáni nyelv és az utódainak a nyelvtana, így a magyar nyelv nyelvtana is.

Rövidítések

alb.	albán
alt.	altáji
ang.	angol
azerb.	azerbajdzsán
bask.	baskír
BÉ.	Bulgár Évkönyvek
blg.	bolgár
Bud.	Budenovszkij rajon
CzK.	Czeglédi Katalin
csag.	csagatáj
csn.	családnév
csuv.	csuvas
d.	domb
dial.	dialektus
f.	folyó
fi.	finn
fn.	főnév
gör.	görög
h.	hely
han.	hanti
hn.	helynév
Ja.	Jadrinszkij rajon
Kal.	Kalininszkij rajon
karacs.	karacsáj
ko.	komi
lat.	latin
ld.	lásd
le.	lengyel
litv.	litván

m.	megye
M.	Morgausszkij rajon
magy.	magyar
man.	manysi
mar.	mari
md.	mordvin
mdE.	erza mordvin
mdM.	moksa mordvin
mn.	melléknév
mong.	mongol
ném.	német
nog.	nogaj
ojr.	ojrot
óor.	óorosz
or.	orosz
orx. jensisz.	orhoni jenyiszeji
osztj.	osztják
örm.	örmény
P.	Poreckij rajon
szam.	szamojéd
szb-hv.	szerb-horvát
szlk.	szlovák
szln.	szlovén
szn.	személynév
tat.	tatár
tkp.	tulajdonképpen
tuv.	tuvai
ua.	ugyanaz
udm.	udmurt
ujg.	ujgur
ukr.	ukrán
üzb.	üzbég
V.	Vurnarszkij rajon
vm.	vármegye
vog.	vogul
votj.	votják
zürj.	zürjén

Források

- ANDREJEV 1961. ANDREJEV, N. A. 1961:
Csuvaszsko-russzkij szlovar,
 Goszudarsztvennoje Izdatelsztvo Inosztrannyh i
 nacionalnyh szlovarej. Moszkva.
- Ar. NIKITIN
 Ašm. 1928-50. ASMARIN, N. I. 1928-50:
Thesaurus linguae Tschuvaschorum I-XVII.
 Csuvaszskoje Goszudarsztvennoje
 Izdatyelsztvo. Kazan-Csebokszari.

- BAHŠI 1680 BAHŠI Iman, *Džagfar története. Bulgár évkönyvek gyűjteménye 1680.*
A
„Džagfar tarihi” 'Džagfar története' szöveg ismertetése orosz nyelven.
Készítették
I.M.- K. Nigmatullin és
Petropavlovsk város lakói 1939-ben. „Bulgaria”
közlöny
szerkesztése. Orenburg
1993. Orosz nyelvről magyarra fordította:
Czeplédi
Katalin. Kézirat.
- BAKOS 1986 BAKOS Ferenc 1986:
Idegen szavak és kifejezések szótára.
Akadémiai Kiadó,
Budapest
- BORISOV 1932 BORISOV, T. K. 1932:
Udmurtszko-Russzkij Tolkovjy szlovar.
Izsevszk.
Fa. 1964-1973 FASZMER, M. 1964-1973:
Etimologicseskij szlovar russzkovo jazüka.
Perevod sz
nyemeckovo i
dopolnyenyija O.N. Trubacsova, t. I-IV.
Moszkva.
- GMA *Gidronimy Marijszkaj*
ASzSzR
- JEGOROV 1964 JEGOROV, V. G. 1964:
Etimologicseskij szlovar csuvasszkovo
jazyka.
Csuvaszskoje Knyizsnoje
Izdatelsztvo. Csebokszari.
- KARA 1998 KARA György 1998.
Mongol-magyar szótár Terebess Kiadó.
- KÁZMÉR 1993 KÁZMÉR Miklós 1993: Régi
magyar családnevek szótára.
- KISS 1980 KISS Lajos 1980: *Földrajzi*
nevek etimológiai szótára.
- LELKES 1998 LELKES György 1998:
Magyar Helységnév-azonosító Szótár. Baja.
- MUNKÁCSI 1990 MUNKÁCSI Bernát 1990:
A votják nyelv szótára. Pécs.
- MORAVCSIK 1988 MORAVCSIK Gyula
1988: *Az Árpád-kori magyar történet bizánci*
forrásai
Budapest, Akadémiai
Kiadó
- NAP 1974. *Naszeljonnyje punkty*
csuvasszkaj ASzSzR. Csuvaszskoje
Knyizsnoje Izdatelsztvo.
Csebokszari, 1974.
- NIKITIN NIKITIN, I.D. *Toponimika*
(nazvanija urocsis, ovragov, leszov i drugih
punktov
szelenij) Csuvaszskaj ASzSzR.
Naucsnyj arhiv CsNII, knizsnoje
posztuplenije N. 72.
Kézirat.
- Omeljan Pritcak 1957. Pritsak, Omeljan 1957:
Tschuwaschische Ortsnamen. Wiesbaden.
- SIS 1975. N.M. Sanszkij-V.V. Ivanov-T.B.
Sanszkaja 1975: *Kratkij etimologicseskij*
szlovar
russzkovo jazyka. Moszkva.
- SW 1959. FOKOS-FUCHS, D. R. 1959:
Syrjänisches wörterbuch I-II.
- SZILASI 1896. SZILASI, M. 1896: *Vogul*
szójegyzék.
- TB. 1980. *Szlovar toponymov Baskírszkaj*
ASzSzR. Baskírszkoje Knyizsnoje
Izdatyelsztvo, Baskort
ASZSZR-nin toponimdar hűdlege.
Ufa. 1980.
- TESz. 1976. BENKŐ Loránd (főszerk) 1976:
A magyar nyelv történeti etimológiai szótára
I-III.
- TSK. 1986. A. I. Turkin 1986:
Toponimicseskij szlovar komi ASzSzR. Komi
Knyizsnoje
Izdatyelsztvo. Szyktyvkar.
- ÚMTSz. 1979. B. LŐRINCZY Éva (főszerk.)
1979: *Új magyar tájszótár.*
- Vax. 1956. VAHRUŠEVA, M. P. 1956:
Udmurtsko-russkij slovar. Izdatyelsztvo
„Russzkij jazik”.
Moszkva

Irodalom

- BAKAY 1996. BAKAY Kornél *A magyar*
őstörténet kérdései - régész szemmel in:
Belvedere
JGyTF Kiskönyvtára 9. Szeged,
1996.49-62.

- BÁRCZI-BENKŐ-BERRÁR 1978 BÁRCZI Géza-BENKŐ Loránd-BERRÁR Jolán
A magyar nyelv története. Budapest, Akadémiai Kiadó 1978:
 Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia. Miskolci Egyetem Kiadása, Miskolc.
 II: 1993. 81-86
- BENKŐ 1977 BENKŐ Loránd *Magyar nyelvtörténet - Magyar őstörténet* in: BARTHA Antal -
 1994 „Csuvasia földrajzi neveinek morfológiai és szintaktikai szempontú feldolgozása” in: II. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia. Egyetemi Kiadó, Veszprém.
 1994:313-315.
- CZEGLÉDY Károly - RÓNA-TAS, András (szerk.) *Magyar Őstörténeti Tanulmányok*, 1977.
 1994 „Birtokos jelölés a Volga vidéki földrajzi neveken”. in: Studia Nova 2. A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának tudományos közleményei. I. évf. 2. sz. 1994.111-129
- BERTA 1966 BERTA Árpád *Megszólaló törzsnevek. Új megfejtési kísérlet a hadrend alapján.* In:
 1996 „Jelzős szerkezetek a Volga-Ural vidéki földrajzi neveken (részlet)” in:
 Élet és Tudomány 51.
 1988. december 16.
 Debreceni Szlavisztikai Füzetek. KLTE Debrecen. 1996.41-51
- 1989 *Új vélemény török eredetű törzsneveinkről.* Keletkutatás. 1989 tavasz. 3-17.
 2004 „Nyelvi kapcsolatainkról másképpen” in: Eleink - Magyar Őstörténet (5.) II. évf. 1. sz. 2004.5-31
1997. *Eltérő nézetek a magyar törzsnevek eredetéről* in: Honfoglalás és nyelvészet,
 Szerkesztette Kovács László, Veszprémi László, 1997.
 2004 *Bevezetés a nyelvészeti őstörténeti tanulmányokba* 1. in: Nyelvészeti őstörténeti füzetek 1. Miskolci Bölcsész Egyesület, Miskolc 2004
- BOTAN 1991 BOTAN Amedi: Kürtler ve Kürdistan tarihi. Istanbul 1991. (Magyarra fordítja
 Czeplédi Katalin.)
 2005 *Bevezetés a nyelvészeti őstörténeti tanulmányokba* 2. in: Nyelvészeti őstörténeti füzetek 2. Miskolci Bölcsész Egyesület, Miskolc 2005.
- BOTYÁNFY 1993 BOTYÁNFY Éva
Bevezetés az egyetemi magyar nyelvészeti tanulmányokba. Eötvös Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, 1993.
 2005 *Bevezetés a nyelvészeti őstörténeti tanulmányokba* 3. in: Nyelvészeti őstörténeti füzetek 3. Miskolci Bölcsész Egyesület, Miskolc 2005
- CZEGLÉDI 1991 CZEGLÉDI Katalin
 „Orosz képzős földrajzi nevek Csuvasiában” in: Első Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia. Bessenyei György Tanárképző Főiskola Kiadása, Nyíregyháza. 1991.I.299-302.
 2006 *A Volga-Ural vidéke földrajzi neveinek összehasonlító hangtana* 2006 Hunscience Kiadó, Esztergom 2006.
- 1991 „Rol' russzkovo jazüka v formirovanyii toponymii Csuvasii” in:
 2006 *A Volga-Ural vidéke földrajzi neveinek összehasonlító alaktana* 2006 Hunscience Kiadó, Esztergom 2006.
- Gadányi Károly (szerk.): Nemzetközi Szlavisztikai Napok IV. Szombathely.
 1991.397-401
 2006 *A Volga-Ural vidéke földrajzi neveinek összehasonlító mondattana* 2006

Hunscience Kiadó,
Esztergom
2012 CZEGLÉDI Katalin, A
szkíta-hun nyelvek története. Gyökrendszer. I-
II-III.

kötet. Czeplédi Katalin,
Hungary, Pilisvörösvár, 2012. Magánkiadás.

2012 CZEGLÉDI Katalin, A
magyar nyelv szerepe őstörténetünk kutatásában
IV. A

magyar-mongol
nyelvviszony. Második, bővített kiadás.
Czeplédi Katalin,

Hungary,
Pilisvörösvár, 2013. Magánkiadás.

2016-17: A földrajzi nevek
etimológiai szótára. Volga-Urál vidék 1-6 kötet.
Hungary,

Pilisvörösvár. Kézirat.

GYÖRFFY 1997 GYÖRFFY György *A magyar
törzsnevek és törzsi helynevek* in: Honfoglalás
és

nyelvészet, Szerkesztette
Kovács László, Veszprémy László, 1997

HAJDU 1966 HAJDÚ Péter *Bevezetés az
uráli nyelvtudományba.*

HADU-KRISTÓ-RÓNA-TAS 1980 HAJDU
Péter – KRISTÓ Gyula – RÓNA-TAS András

szerk., *Bevezetés a magyar
őstörténet kutatásának forrásaiba.* Szeged.
1980.

Kézirat.

KESZI 1996-2002 KESZI Tamás *A magyar
törzsnevekről* in: Keletkutatás 1996. ősz –2002.
tavasz

10-11.

KISS 1995 KISS Lajos *Földrajzi
neveink nyelvi fejlődése.* 1995

LIGETI 1986 LIGETI Lajos *A magyar
nyelv török kapcsolatai a honfoglalás előtt és az
Árpád*

-korban. Akadémiai Kiadó

Budapest 1986

NÉMETH 1991 NÉMETH Gyula *A
honfoglaló magyarság kialakulása, 2. kiadás,
közvetlen*

Berta Árpád. Budapest,
Akadémiai Kiadó 1991.

OBRUSÁNSZKY 2005 OBRUSÁNSZKY
Borbála *A mongol népek története,* Kőrösi
Csoma

Sándor Magyar Egyetem

jegyzete. 2005

RÓNA-TAS 1978 RÓNA-TAS András
Bevezetés a csuvas nyelv ismeretébe. Budapest

Tankönyvkiadó 1978.

RÓNA-TAS 1996 RÓNA-TAS András *A
honfoglaló magyar nép.* Budapest Balassi Kiadó
1996

Szászánida kincs, szüret

Dr. Gyárfás Ágnes

BEVEZETŐ

PhS Tóth Mónika Gyepvas ismertetéséhez

Somogy ország szívében, Somogyfajszon évente rendeztek tudományos konferenciát a közelben talált ősi kohókról. A szervezés és a rendezés Dr. Ágh József főmérnök elkötelezettségét dicséri. A kohókon túl mindig megtekintettük azt a múzeumot, amelyet László Gyula történész őstörténeti képei díszítettek, és amelyben a kohókban talált apróbb tárgyakat is bemutatták. Az itt látható kincsek között szerepelt az a fűvőka, amely rovás felirata révén ma már világhírnek örvendhet. Aludtunk kastélyban, ahová egyenes út vezetett be az utolsó 500 méteren. Oda eljutni azonban nagyon nehéz volt. Sem kiírás, sem útjelző nem segített a jámbor utason, ezért mi is mindig eltévedtünk. Egy alkalommal jó késő este érkeztünk Somogy megyébe. A gépkocsivezetőnek fogalma sem volt merre menjünk, ezért arra tartott, ahol világosságot látott. A fények a láp felől vibráltak ránk és mennyei tűzijátékot produkáltak. A gépkocsivezető nem nézett se jobbra, se balra, egyenesen belement a lápba, vonzotta ez a szépség. Mikor már kezdett az ajtóig érni a víz, örült dudálásba kezdett, mire a falusiak traktorral, ökrrel nagy keservesen kivonszoltak minket, aztán elvezettek a nyílegyenes bekötő útig. Én megkövülten álltam a láp szélén, mert ilyen szépséggel, mint ami ott körülvett, még soha nem találkoztam. Az apró lámpácskák milliárdjai tündéerkertet varázsoltak körém. Legszívesebben az egész tájéket keblemre öleltem volna. De most már nem csak a sofőr dudált, hanem a traktorok is. Az ökrök pedig méla bögéssel invitáltak a falu felé. Utolsó gondolatom volt, hogy az uzsonnás kosárkába belemerítettem tíz ujjnyi lámpácskát, és mint a kincset vittem magammal. Mikor Somogyfajsra megérkeztünk, az első dolgom volt, hogy az odavalósiaktól

megkérdezem: mi ez? - Ezt mindenki tudja Ágika, ez a gyepvas. A lélegzetem is elállt a csodálkozástól, mert végre valahol kezdtem megérteni, hogy miért telepítettek kohót a dimbes dombos somogyi lankákra. Nem tudtam, csak sejtettem, hogy ez volt az a nyersanyag, amelyről különböző oklevelekben olvastam. Az ott élő halász, vadász, agarász népek feleségei a régi időkben, kosarakban gyepvasat gyűjtöttek és ebből a nyersanyagból kovácsolták ki - talán pontosan Pusztakovácsiban - azt az alapanyagot, amelyet mint nyílhegyet a határőrző magyarok fegyvereik végére erősítettek.

Sikerült a hallgatóink figyelmét is felkelteni a gyepvasra és PhS Tóth Mónika egy képzett szakembertől tudakolta meg a nyersanyaggal kapcsolatos mélyebb ismereteket. Beszélgetésük rövid összefoglalását közöljük Kedves Olvasóinkkal.

PhS Tóth Mónika

A GYEPVAS

A gyepvas redukív (oxigéntől elzárt) környezetben keletkezik.

Vastartalmú talajvíz, rétegvíz mély rétegeiben széndioxiddal együtt van jelen (savanyú víz).

Amikor a felszínre feljut, a nyomás csökken és a széndioxid „kipezseg” a vízből, megváltozik a szerkezete. A vízben lévő ionok egyensúlya megbomlik és a vas ionok mellől eltávozó szén-sav (H₂CO₃) ionok miatt a vas vasoxid formában kiválik.

Redukív környezetben: FeCO₃, majd a felszínen CO₂ (felszabadul és eltávozik a levegőbe), marad FeO, majd Fe₂O₃ lesz.

Bakk István PhS – Bakk Erzsébet PhS:

MAGYAR VOLT-E HUNYADI JÁNOS?

(Részlet a 140 oldalas tanulmányból.)

„Toljuk - el a Magyar ég legdicsőbb ragyogású
csillagáról a ködöt, melyet születésére
Történetiróinknak szunnyadékonysága vont.”
Kazinczy

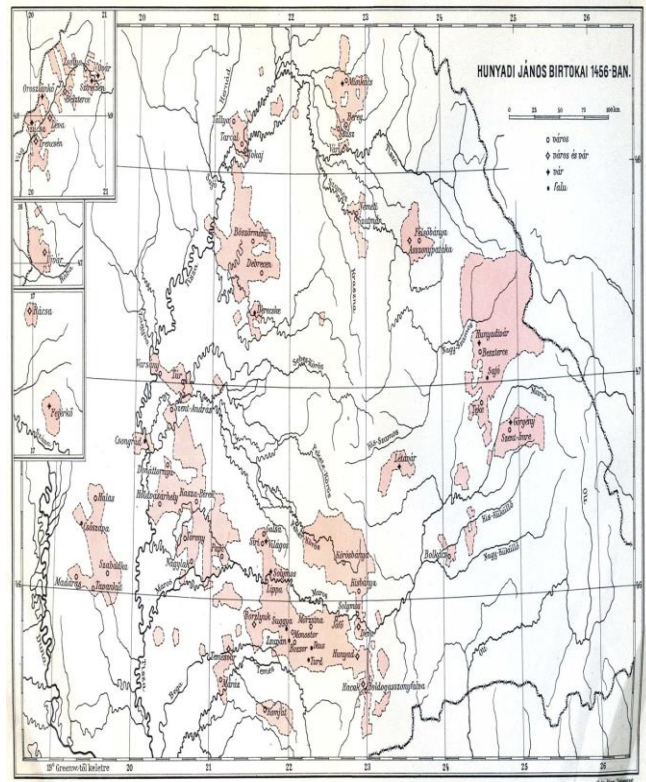
**Hunyadi János Nándorfehérvárnál a törökök feletti győzelmet arató hadvezér szobra.
Bíró Lajos szobrászművész készítette 2006-ban.
(Forrás: Saját felvétel)**

A magyar nemzetnek Európában a jövőben milyen fajta jövőképe alakulhat ki, az rajtunk múlik. Az előadásomnak a címe: Magyar volt-e Hunyadi János? Ennek kapcsán a fiára a Mátyás

király uralkodói magatartására és törvényére is figyelniünk kell. Mátyás király jelezte a szultánnak azt, hogy ő szkíta származású. Az uralkodó jelzi magáról, hogy ő szkíta, akkor a magyarságnak, az uralkodónak, a székelységnek mi köze van a szkítasághoz? Ebben a kérdésben a magyar múltat kutatva a székelység történetéhez is vissza kell nyúlnunk. A magyarság őstörténeti része Európában a székelységen keresztül látható. A székelység korábbi európai jelenléte adta a magyarsággal történő államszövetséget. Mit mond erről maga a történelem és az uralkodói hatás. Mátyás király rögzítette az országban a két népnek a jogi helyzetét és a rendiség fejlődésében kialakítja a székely vezető réteget. Meghatározza a vezető rétegében a primorokat, a lófőket és a nemeseket kialakul egy olyan terület ahol maga a királyság sem örökös. Tehát ez a szuverenitása a székelységnek, hiszen királyi leszármazott minden egyes tagja, a nagy szkíta uralkodónak, Szkülésznek leszármazottja, azaz elszaporodott dinasztiája.

Mátyás király időszakában monarchikus formában működik a Szentkorona jogrendje, a szkíta alapú magyar jogrend. Ezen jog lényege a mellérendeltségi jog, ami azt tartalmazza, hogy minden ember azonos, ebben a kérdésben nincs hierarchikus különbség. A hatalomnak nincs hierarchikus tartalma, hanem a vezető azért van, hogy annak a népnek, amely megbízza az uralkodói feladat ellátásával, lehető legnagyobb képességével tegyen eleget. Ezért mondta Mátyás király: „a nemzet szolgálata az Isten szolgálata”. A mellérendelésnél nem számít az, hogy az egyén a hatalomban, milyen jogi helyzetben van, illetve mi a beosztása. A Szentkorona, mint személy úgy kapcsolódik a mindenkorai hatalmi modellhez a mellérendelés kérdésében, hogy az akkori társadalmi és hatalmi berendezkedés ellenére aktív marad. A nemzetünk legmagasabb vezetői öröklik e hatalmi jogot és automatikusan ellentmondhatnak Európában a nemzet fölé helyezett

jognak. Az európai jog nem isteni eredetű, rabszolgaságból demokratizálódott jog. A több ezer éves isteni jelenlétben élő szkíta eredetű magyarság a Jézus földi királyságának örököse és védelmezője. Felhatalmazást kapott szkíta múltból a magyarság a mai európai magatartásra. A Szentkorona önmagában is működő jogrendszer, király nélkül is fönt tartja a nemzet irányában ezt az igényt. A Szkíta jog (ún. szkítika) a római jogrendszer hierarchikus részét nem ismeri el. A mellérendelésnek a lényege a királyság szintjén az, hogy a király Jézus székében ül. Ez volt az a jogi alap, hogy a magyar királyság belenyúlhatott a pápai hatalomba Vatikánban és az avignoni időszakban eltávolíthatta azokat a pápákat, akik a kereszténység Jézusi értéknek ellent mondtak. Még Ferenc József császár is élt a Szentkorona ezen a jogával. Tehát nekünk magyaroknak Európában és most is egy olyan szerepünk van, hogy példát kell mutatnunk az emberi oldalról. Az a történelmi béklyó, amit Európa a német-római jogon keresztül megörökölt e működéssel, megengedi azt, hogy a törvény szerkezete ne mindig az igazság törvényrendszerét aktivizálja. Ezért az olyan hatalmi jog, amely a független nemzeti államok népfellegének döntésével szembe megy. Ezt tapasztaljuk a mai nap is Európában, hogy teljesen mindegy. Láthatjuk és tapasztaljuk, hogy az érintett ország jogi érvei a valóságot mennyire nem támasztják alá, ezt nem veszik figyelembe. Nem érdekes és nem fontos az, hogy mit mond az ország a saját joga alapján, a saját joga értelmezésével és a saját történelmi logikájával a nemzetének érdekében, amit képvisel. A szkíta jog mára a Jézusi keresztény értékeket is tartalmazó Szentkorona jog lett.

Hunyadi birtokainak elhelyezkedése.
(Forrás: Hóman Bálint: Hunyadi János birtokai 1456-ban.)

564 éve halt meg gróf Hunyadi Corvinus János, Európa legnagyobb keresztény harcosa. A Zsigmond-kori nagybirtok nemzeti kötelességvállalás egy új korszakba való átörökítője. Magyarország kormányzója, erdélyi vajda, szörényi bán, szolnoki, temesi ispán valamint a székelyek ispánja egyben. Az aradi ispán címet az erdélyi vajdaság után Hunyadi János viselte. A Bak család tagjai közül többen Gáspár, László alispánok Aradban. Az életének főbb időpontjai: A születésének feltételezett időpontjai 1386/87, 1407? 1441-46 erdélyi vajda, a székelyek ispánja, 1443-ban a balkáni hadjárata, 1444-ben a Várnai csata, 1445-ben főkapitánnyá választása, 1446-ban kormányzóságának kezdete, 1448-ban a Rigómezei csata, 1456-ban a Nándorfehérvári csata (†1456. aug. 11-én Zimonyban Nándorfehérvár (a mai Belgrád) mellett).

Aeneas Sylvius, a humanista pápa mondta róla, hogy a nagy Hunyadi János díszje nemcsak a magyaroknak, hanem a keresztény nemzeteknek.

Hunyad vármegye és a hozzá tartozó várossal 1440-ben a címer adomány előtt Hunyadi János birtoka volt. A fejedelemség előtt az egész Erdély vajdaság. Hunyad ebben

az időben a kormányzói központ, mely a Vajda Hunyad nevet használja.

„Erdély országának Vajdája (Fejedelme) nevéől felvette a Vajda Hunyadi nevezetét, addig csak „Hunod” és „Hunnad” Várnak, vagy régebben „Hunn „várnak említettett.”¹

A köriratos vörös viaszos címeres pecsétje ma is megvan.² Az a hollós címer, melynek pajzsában ágon álló holló, gyűrű nélkül, feje mögött félholddal látható és ezt angyal tartja. Körirata: S. Johannis D. Huniad regni Hu(n)garie gubernator(is) etc.³ Erről úgy emlékezik a történelmünk, hogy Ázsiából, azaz Szkítiából a Nemzetünk hozta magával Európába és a fővezéri zászlón⁴ volt. Ezt a hollót használta még a címerében Corvinus Hunyadi 1446, 1447-ben⁵ is. Hunyadi nagy csatái közül három a Vaskapu, Vulkán és Kenyérmező-neve az Európai és magyar történelemben is a legnagyobbak közé tartozik. Maguk a Hunyadiak címere is eredetileg csupán egymezejű volt s csak Hunyadi János kormányzónak beszercei gróffá emeltetésekor tette azt V. László király négyemezejűvé a gyűrűs hollóval⁶ és oroszlánal bővítette azt. Az adományt Hunyadi János nyeri 1453-ban V. Lászlótól.⁷ Súlyos bizonyíték az adomány

¹ Kenderesi Ferenc: Vajda Hunyadi vár és ennek környéke In: Tudományos Gyűjtemény 1831. XV. Folyamt 1. vagy januári kötet, szerk., Vörösmarty Mihály, Pest., 1831. p. 86.

² DL 13936. Kelt: 1446. július 2.

³ 1446-ból: Orsz. Levéltár. DL 13936; 1447-ből: DL 33127.

⁴ Ponorí Thewrewk József: Három értekezés Hunyadi Székely János', Magyarországi Kormányzó, - Erdélyi 's Havasalföldi Vajda', Tóthországi, Temesi 's Szörényi Bán', Beszercei örökös Gróf, és Nándor-Fejérvári Kapitány törvényes ágyból lett születésének bebizonyítására, Pozsony, 1825.p. VIII.

⁵DL 13936 (1446), DL 33127 (1447)

⁶ Fáter Lénárt (1937): „*Hactenus siquidem ex gratia praecessorum nostrorum divorum Hungariae regum praefatus Comes Joannes pro armis seu nobilitatis insigniis, progenitoribus suis el domui benefico munere collatis, eorum in campo flapeo seu coelestino alas paululum elevantem, sub colore naturali depictum, ac formam anuli in ore gestantem habuult...*” Fentebb említett János Comes czimerétül vagyis nemességének jelétül eddig dicső elődeinknek, Magyarország királyainak kegyelméből, őseinek és hazának jót akaró kegyességgel adományozott, arany vagy égszínkék mezőben, természetes színben lefestett, szárnyait kissé fölemelő és csőrében gyűrűalakot tartó holló...

⁷ A Hunyadi családé 1453 (színes másolatban az MNLOL levéltár eredetijéről közölte Nyáry Albert Heraldikája) A Hunyadi János-féle ismeretes címerbővítő armálsira hivatkozunk, melynél a címerpajzst arany sisak fedi. (Nyáry, Heraldika 120-121. l.); Hunyadi János kormányzó: Az utóbbi nagyon ritka eset, mert hiszen a kormányzó hatalma ép oly törvényes közhatalom volt mint a királyé. Ime egy példa: 1446 jún. 27-én Hunyadi János kormányzó megerősít egy Erzsébet

László király 1456. május 12-én kelt oklevele, melyben a magyar elődeinek az érdemeiért Hunyadi Jánost és az örököseit birtokaikban megerősíti. V. László királyunk levelének ezen szavaiból az összes magyar történetíró jogosan és helyesen csak azt következtetheti, ami abban az időben úgylis köztudomású volt, hogy a félhold ősei a birtokos magyar nemesek sorába tartoztak, a címert a magyar király kegyelméből több nemzedéken keresztül⁸ használták. Ennél azonban többről van szó. Kortárs krónia szerzők közül így Ransanus, Thuróczy, Bonfini és Carbo továbbá az olasz 1454-es kézirat – egyik sem írt semmit Corvin Hunyadi János román származásáról. Hunyadit János vajdának vagy Corvin Jánosnak írnak, továbbá a kortárs történetírók: Hunyadi Jánosnak, gróf Hunyadinak.

Petrus Ransanus: A magyarok történetének rövid foglalata, melyet a szerző 1490-ben fejezett be. A szerző Mátyás halála után hazautazott Nápolyba. Bonfini a kéziratnak Budán maradt első változatát használta fel és erről készült Pécsi Lukács 1579-es Ransanuskiadása is. A Hunyadi név előnév (praedictum) volt és nem vezeték neve vajdánk nemzetségének. Tegyük fel a kérdést, hogy Hunyadi székely volt-e? „Joannes Zekel de Hunyad Regni Gubernátor” Székelynek tartják a következő írók: Thuróczy, Aranka, Fejér, Kaprinai, Kerchelich, Katona. Katona, „magnificus Joannes de Zekel consan guvineus Joannis de Hunyad Regni Gubernatoris”. Kerchelich és utána Aranka azt írják, hogy Istvánfi szerint ezen Székely Jánost az oláhok és a rácok Siculának, a magyarok másként Hunyadinak is nevezték. Ez a Székely család a Kövendi vagy Szent-György előnévvel is meg volt nevezve.

A Corvin nevezetű helység, ahol a holló név jelenik meg, mint a legfontosabbak egyikének a Piatra da Corvo avagy Hollókő vár nevű helység egészen közel található, 30 perc gyalogjárással van Verebhez. Külön kutatási téma lehet Hollókő vár területének adatolása,

királyné által 1440-ben kiadott, tehát politikai jellemű adománylevelet s kormányzói pecsétje mellé függeszti «de nostro beneplacito ac dictorum dominorum prelatorum et baronum assensu» egyszersmind «sigillum universitatis eiusdem regni Hungarie» (penes sigillum nostrum). MNLOL DL 13518, DL 13938, DL15209

⁸Fráter Lénárt

Vereb birtok, amely a Hunyadi birtokhoz tartozott egykor. Ez a terület Hunyadi János felmenőinek a környezete. A magyar nemzetségekhez kapcsolódó családonál látható, abban az időszakban a különböző, illetve több vezetéknev használata. Ugyanazon régi nemzetségeknek, a tagjaiknak, különböző diplomákban különböző névvel fordulnak elő, hiszen az adományokkal és vásárlásokkal birtokszerzésekkel változhatott predictuma és ezzel más családhoz tartozónak próbálták beállítani.

Nógrádmegyei helyiségek Hollókő helyiség a várral és a Vereb helyiség a Verebélyvárral a két település csak néhány kilométer távolságra található egymástól. Mátraverebély község⁹ címerében éppen a Vereb család címeréből származóan, nagyon egyértelműen ábrázolt fekete holló látható. Családtörténeti adalékok a középkori oklevelekben a család vezetékneve tehát: *de Veréb*. A Vereb vagy Verebély

⁹ Mátraverebély-Szentkút ma a magyar határ mentén, ma a ferencesek által vezetett kegyhely. A kegyhely az a találkozóhely ahol a kolostorok látták el a zarándokokat. A Népnyelvi prédikációkban már korai időkben kiténtek a pálos atyák akik a Mária kegyhelyeket szolgálták. A Trianon előtt Magyarországhoz tartozó kegyhelyek voltak pl., Szentantal kegyhely, Báč (ma: Szlovákia), Máriaradna/Radna (ma: Románia), Máriagyűd, Boldogasszony/Frauenkirchen (ma: Ausztria).

Az első gyógyulás, amit ma is tudunk a XIII. században történt, amikor Boldogasszony karján kis Jézussal megjelent a verebélyi süketnéma kispásztorbojtárnak, és azt parancsolta neki, hogy mélyítse ki a csörgedező vízeret és igyon az előtörő vízből. A fiú engedelmessé vált és visszanyerte a beszélőképességét. 1210-ban zarándokok sokasága miatt templomot építettek Verebélyben, ahonnan a körmenettel vonultak a Szentkútvölgyben levő forráshoz. A zarándokhely az 1400-as évektől a legnagyobb búcsújáróhelyeknek járó búcsú kiváltságokkal rendelkezett.

1700-ban XI. Kelemen pápa kivizsgáltatott néhány Szentkúton történt csodás gyógyulást és azok valódiságát elfogadta.

Az új templomot 1705-ben először egy kis kápolnával, amit Kálváriának neveztek, majd később kolostort építettek és templomot. A hagyomány szerint, amikor egy zarándoklatkor átvitték a Csodatevő Mária szobrot, képet és oltárt a Boldogságos Szűz visszaszállt a Verebi pálos templomba. A Pálos-rend megszűnésével részben a ciszterek majd a ferencesek vették át a kegyhelyet, de már nem az alapító által készített kegyhelyet használták, hanem a Szentkút lett a templomkolostor új helye, ahol egykor a pálos remeték őrizték ezt a szent, gyógyító forrást. Itt a szentkúti barlangokban a mai kegyhely fölötti hegyoldalon már a XIII. században éltek pálos szerzetesek. In: Boldogságos Szűz Mária kegyhelyeiről bővebben: In: Bakk István - Bakk Erzsébet: A magyar Pálosrend Nagyboldogasszony védelmében 30-46. p.; Bakk István - Bakk Erzsébet: A magyar Pálos Rend a máriavölgyi Boldogságos Szűz kegyhelyének szolgálatában, 47-71. p. In: Pálos rend a történelemben, Budaörs: Bakk Endre Kanonok Alapítvány, 2012.

helyiségnek az első őse: „*Zacharias de Veréb*,” kinek fia: „*Comes Henche*.¹⁰ fia, *Domonkos és István*”¹¹ „*Domonkos fia, János*,¹² és ennek négy fia van: *György, Pál, Bekus és Domonkos*.¹³ *István fia: János*¹⁴ a *Jánosnak a fia György*.¹⁵” Ez a György a síremléssel bíró Péter alvajda atyja¹⁶ a Péter alvajda fia Hunyadi János. A fent említett Comes Henche 1227-ben neje, Száth (= Zách) nb. Szik leány révén a nógrádmegyei Hartyán helységben birtokrészt kap. A Zách birtokok földjeik szinte határosak a Hencse földekkel. Legvalószínűbbnek látszik még az a gondolat, hogy itt egy *Csák-nembeli* ággal találkozunk. Ugyanis Fejér megyében levő Vereb község *Gurke* fia: *Pálnak*, de generé *Chaak, pessionaria et hereditaria* tulajdona volt.¹⁷ Ősi nemzetségi birtokuk még, melyek mind e tájon csoportosulnak. A ma is létező Vereb község lehetett az egyik ág szállása és az innen származó Zach vagy talán még az ő elődei szerezték a szállásbirtokot a Zagyva mindkét partján. így lett a hely neve, ahol megtelepedett a *Zach de Veréb*. A családnak 1227-ben a legrégebbi okmányukban¹⁸ szereplő

¹⁰ Wenzel Gusztáv: Újokt. VI. k. 445. 1.)

¹¹ DL 2690

¹² Sic dictus Chenk DL 2726.

¹³ 1290-ben ezek vannak a Vereb-birtokban a DL 1302.

¹⁴ „de villa ecclesiastica Veréb” DL 2561

¹⁵ DL 3742, 4640 stb. oklevelekben is.

¹⁶ DL 177 és 176. „*Petrus, filius Georgii, filius Joannis de Veréb*.” „*Comes Henche*” 1227-ben szerepel oklevélben; II. Endre alatt volt comes s mint ilyen, az említett oklevél tanúsága szerint, járt Ascén bolgár királynál.

¹⁷ Anjou II. 495. 1. Fejér vármegyében is bírt a Chák nemzetség egy vonala, melyből Csáknak Csák fia volt. Ismét másik Csáknak Gurke fia, ennek pedig fia Pál Fejér megyei Vereb helységbeli birtokrészt ugyanazon vármegyei Soóskuth helységért Robert Károly királylál 1330-ban.

¹⁸ DL 134. A családnak 1227-ben a legrégebbi okmányokban (DL. 134.) szereplő tagjai Henche comes Zakariás de Vereb fia a Zách-nemzetséggel kapcsolatban. Lásd még: Árpádkori új okmánytár, VI. 445-447 p. „A nemzetségből János tárnokmester, 1466. Szerém vm. főispánja (comes), majd Zsgimond király alatt Vasvárnak igazságot szolgált; annak fia György 1499-ben Baranya vm.-ben II. Ulászló királytól jószágot kap. Ennek fiai László és (Mihály), László fiaival János, Ferenc, Mihályjal armalis levelet is kaptak. A dunántúli ág több tagja a törökök ellen vívott végvári harcokban, mint a Zrínyiek hívei és benső emberei vettek részt. János 1505-15 Vác kapitánya, Mihály »in praesidio Deva commendans«, majd 1566-ban Babocsa vár kapitánya és Zrínyi Miklós oldalán Szigetvár védői között volt, hosszabb ideig raboskodott Konstantinápolyban, a galatai nagytoronyban. Fia István 1610 »capitaneus praesidii verebélyensis« a törökök elleni harcokban esett el. Ifj. István Zrínyi Miklósnál, majd ennek halála után Zrínyi Péternél volt »első ember a szolgálatban«; mint ilyent I. Lipót alatt őt is a Zrínyi-féle »zenebonálkodók« közé számították, de 1671-ben kegyelmet nyert. A László fia Mihály ága 1780 körül Lászlóval,

tagjai a Henche comes Zakariás de Vereb fia a Zách [Szik] nemzetséggel kapcsolatban.¹⁹

Werebéli Györgynek fia: Péter, Benedek és a mátraverebéli templomban síremléssel bíró Péter alvajda. Péter alvajdának az édesanyja Szik (Zik) (Sic) lány volt. Péter alvajda György nevű unokája, aki Horogszegi Erzsébet familiárisaként munkácsi várnagy volt, több királyi adományban is részesült. Már 1492-től volt a Bars megyei Hruszó várának és uradalmának birtokosa.

Így Hunyadi János apai ágon Verebi Péter alvajda felesége Dorottya és a Péter erdélyi alvajda édesanyja Szik leány. Megjegyzendő ez a család Zách nemzetségből származik.

Ulászló 1441. oklevele azonban egyenesen kimondja, hogy ez a János a verebéli vajda fia", tehát Boldizsár unokaöccse és nem édestestvére.

„Az oklevelet Ulászló adta ki 1441. március 12-én, Márványkőnél hadbamenet alkalmával. Ezen oklevél értelmében János, a verebéli vajda

ki Pozsony vm. tisztb. vicenotariusus, majd Budapesten tartózkodik, kihál. László fia János, ennek fia Mihályhoz, kinek fiát Ferencet a törökök bécsi futása alkalmával a pápai mezőn levágták, csatlakozik az ezentúl Veszprém megyében található ág; ennek ivadékai részben még ma is ott találhatók Tapolcafőn. A veszprém vármegyei ág egy része 1700 körül Erdélyi nevű sógorssággal Tolnavármegyébe szakad. Innen magyarázható az átmeneti Erdélyi névváltoztatás. 1824-ben József Pozsonyban ír. főmérnök, majd később táblabíró lett. Fia József Trencsén. tiszteletbeli főorvosa volt, a szabadságharc idején hazafias ténykedései miatt mint rebellist a pozsonyi haditörvényszék 1849-ben előbb halálra, majd várfogságra ítélte. Nyolc hónap josefstadi fogság után sikerült kegyelmet kapnia.

„A századfordulón még virágzó Verebely-család őse Mihály (†1656 előtt), akinek felesége Nagy Anna volt. Élő tagjai a családnak Géza (szül. 1880.) a B. Sz. F. E. M. műszaki főtanácsosa; Jenő (szül. 1878.) ügyvéd; László (szül. 1883.) gépészmérnök, a műegyetemen az elektrotechnika ny. r. tanára, a MÁV elektrifikálási osztályának vezetője. – Tibor (szül. 1875.) orvos, egyetemi nyilvános rendes tanár etc.”. In: Későbbiekben még: Vereb. A címeres levelet V. János kapta 1714. márc. 4. (LR. XXX/243.) – Vö. Siebm. 710.; NI). XII/146.Vereb. Az 1754–55. évi orsz. nemesi összeíráskor Heves m.-ben György, János és Gergely fordulnak elő az igazolt nemesek között.

¹⁹A Garázda nemzetség ágai is elváltak egymástól a XV. század folyamán, de mindnyájan hívek maradtak a közös családi címerhez. S míg a horogszegi Szilágyiak a Hunyadi-házzal kötött házasság révén a nemzeti élet vezetői közé emelkedtek, a másik ág tagjai címerükkel büszkén dokumentálhatták a vérrokonságot, melynek szálai az uralkodó hatalom birtokosaival hozták őket kapcsolatba. A családtörténeti adatok hézagossága mellett e címer használata ismertet meg bennünket Garázda Péter származásával, s belőle tudjuk meg, hogy Janus Pannonius is a Garázdák nemzetségéből vette eredetét. S még nagyobb jelentőségűvé válik a közös címer használatának bizonyító ereje a következő században, midőn a Garázdák neve is kihál s a régi törzs egy fiatal hajtása új néven, a széki Szik néven folytatja nemzetségének történetét.

fia és Boldizsár, az ő unokatestvére, valamint ennek fia, György, beiktatandó Sápon, Külső-Zolnok vármegyében.”

Az első fiúnak, Pálnak, három fia van.²⁰ A Fráter Lénártot ért bírálatban „ez a János nem nagybátyja, hanem édestestvére Boldizsárnak.” A „*frater carnalis*” jelentése szerint nem a vajdának, hanem a vajda Pál fiának a fia. Ez csak akkor volna ilyen határozottsággal állítható, ha a „*frater carnalis*” mellett ott állna az „*uterinus*” jelző is. Így tehát már a belső tartalom sem az édestestvér, hanem az unokaöcs mellett bizonyít. A középkori oklevelekben úgy szerepel I. Pál, hogy sehol sem marad el a „*verebelyi vajdának*” a fia²¹ továbbá még húsz oklevélben olvasható: „*Paulus, filius Petri, Vajvode de Verebei,*” vagy csak: „*filius Vajvode*”.²² IV. János²³ továbbá Ulászló oklevelében: „*Johannes filius Vajvode de Verebei*” szerepel. Verebi Péter alvajda idejében gótikus búcsújáró hely. Hiszen a verebi csodatévő Mária kegyhely gondozását az ősi magyar Pálos rendre bízta.²⁴ Mivel ez az egyhajós templom kicsinek bizonyult, az 1300-as évek elején a szentélyt két oldalán 1-1 kápolnával bővítették, majd 1375-1400 között Verebi Péter erdélyi alvajda. Hunyadi Jánosnak az édesapja hálából a Szűz Anyának ajánlotta, hogy Nagy Lajos király seregében harcolva 1368-ban az Iloncsa (ILONCSA) folyó mellett a szerb vajda ellen háborúzott a király ő, mint hadvezér úgy vett részt a csatába és megsebesülve lemond Erdélyben a vajdaság rangjáról, ahol 1360-tól volt alvajda. Eljön haza a kegybirtokára, mert attól függetlenül, hogy Erdélyben alvajda ez a vidék, a Verebi családnak 500 éven keresztül – pontosabban 1100-tól 1600-ig kegybirtoka – volt és nem

²⁰ DL 14269, Caprinai Mascr. B. tom. L. p. 60.

²¹ DL. 176, 177, 10.062, 11.425, 11.482, 11.446, 11.670, 11.594, 11.595, 14.269 stb.

²²Bizony vajdafi vagy vajdafi formát a 1488-ban Thuróczy is használja munkájában. Hiába akarták ezzel megcáfolni Fráter Lénárt.

²³ DL 11 716, 13 391.

²⁴ Vereb Péter erdélyi alvajda birtokában találjuk, aki itt templomot és pálos kolostort építtetett. In: Magyarország vármegyei és városai: Magyarország monografiája; a magyar korona országai történetének, földrajzi, képzőművészeti, néprajzi, hadügyi és természeti viszonyainak, közművelődési és közgazdasági állapotának enciklopédiája, 13. köt., szerk., Borovszky Samu;

PhS Bakk István: Pálos szerzetesrend Magyarországon - <https://www.youtube.com/watch?v=EWztvzgf7nE>

Szentkúton csináltat templomot a forrás mellett, hanem az úgynevezett bejáratott templomot, amit a zarándokok 1200-tól látogattak. Ezt a templomot építette át három hajós gótikus templomra.²⁵

Verebi Péter erdélyi alvajda és 1394-től sókamara ispán az „Illanca” (Iloncsa) mocsaraiban (1368-ban megsebesült ezért visszatért Verebélyi birtokára és ott gyógyította ki magát. A magyar Veréb családi név a hivatalos latin írásokban: Bonfini állította, hogy ott – *in Corvino vico* – Hollóson született Hunyadi János is.

Hunyadi János 1446-ban kiadott oklevele.
(Forrás: MNLOL (DL 13936. Kelt: 1446. július 2.)

A nagybárkányi plébánia Verebély, Szentkút filiája volt. 1789-es *„visitacanonica”* iratában... *„van, itt kripta ahol pihen Vereb György fiának, Péternek a teste, aki egykor Erdélynek alvajdája volt és aki vérrokona volt Corvin Mátyás magyar királynak.”*

Nagyapai fokon. A sírkövön a címerállat kétszer megismételve hangsúlyosan a holló. Az alsó halmon áll középen a pálos kereszt. Hunyadi Székely János azon főurak egyike, akik nemzeti nagylétünk ezen eseményét, a királyválasztást a nevükben szóló okiratban örök emlékezetül adták, erre méltán büszkék lehettek. S hogy levelüknek annál nagyobb

hatása legyen, hosszas címek helyett – egyikőjüket kivéve – mindegyik azon vérséget jelöli meg, amelyből származott, ez a Holló (tertium genus) a Kárpát-medencei királyszkiták genusa, vagyis a székelyek, mint elszaporodott királyszkita dinasztia (Universitas a Trium Generum Sicularum), székelyek három nemzetségének egyeteme vigyázta a földön az égi királyságot. Az első (primum) a Bak, a második (secundum) a Nagykutya, a harmadik nemzet a Holló (tertium genus) A Mennyei királyság múltbelisége a Hérodotosz által is leírt szkita eredetmondához nyúlik vissza.

Werböczy rögzíti a székely törvényt ebben a kérdésben is...

III. rész, 4. czim: *„Az erdélyi scithákról, kiket székelyeknek hívunk. Vannak ezen kívül Erdély’ vidékein a’ scytanéptől Pannoniába első bejövetelekor oda szakadt scyták, kik kiváltságos nemesek, mi őket (magyarúl székelyeknek) romlott (diák) néven sículusoknak nevezünk; törvényök és szokásuk egészen különböző; a’ hadakozásban igen tapasztaltak; az örökségeket és hivatalokat (régí szokásként) nemzetségek és ivadékok ’s ivadéki ágak szerint osztják fel maguk között...”*

Szoros kapocs volt a nemzetség tagjai közt az elsőbbségi jog, a nemzetségi földbirtok megvételére. Mindegyik örködött, hogy a nemzetségi vagyon mindig a nemzetség kezén maradjon, s ha valaki megszorult, ha a leánygyedtet vagy hozományt pénzben nem tudta kifizetni s így földbirtokot akart elidegeníteni, azt csak nemzetségbelieknek adhatta és csak akkor adhatta el nemzetségbelieinek beleegyezésével idegennek, ha ezek között nem akadt vevő. E jog oly erős volt, hogy a nemzetségbeliek beleegyezése nélkül a földbirtokot más családbeliek nem is merték megvenni. Sőt még a jószágvesztésre ítélt birtokait is megválthatták a nemzetségbeliei. Hunyadi János kormányzó ünnepélyes levélbe foglalva kiadta a székelyek jogait és törvényeit.

Hunyadi János Magyarország kormányzója erdélyi nemesség Szászsebesi gyűlésén, *„1451. május 2-án: Hunyadi János Magyarország kormányzója néhai Kisfaludi Gerőfi Lászlónak a székely földön, Kisfaludon, Szent-Ivánon,*

²⁵ Hangfelvétel: Mengyi Károly. Mátraverebély-Szentkút.

Bergenyén, Szabédon és Ernyén lévő birtokainak felét Somkerek Erdélyi Miklósnak és Istvánnak, másik felét pedig néhai Kisfaludi Gerőfi István leányának Margitnak ítéli.”

Hunyadi János címer bővítésének oklevele.
(Forrás: DL 24762. Kelt: 1453. február 1.)

1231-ben Batk lengéi birtokát végrendekezés útján három fiára: Tamás, Merzsa és Szeped-re hagyományozta. (Árpádk. új okmtár, XI. k.) A fent említett Lengyéndiek (lásd még: Legendi) kétségkívül Batknak férfiágon utódai; a Verebiek azonban valószínűleg csak anyai ágon jutottak a vitás helységek birtokába.

Az első helyen említjük azon latin Tacitus-kódexet, amely a rajta levő hollós címer alapján Mátyás király könyvtárából származik. Itt Mátyás címere a kódexek címlapján a magyarországi pólyák és a cseh oroszlán szokott előfordulni, itt pedig egy nagyobb gyűrűs hollót találunk, amely a pajzsot egymaga kitölti. Sőt *Leo alba*²⁶ (fehér oroszlánt) találunk.

A Szilágyi címerrel: A Garázda nemzetség ágai is elváltak egymástól a XV. század folyamán, de mindnyájan hívek maradtak a közös családi címerhez. S míg a horogszegi Szilágyiak a Hunyadi-házzal kötött házasság révén a nemzeti élet vezetői közé emelkedtek, a másik ág tagjai címerükkel büszkén dokumentálhatták a vérrokonságot, melynek szálai az uralkodó hatalom birtokosaival hozták őket kapcsolatba. A családtörténeti adatok hézagossága mellett e címer használata ismertet

meg bennünket Garázda Péter származásával, s belőle tudjuk meg, hogy Janus Pannonius is a Garázdák nemzetségéből vette eredetét. S még nagyobb jelentőségűvé válik a közös címer használatának bizonyító ereje a következő században, midőn a Garázdák neve is kihal s a régi törzs egy hajtása új néven, a széki Szik nevével folytatja nemzetségének történetét.

Rokon családok, ősi nemzetséghez tartozók még a birtokok elhelyezkedésének alapján is: Bak, Bakk, Legendi, Szik v. Zich v. Szák v. Zách v. Zah családok is. Bak Ferenc volt Hunyadi János időszakában a Hunyadi vár várnagya, kapitánya. Apácai és Félegyházi Bak Ferencről, Keszi és Sólymosi Bak Balázsról irnak az oklevelek.

A Hunyadban élő Székelyek mindnyájan nemesek voltak. Továbbra – egyenként is – teljes szabadságban és személyes nemesi állapotban éltek. A Hunyad Vármegyei, akkori székely falvak közül nevezetesebbek, Alpestes, Rákosd, Hosdát, Keresztúr, Kis-Barcsa, Mogyorosd, Keresztván és Száraz-Almás, Bácsi, Alsó- és Felső-Szilvás helységek.

A zágrábi és varasdi nemeseknek 1447-ben a Magyarországi Rendekhez Hunyadi János Gubernátor ellen irt Panaszlevélből.

„*Noveritis, úgy mond a Levél, quod Magnificus Joannes de Zekel de Hunyad, Gubernator Regni Hungariae.*” Legyen tudotokra, hogy a Nagyságos Hunyadi Székely János...

Thuróczi azokról a „*Fő-Urakról szölván, kik 1448, a Gubernátort a Rigó*” mezejére kísérték, 's azok között egy Székely Jánosról is, ennek azt teszi utána, hogy a Gubernátor testvére volt, „*Johannes Zekel Domini Gubernatoris Consanguineus*“ erre a helyre a híres történétíró Istvánffi a maga Thuróczi-jában, a levél tiszta szélére maga kezével ezt a jegyzést tette : „*ennek neve Székula volt.*”

Bonfini is említi azt (III. 9.) Matthias, antiquisui generis haud in sciis, – (régii ház lehetett a Hunyadi - Székely - ház). 1447. január 13-ikáról keltezve s abban Hunyady majd «*de Zekel*»-nek, majd «*Zekel*»-nek van nevezve. (Kerchelich, Notitié Prélminares, 270.)

A kormányzó 1446 decemberéig az osztrák hercegségben hadakozott, december 30-án a Zala megyei Bak faluban 1447. január 18-tól Budán tartózkodott. Ugyanebben az időszakban

²⁶ A *Leo alba* (a fehér oroszlánról) újabb könyvünkben emlékezzünk meg.

volt berendi Bak János, aki Hunyadi kormányzó első embere, a primor szentkatolnai Bakk család őse. Bak János, Bak István és Bak Gáspár a Hunyadi család rokonai: A harcmezőn többször kitüntették magukat, különösen pedig Bak István hadapródja Mátyás királynak István moldvai vajda ellen 1467-ben viselt hadjáratában a december 15-iki éjjeli támadáskor, amikor a király maga is veszélyesen megsebesült, testével védte a királyt a nyilak zápora ellen. Bak Gáspár ágyúkat és kődobáló gépeket szerkesztett a sikeres hadműveletekhez. Ennek még viszonzásául a király hűségéért szepesi püspök préposttá nevezte ki Gáspárt. Bak János zászlósúr pedig közvetlen Hunyadi János bajtársa volt a csatákban. 2 csatát veszített el Hunyadi János, azaz Corvin János, ezzel szemben pedig 22 csatát nyertek meg.

Mohamed Konstantinápolyból 200,000 főnyi sereggel indult Magyarország ellen. Bizánc elvesztőjét a II. Mohamed *(keleti császárság megdöntőjét)* a török császárt is megverték Nándorfehérvárnál. Megállapítjuk még, hogy Hunyadi János nemcsak korának, hanem Európának is egyik legnagyobb embere volt, akinek hadvezéri képességeit – sajnos – külföldön alig ismerik, és alig méltányolják. Corvin János fiai Corvin László és a Corvin Mátyás és az legifjabb Corvin János. Tehát hamis állítás az, hogy nem használta a Ioannes Corvinus formát a mi Corvinus Jánosunk, a mi székely Hunyadiink.

„Az isten igazságos, mert egy Hunyadit fog a trónra emelni, hogy lássa a világ, mily nagy, mily dicső lehet, egy népe által szeretett magyar király.”

Mátyás hadserege – dacára a számos idegen elemnek – mindvégig megtartotta nemzeti jellegét s a nagy király győzelmei nem idegen zsoldos kapitányok vagy külföldről bevándorolt vezérek, hanem kizárólag szinte magyar vitézek: Báthori István, Kinizsi Pál, Magyar Balázs, Szapolyai István, Bánffy Miklós, a Rozgonyi-, Újlaki-, Geréb-, Csupor-, Bakk Gáspár etc. nevéhez fűződnek. A szolgák vagy katonatisztek, ebből éppen úgy nem lehet Hunyadi román voltára következtetni, mint a fekete sereg cseh katonatisztjeiből Mátyás király cseh voltára.

„Igazsága volt Kazinczynak, midőn leroskadott Hunyadi János koporsója mellé, hogy megcsókolja a hősnek kőbefaragott jobbját, mellyel egykor Európát védte s megszalasztotta a keleti birodalom megdöntőjét.”

A fiával záródik a középkori magyar szentek kora; tiszteletük azonban a humanizmus és reneszánsz idejében is tovább élt a nép szívében. A tanító, a pragmatikus történelem valóban nem vezethet bennünket más történelmi felfogásra, minthogy a múlt nemes tanulságait hazaszeretetté ihletve kell gyümölcsöztetni. Mindazoknak, akik ezt a felfogást s magát a történelmet lekicsinyítik, azt felelhetem, amit Bonfinius szerint Hunyad vármegyének egyik legszentebb földjén, a Kenyérmezőn, Báthory István vajda mondott harcra készülve a katonáinak. *„Sokan vannak, bajtársaim – szolt – akiket mindez alig indít meg; részben azért, mivel az isteni erő és a természet kevéssé tette őket fogékonyakká, részben azért, mivel az emberi érzelmekkel szemben közömbösök lévén, nem is törődnek azokkal. Az ilyen emberek tehát egyrészt az országnak csapásai és legnagyobb veszedelmei, másrészt a hazának belső ellenségei.”*

Hunyadi János irányában írásunk minden lapja azt tanúsítja, hogy megértettük a magyar nemzet nagy küzdelmét, és méltányoljuk az erőfeszítéseket és áldozatokat, melyeket a magyar nemzet a fenyegető vesz elhárítására tett és hozott.

A Hunyadi család egyenes ága kihalt az enyegi Török család megmérgezése miatt. Ám a Hunyadi családnak az ősei, a felmenői – a rokonságának a holló nemzetsége nem halt ki, – mai is élnek a Kárpát-medencében a Bak, Bakk, Szik, Geréb, Lack(fi), Szilágyi, Vereb, Verebélyi etc. nevű családokban.

„Ezt az örök jutalmat bizonyára elvette Hunyadi János kit Rákóczi hősnek és méltónak tart arra, hogy minden század csodálja; elvette Hunyadi László, kit a magyar szabadság legerősebb oszlopának mond s Hunyadi Mátyás, kit lángeszünek, bátornak, szerencsésnek, bölcsnek, igazságosnak nevez. Pedig az ország forradalmairól kiadott halhatatlan történet-filozófiai tanulmányában Rákóczi inkább a népről írt, mint a nagy emberekről, akikre azt a szabályt alkalmazta, mit saját életírójától is

megkövetelt, hogy ne magasztalják őket, hanem igazságot mondjanak róluk.”

Köszönetet mondunk Mengyi Károly úrnak a kegyhely hiteles történetének ismertetéséért.

Felhasznált irodalom

Sárkányrend:

Az egész rendszer teljesen tudatosságát, sőt intézményességét a Sárkányrend alapító-levele bizonyítja,⁶ mely e tekintetben is az uralkodó és a nagybirtok elvszerű szerződéses megállapodásának tekinthető. Miután a király ígéretet tesz az ország védelmének biztosítására, a bárók és az egész rend közössége is hasonló fogadalmat tesznek a maguk részéről, hangsúlyozva azt, hogy a királynak őket ebben támogatni kell: „*iuvamine tarnen et sub-sidio domini nostri regis*”, mégpedig oly módon, hogy ha a király a rend valamelyik tagját a határra küldi, akkor az annak juttatandó segélyek (subsidia et iuvamina) felett a rend tagjai döntenek. A nagybirtok tehát nem csupán részt kér a közjövendelméből hadi költségei fedezésére, de egyben befolyását is biztosítja e segélyek elosztására.

Veranchich Antal esztergomi érsek 1490–1561 és Bornemisza Tamás 1540-1541-1562, 1566 jeles krónikájuk, "mivel pártfogást mai napig nem találhattak", csak töredékben láthattak "világosságot".

Veranzio Antal (1504-1573), előbb egri püspök, majd esztergomi érsek, mint politikus és államférfi is a magyar cinquecento egyik legtevékenyebb egyénisége, aki hadtörténelmünkben is élénk szerepet játszott. Szakítunk a hazai modern történetirodalomban eddig teljesen kizárólagossá vált Verancsics elnevezéssel, mely — azt hiszem — Podhraczký György leleménye. A régi magyar történetírók, mint még Wen-zel is, Veráncz-nak írják a sebenicói származású és olasz anyanyelvű magyar főpapot, megfelelően saját aláírásai latinos (Verantius) formájának. Neve eredeti formáját családja ma is virágozó két ága, Veranzio-Dragonice és Veranzio-Cippico, tartotta fenn, míg a szlávósított Verancsics alak teljesen ismeretlen a család genealógiájában, miért is teljességgel megengedhetetlen e mesterséges név fenntartása. In: *Dr. Florio Banfi: Pigafetta Marcanfonio Veranzio Antal katonai szakértője*. Hadtörténelmi Közlemények, 1936. 37. évfolyam 1. szám, [p. 58.]

Bibliotheca Scriptorum medii recentiorisque aevorum, Budapest, 1936-1941.

Ábel Jenő. Corvin codexek, Budapest, 1879. 102. p.

Aradi Éva - Bakk István - Gyárfás Ágnes: Múlt és Jelen. A pateszi pecséthengertől a Kárpát-medencei szkitákon át

az indoszkítáig, szerk., Bakk Erzsébet, (Traditio 1.) Budaörs, 2018. 322. p.

Bakk Endre (de Szentkatolnai): A Bak és Jancsó család története, Budapest: A „Hunyadi Mátyás Intézete, 1883. 274. p.

PhS Bakk Erzsébet - PhS Bakk István: Boldogasszony – A Margit-szigeti pálosok: Elhangzott 2016. augusztus 2-án Miskolcon a XXI. Magyar Őskutatási Fórumon, Miskolc <https://youtu.be/TymHVn8kKuM>
http://epa.oszk.hu/02300/02387/00038/pdf/EPA02387_os_i_gyoker_2016_3_006-029.pdf (1.)
http://epa.oszk.hu/02300/02387/00039/pdf/EPA02387_os_i_gyoker_2017_1-2_008-017.pdf (2)

Bakk István: Magyar volt-e Hunyadi János?
<<https://www.youtube.com/watch?v=pPwTsJRJ8Hg>>20210119

PhS Bakk István: A főnemesség székesegyházi építkezései, Elhangzott a XXII. Őskutatási Fórumon 2017. augusztus 3-án, Miskolcon. In: Ősi gyökér XLV. évf. 3-4. sz. 2017. július – december, 27-37. p.

Bakk István PhS: Múlt és Jelen: Aradi Éva – Bakk István – Gyárfás Ágnes (A könyv előzetese)
<https://www.youtube.com/watch?v=ZH3gDvcR8Us>

Bakk István [et al]: Pálos rend a történelemben, (Traditio 2.) Budaörs: Bakk Endre Kanonok Alapítvány, [2012.] 7-8, 224-225. p.

Bakk István: Pauline fathers in the Americas missionary work and service in the new world: Pálosok Amerika földjén, avagy az Újvilágban vállalt küldetéses szolgálat <http://jozsef-kutasi.de/blogger/palospassioen.pdf>, (angol nyelvű)
http://epa.oszk.hu/02300/02387/00010/pdf/%C5%90si%20Gy%C3%B6k%C3%A9r_2010_4_017-021.pdf (magyar nyelvű)

PhS Bakk István: A székely magyar nemzet,
<<https://www.youtube.com/watch?v=tZHJzE1OwiE>>
2021. január 18.

Bakk István székely primor a Hunyadi-émlékév kapcsán Mátyás király reneszánsz udvarába invitálta az ünneplő közönséget és bejelentette.
<<https://youtu.be/492Cf7RqWdc>> 2021. január 18.

Bakk István - Bakk Erzsébet: A magyar Pálos Rend oktatási és irodalmi életének története, szerk. Gyárfás Ágnes, Miskolc: MBE, 2014. 768. p.

PhS Bakk István - PhS Bakk Erzsébet: Mátyás király az igazság szentje
<<https://www.youtube.com/watch?v=h7v7ZNRt9uA>>
2018.08.06.
https://epa.oszk.hu/02300/02387/00042/pdf/EPA02387_osi_gyoker_2018_3-4_012-037.pdf

- PhS Bakk István - PhS Bakk Erzsébet előadása: Miért apostoli királyság Magyarország? <<https://www.youtube.com/watch?v=DxZsz4weK2M>> 2017. július
- Bakk Pál: Szentkatolnai krónika Kézdivásárhely: Ambrózia, 2001. 247. p.
- Bánlaky József, doberdói: A Hunyadiak kora. 1437–1490. József fhg. előszavával.(!) Bp. 1936–1937, Grill. 1-2. köt. (Bánlaky József: A magyar nemzet hadtörténelme 10-11.)
- Bárány Péter: Korvinus Mátyás: egy vitéz, nemzeti, szomorúval elegyes vígjáték 1790-ből, magyarul kidolg. Bárány Péter; kézirat szövegét közzé teszi és tanulmánnyal ell. Gyárfás Ágnes.2. kiad. Miskolc: MBE, 2008. 193. p. (Magyar játékszín. Új évfolyam első darabja) Bárány Péter (1763-1829).
- Bartonic Emma: A magyar királyválasztási jog a középkorban, In: Századok, 70.(1936) Budapest: Magyar Történelmi Társulat, 359-406 p.
- Bartucz Lajos (szerk.): A magyar nép, Bp., 1943. A magyarság antropológiája, 11-68. p.
- Beke Antal: A kolosmonostori konvent levéltára, Az Athenaeum R. Társulat Könyvnyomdája, 1897. 167. p.
- Benedek Elek: A magyar történelem nagyjai: Nagy Lajos, Hunyadi János, Mátyás király. 2. kiad. Bp. [1914.] Athenaeum. 136. p.
A szerző Nagy magyarok élete 2. kötetének címlapkiadása.
- Benedek Elek: Nagy magyarok élete. (2. köt.) Nagy Lajos, Hunyadi János, Mátyás király. Bp. 1905. Athenaeum. 137 p.
2. kiad. 1914. 136. p.
- Benyovszki Paulus [Benyovszky Pál]: Panegyrici Matthiae Corvini Hungariae regis ... Honoribus ... philosophiae magistrorum oblati ab Rhetorica Tyrnaviensi cum... per – – laurea donarentur. Tyrnaviae, 1731., Typ. Acad. Gall. 6., 118., 4. p.
- Berkovits Ilona: A magyarországi corvinák. Bp. 1962., Akadémia Kiadó 235 p.
- Bibliotheca Scriptorum medii recentiorisque aevorum, Budapest, 1936-1941.
- Bonfini, Antonio: Mátyás király. Tíz könyv a Magyar Történetből. Latinból ford. Geréb László, Officina Nyomda és Kiadvállalat, 1943. 112. p.
- Bonfini, Antonio: A magyar történelem tizedei, ford., Kulcsár Péter, Budapest, 1995.
- Bonfini, Antonio: Rerum Ungaricarum decades, Basel, 1543. teljes kiadása Sambucus, Basel 1568.
- Bonfini: Rerum Ung. decades, 1744. ld. Bonfini 1568.
- Zsámboki János, ld., 1690. Köln, Zsámboki kiad. (Új Magyar Múzeum egyszersmind a Magyar Academia közlönye. szerk., Toldy Ferenc, Negyedik évf. 1. kötet, Pest: Emich Gusztáv, 1854. In: Kemény József: Bonfini élete és munkái, 349-350
- Borsa Iván: A Hunyadi család levéltárának In: Levéltári Közlemények (1923-2016) Levéltári Közlemények, 35. 1964. 1. 21-56. p.
- Császár Mihály: Az Academia Istropolitana, Mátyás király pozsonyi egyeteme. Oklevéltárral. Pozsony, Éder ny. 141 p. (Tanulmányok nemzeti művelődésünk történetéhez 1.)
- Csapodi Csaba: Mikor szűnt meg Mátyás király könyvfestő műhelye? Budapest: Akadémia Kiadó, 1963. (Klny Magyar Könyvszemle) (A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának közleményei 34.)
- Csató Tamás – Gunst Péter - Márkus László: Egyetemes történelmi kronológia I-II. Az őstörténettől 1977-ig. Segédkönyv az egyetemes történelem tanításhoz, szerk. Makkai László, Budapest: Tankönyvkiadó, 1984. 787. p.
- Czuczor Gergely: Hunyadi János' viselt dolgai Engel és Fesslerből, Budán: Egyet. Ny. 1832. 184 p.
- Decsy Sámuel: A magyar szent korának és ahhoz tartozó tárgyaknak historiája. Mellyet Sok régi és újjabb írásokból ki jegyzett, rendbe szedett, meg világosított, 's kedves Hazafiainak hasznokra közönségessé tett..., Bétsben, 1792. Mátyás királyról: 468, 455, 429, 426-427-428, 438, 400, 404-424. p.
- Dümmerth Dezső: A két Hunyadi. [Bp.] Panoráma, 1985. 277, [3]., 4 t. (Utazások a múltban és a jelenben.)
- Elekes Lajos: Nagy István moldvai vajda politikája és Mátyás király, 1937., [Sárkány ny.] 81, [1] p.
- Elekes Lajos: rendi ellentétek és kutatási problémák a XIV. századi Magyarországon, Történelmi Szemle, 1964. 7. évf., 2. sz. 264-285. p.
- Életfának bő termése. A Miskolci Bölcsész Egyesület gyűjteményes könyve, összeáll. Gyárfás Ágnes, Miskolc: MBE, 2016. 602. p.
- Epistolae Matthiae Corvini regis Hungariae ad pontificus, imperatores, reges, principes, alisque viros illustres dazae, nunc denuo typis excussae, et notis etiam quibusdam illustratea, Cassoviae, 1764. Typ. Academicus Sociatatis Jesu 99. p.
- Erdély története szerk., Makkai László – Mócsy András – Szász András, I-III. köt., Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988.
- Erdélyi Zoltán: Hunyadi János élete és kora, Budapest, 1903. 86. p.

- Sz. Farkas Jenő: Drakula vajda históriája Budapest: Akadémiai Kiadó, 1979. 1. kiadás, 154. p.
- Fitz József: Mátyás király a könyvbarát. Bp. [1940.] Franklin. [2], [1] p. (Klly a Mátyás Király Emlékkönyvből.)
- Frank Ignác: A közigazgatótvénye Magyarhonban: Das gemeine ungarische Recht, Buda, 1845. 753. p.
- Fraknoi Vilmos: Mátyás király élete. Bp. 1890, Franklin ny. [2], 416 p. 21 t.
- Fraknoi Vilmos: Mátyás király és a Hohenzollernek diplomatiái érintkezése. Bp [Franklin ny.] 85, [3] p. (Klly. a Történeti Szemléből.)
- Fraknoi Vilmos: Mátyás király magyar diplomatiái. Bp. 1898, Athenaeum. 154 p.
- Fráter Lénárt: *Hunyadi János eredete*. „Theológia”, II. köt. (Budapest, 1935), 127-141. p.
- Fráter Lénárt: Hunyadi magyar származása oklevelekben, Budapest, 1937. [p. 65]
- [Galeotto Marzio] Galeotti: Jellemvonások Mátyás király életéből. [De egregie, sapienter, et iocose dictis et factis Matthiae regis.] Ford. Barna Nándor. Pest, 1862. Fordító kiad. Bartalits ny. XXXI. 71 p.
- Marzio könyve Mátyás király jeles, bölcs és elmés mondásai és tetteiről, s egykorú emlékirat a király mennyegzőjéről... közli Kazinczy Gábor, Pest, Ráth XIV, 203 p.
- Marzio Galeotto: Mátyás király a rossz papokról. = Emberek és istenek. (Vál. Kanizsai Nagy Antal, Lengyel Dénes) Bp. 1966, Tankönyvkiadó. 110–111. p.
- Gerevich László: A budai vár feltárása, Budapest, 1966.
- Gerézdi Rábán: Thuróczy, Bonfini és a vitatott Mátyás-vers. Bp. 1965, Akad. ny. 477-486. p. Klly. Irodalomtörténeti Közlemények
- Gyárfás Ágnes disszertáció: Bárány Péter: Korvinus Mátyás. Egy vitézi szomorúval elegyes vígjáték, Magyar Játékszín. Új évfolyam első darabja, 1790.
- Gyöngyösi Gergely: I. Remete Szent Pál Testvéreinek élete, ford., Árva Vince, Csanád Béla, Csonka Ferenc, sorszerk. P. Árva Vince OSP, (Varia Paulia, III.) Solymár: Fráter György Alapítvány, 1998. 281. p.
- Hajnal István: Kivonatok Hunyadi János kormányzói okleveleiből, In: Levéltári Közlemények, 1. 1923., 1-2. 98-125. p.
- Hampel József: Skythiai emlékek Magyarországbán, ArcÉrt 13. 1893. 385-407. p.
- História melly magában foglalja vitéz Hunyadi János nemzetsége eredetét, és a' török ellen viselt hadait: úgy nem külömben ... fíjának Mátyás király örök emlékezetre méltó hadakozásit... Buda, 1776. Landerer. [16] lev.
- Lásd még: Kríza Ildikó: Egy ismeretlen Mátyás-história a XVIII. századból, In: ItK, 1992. május-június 607-615. p.
- A Holló jegyében. Fejezetek a Corvinák történetéből, szerk. Monok István, Budapest: Corvina Kiadó Kft., 2004. ISBN 963 13 5358 3
- [HÓMAN Bálint]: Hunyadi Mátyás. [Bp.] 1940. [Franklin,] 19, [1] p. (Klly. a Budapesti Szemléből) Hunyadi Mátyás, Budapesti Szemle, 1940., 262-269. Hóman Bálint: Hunyadi Mátyás. Bp.: Egyetemi ny. 1940. 52. p.
- Ipolyi Arnold: A magyar Szent Korona és a koronázási jelvények története és műleírása, Budapest, 1886.
- Jakó Zsigmond: A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei (1289-1556). I-II. Budapest, 1990. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai. II. Forráskiadványok 17.)
- Jakó Zsigmond: Bihar megye a török pusztítás előtt Budapest, 1940. (Település- és népiségtörténeti értekezések 5.)
- Káldy Kristóf: Mátyás az igazságkereső, (Századok és tanulságok), Budapest: Anonymus, 1945.
- A kenyérmezei csata. = Olvastam valahol... (szerk. Benda Kálmán, Kerekes István) Bp.: RTV-Minerva 1981., 134-142. p.
- Királyok Könyve: Magyarország és Erdély királyai, királynői fejedelmi és kormányzói, Gyula: Officina Nova, 4 kiad. p.
- Lelki Fegyvertarto ház, kibn elégséges ragyago es tündöklő fegyver találatik. és a' szép Jesus Oskolájában Vitézkedőnek adattatik, mellyel minden Eretnekeket és tévelgöket meg-gyözhetnek és le-ronthatnak, építettet a' meg mozdéthatatlan kösziklán egy kegyesség szerető és minden igaz keresztyének Lelkek idvösségit szivbül kíváno Anonymus által Idegen Országban.[H. n.] : [n. n.], [1697 előtt]. [17+?] fol.
- Lissák György: Az aranykígyó Fráter György élete, sorszerk. Árva Vince OSP., Fráter György Alapítvány, 1998. (Varia Paulina IV.) 409. p.
- Lisznyai K. Pál: Magyarok Cronikaja melly be foglal M. C. XCVI. Esztendőket avagy Christus születésénél 268-1464. esztendei alatt lett dolgait A' magyaroknak Mellyet . Debrecenben. 1692.

Magyar reneszánsz 1540-1940. Mátyás Király születése 500-ik évfordulójának emlékére, összeáll., Dékány András, 1940. 125. p.

A magyarok krónikája, szerk., Glatz Ferenc Officina Nova, Budapest, 1995. 192. p.

Magyarország címertára. Első rész, II. osztály, Magyarország jelenlegi s volt vármegyéinek és kerületeinek címerei, Bevezetés, XVI. tábla.

Makkai László: Honfoglaló magyar nemzetségek Erdélyben, In: Századok, 78. évf. 1944. 163-191. p.

Mátraverebély – Szentkúton: Nagyboldogasszony búcsú Mátraverebély - Szentkúton. 2009. augusztus 16-án.

<http://www.youtube.com/watch?v=9bLEOMkwOM4&feature=related>

Megjegyzés: Magyar Himnusz, Boldogasszony Anyánk (Régi Magyar Himnusz), "Ó, Nagyasszony".

Mátraverebély helyi kutatójának Mengyi Károly személyes közlései. (Hangfelvételek, 2019. március)

Mátyás király levelei. Külügyi osztály, I. 1458-1479, közléteszi Fraknói Vilmos, Budapest: MTA, 1893.

Mátyás király levelei. Külügyi osztály, II. köt. 1480-1490, közléteszi Fraknói Vilmos, Budapest: MTA, 1895.

Mátyás levelei, II. 1480-1490. 1480-ban: IV. Sixtus pápának. A magyarországi Szent-Ferencz-rendkörében támadott meghasonlás ügyében. Megjegyzés: „Tudvalevő, hogy a Szent-Ferencz-rend tagjai a humanismus irányával szemben ellenséges állást foglaltak el és irodalmi műveikben a középkori skolastikus hagyományokhoz állhatatosan ragaszkodtak.”

Márki Sándor: Hunyadi Mátyás életrajza. Pozsony-Budapest, 1885, Stampfel, 24 p. (Magyar Helikon 48.)

Márki Sándor: Mátyás király emlékkönyv: Kolozsvári szobrának leleplezése alkalmára. Kolozsvár megbízásából szerk. Márki Sándor. Bp. Athenaeum 1902. VIII, 316 p. 14 t.

Márki Sándor: Mátyás király és az iskola. [Felolvasás] Kolozsvár, 1904, Gombos ny, 14 p. (Klly. Család és iskola)

Márki Sándor: Az ó- és középkor története I-II. (A műveltség könyvtára), Budapest: Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., 1910. 704. p. (I. Az ókor története 5-392. p.), (II. A középkor története 395-696. p.)

Markó László: A magyar állam föméltségei. Szent Istvántól napjainkig. Életrajzi lexikon, Budapest: Magyar Könyvklub, 2000. 329. p.

Mathiae Corvini Hungariae regis epistolae ad romanos pontifices datae et ab eis acceptae. (Mátyás király levelezése a római pápákkal. 1458–1490.) Bp. 1891, [Franklin.] [10], LXXV, [2] 275, [5] p. 3 t. (Monumenta Vaticana. Vatikáni magyar okirattár I. 6.)

Mathiae Corvini Hungariae regis epistolae ad Romanos pontifices datae et ab eis acceptae : Mátyás király levelezése a római pápákkal. 1458–1490. Budapest, 1891. In: Mon. Vat. Hun. I/6. szerk., Ipolyi Arnold

Mausoleum Potentissimorum ac Gloriosissimorum Regni Apostolici Regum et Primorum Militantis Ungariae Ducum, Nürnberg 1664.

Mikes Emil: Mátyás király élete. 1907. Szt. István Társ. 32 p. (Népiratkák 244.)

MOL Id. MNL OL, Id. MNLOL = DL = Diplomatikai Levéltár, Magyar Nemzeti Országos Levéltár. Középkori oklevelek.

Múlt és Jelen. A pateszi pecséthengertől a Kárpát-medencei szkítákon át az indoszkítáig, <<http://bekefy.agnusradio.ro/2018/07/volt-e-magyar-genocidium-mit-er.html>> 2021. január 18.

Nagy Baczai Mátyás: Historia az Viter Hvnidi Ianos, vajdanak Bestercze, Varmegyefő Ispanianak, az Mathias Kiraly attianak. sok külömb viadallia es io szerenceie Nandor februar alt Machumet Czasanak töllő meg verettetele. es az Magyaroknak ott nagy giózedelme es io Vitezseg, Debrecen, 1574. RMK I. 107.

Országépítő 2008/3 szám, XIX. évf., Budapest: Kós Károly Egyesület, In: A címlapon: Mátyás király tortája; a belső borítón: Mátyás király palotakertje (Kesselyák Rita rajzai a *Szép es kies kertek...* című könyvből)

Pesty Frigyes: A szörényi bánóság és Szörény vármegye története, I. köt., Budapest, 1878. 482. p.

Radocsay D[énes]: Renaissance Letters Patent granting armorial bearings in Hungary. (Acta Historiae Artium Academiae Scientiarum Hungaricae.) 1965. 11. tom. 3–4. fasc. 241–264. p., 1966, 12. tom. 1–2. fasc. 71–92. p. A Mátyás király alatt kialakult iskola működését kíséri nyomon 1540-ig. Címeradományozó oklevelek, címerábrázolások.

Régi Nyomtatványok Tára = RMK I. 955 In: Rövid magyar cronica, sok rendbéli fő historiás könyvekből nagy szorgalmatossággal egybe szedegettetet és íratatot Petthő Gergelytül Bécsben [Wien]: Cosmerovius Máthé, 1660.[139] fol.; 4°

Rövid magyar kronika sok rendbéli fő historiás könyvekből nagy szorgalmatossággal egybe szedetett és íratatot Petthő Gergelytül Cassa : Frauenheim, 1729 Cassa : Akad [Ny.] p. [1-16], 17-209.

A' magyar kronikanak a' mellyet elsőben meg-írt, s' kibocsátott ... Petthó Gergely 373. esztendőül fogva 1626. esztendeig ... az után penig azon historiát continuálván újonnan ki nyomtattatta és ... szaporította groff Kálnoki Samuel ... továbbá való terjesztése avagy Negyedik, ötödik és hatodik része, foglalván magában száz és hat esztendőt 1627. estendőül fogva 1732. esztendeig / íratott és szép toldalékokkal szaporított Spangár András jesuvita által. Cassa: Acad. [Ny.], 1734. 169, [5] p.;

Palkó Julián – Orbán Márk: Mátraverebély Szentkút kegyhely és a Nagyboldogasszony Bazilika, 2. Bővített kiadás, A Szentkúti Ferences Rendház, 2000.

Párducz Mihály: Magyarország szkíta kora. Doktori értekezés tételi, Bp., 1965.

Ponori Thewrewk József: Honosiérzések, (német-magyar), Pozsony, 1833.

Ponori Thewrewk József: Három értekezés Hunyadi Hunyadi Székely János', Magyarországi Kormányzó, - Erdélyi 's Havasalföldi Vajda', Tóthországi, Temesi 'Szőrényi Bán', Besztercei örökös Gróf, és Nándor-Fejérvári Kapitány törvényes ágyból lett születésének bebizonyítására, Pozsony, 1825.

Posta József (szerk.) Háromszék vármegye. Emlékkönyv, Sepsiszentgyörgy 1899. 159. p.

Prohászka Ottokár: Elmékedések az evangéliumról, Róma: Anonymus, 1952. 765 p.

Remellay Gusztáv: Hunyadi János, Pest, 1857. II. köt. 221. p.

Saját leveleinek egy gyűjteményét Wagner adta ki. (Epistolae Petri de Warda 1776.) Tőle ellenjegyzett több levelet tartalmaz Mátyás külügyi leveleinek II. kötete.

Schrauf Károly: A bécsi egyetem magyar nemzetének anyakönyve (1453-1630), Bp., 1902.

Szádeczky Lajos – Kardoss Irma: Krónikáink és a jogtörténet II.: ősi jogintézmények és az ősvallás nyomai Anonymus Gestájában, 117-124. p. Forrás dokumentuma: Magyar műveltség gyökerei, ISBN 963-86100-3-4

Székely István, Beczédi: Chronia ez világnak veles dolgairól, Krakko, 1559. RMK I. 38.

Székely Oklevéltár szerk., Szabó Károly, I. köt., 1211-1519. Kolozsvár, 1872.

Szerémi György: Magyarország romlásáról, Budapest: Szépirodalmi Kvk. 1979. 401. p.

Tanulmányok Mátyás király éve alkalmából a Miskolci Bölcsész Egyesület által a Budai várban rendezett konferencia anyagából, összeáll. Gyárfás Ágnes, MBE, Miskolc, 2009.

Teleki József: Hunyadiak kora Magyarországon, Pest, 1852. I. köt.

Thuróczi János: Cronica Hungarorum, 1488. Thebold Ferger, Erhard Ratold, Augusburg Pergamen.

Török József: A katolikus egyház és liturgia Magyarországon, (A magyar műveltség 1100 éve), Budapest: Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Budapest, 2000. 152-157, 155-160. p.

Történelmi olvasókönyv 2. Forrásszemelvények az egyetemes történelem (476-1640) és Magyarország története (1526-ig) tanításához. (Összeáll. és jegyz. Gunst Péter, Eperjessy Géza. Bev. Makkai László.) 5. kiad. Bp. 1980. Tankvk. 354, [2] p. 8 t.

Tudományos Gyűjtemény, szerk., Horvát István, Pest, 1835.

Tudományos Gyűjtemény 1831. XV. Folyamt 1. vagy januári kötet, szerk., Vörösmarty Mihály, Pest. 1831.

Varjú Elemér: Hunyadi János kormányzó síremléke Gyulafehérváron. (Forrás: A gyulafehérvári Hunyadi- emlékek. Archeológiai Értesítő, 1907.

Zolnay László: Kincses Magyarország, középkori művelődésünk történetéből, 1977.

Zolnay László: Az elátkozott Buda. Buda aranykora, Budapest: Magvető Kvk, 1982. 606. p.

**Hunyadi a várnai csatában
Marastoni József litográfiája**

Tomory Zsuzsa

ŐSMAGYAR IMÁDSÁGAINK

Ősmagyar imádságainkat tárgyaló tanulmányom harmadik, befejező részéhez értünk. Imádságos szívvel remélem, hogy megérint bennünket népünk körében megőrzött őseink imádságos lelke. Egyaránt fontosnak tartották az imát a pici bogártól kezdve a világbékéért – bár korukban még koránt sem volt oly veszélyben a világ, mint napjainkban.

III. rész

A TÜKÖR

Amint a csengettyű a lelkiismeret szavának, úgy a tükör magának, a lelkiismeretnek volt jelképe. E tételt Magyar Adorján a Lelkiismeret Aranytükre című munkája részletesen tárgyalja.

Ósi imáinkban egyszer említetik, a következőképpen:

**Dobassék ki a halál ekéje a mi
életünk földtestéből,
Tételessék ki a halál fejszéje a mi
életünk fájának gyükeréből,
Irigy ember haragját,
Emberevők hatalmát,
Ördög diadalmát,
Szegénységet, betegséget, csapást,
kárvallást, törvénykezést...
rontsa meg a mindenható nagy
Urísten,
Az ő mindenható nagy erejével és
Istenségével,
Az Urjézus fényes ragyogó tüköre,
Megváltó Jézusom eszköze...**
(V.1:672)

Ósi hitünk szerint az igazság égi fény. Ha ez világosítja meg tükörünket,

lelkünket, megszünteti a sötétség fenti birodalmát. Fenti imádságnál ismét figyelembe szeretném ajánlani, hogy a „**rontás**” fogalma csak az emberiség negatív előjelű tevékenysége ellen irányul, de soha sem az ember ellen, akiről tudja, hogy a Teremtő Isten élő része.

ARANY

Meleg fényénél fogva az arany természetes fényjelkép. **Magyar arany szavunk az erő és anyag szavakat egyesíti, s őseredetileg fényt jelentett.**

Imáink aranyló, fénylő világában a következőket találjuk:

**Tenger fényébe' van egy
aranytemplom,
Abba van egy aranyasztal
Kire Krisztus Urunk fejét
lehajtotta... (V.1:359
Kimegyek házam elejibe,
Föltekintek magos mennybe,
Ott látok egy aranyos kápolnát,
Kívül irgalmas, belül kegyelmes...**
(V.1:592)

**Tenger közepén van egy kis
aranyasztal
Azon térgyepel az Atyaisten...**
(V.301)

Fentiek szerint a tenger és a magos mennyég, az ég tengere egymással behelyettesíthetők. Mindkettő az Úristen lakóhelye.

(Isten) **Kapud előtt láték egy arany karszéket,
Karszék felett egy arany szőnyeget,**

**Kibe üle asszonyunk Mária,
Istennek szent anyja
Bevannak kerítve gyémántba,
ezüstbe... (V.1:701)**

*

**Porodicsom mezijébe
Arany szénye leterétve
S abba' vagyon egy koporsú
S abba' fekszik egy Urjézus.
Jobb keziben arany alma,
Bal kezibe jaran' vessző
S azt az elmát fel-felhajtja,
Bal kezivel le-lekapja
Felmentyibe úgy zúgadaz,
Lejöttyibe s úgy zengedez,
Zúg az erdő (e) szép ződággal,
Zeng e mezű szép áldásvol...
(V.1:705)**

E szöveg erősen emlékeztet a gyermek Magor erejét leíró népmesékre. Ha a V.1:692 imájával vetjük össze, e hasonlat már nem is véletlenszerű; a fentivel majdnem azonos szöveg után a V.1:230 így folytatódik, a Magor-Hunor testvérpárra, mint a nap megszemélyesítőire utalva.

**Nyitva látom nyitva
Mennyország ajtóját.
Azon belül vala egy ringó bölcső.
Abban fekszik vala világ Ur Jézus.
Mér sír maga mér sír,
Asszonyunk Szűz Mária?
Hogy ne sírnék, rínék,
Mikor két édesem el akar veszni...
(V.1:692-3)**

Alanti imáink aranyágyat, aranszelencét is látnak a mennyország kapuján belül. Arany fényben sugárzik minden:

**Hegyet hágék,
Lőtőt lépék
Kő káplonicskát láték,
Bellől aranyas
Küel irgalmas
Szent Világ Urjézus Krisztus benne
lakik vala
Arany könyveivel kicsordulval,**

**És arany szekállával kitépvel.
Eljöve Szent Világ Uristen és
megkérdeztén... (V.1:353)**

*

**Én kilépek én ajtómból,
ott találok egy kápolnát,
Kivül fényes, belül irgalmas.
Abban van a boldogságos Szűz
Mária.
Arany haját leereszti,
Arany övét megoldozza... (V.1:433)**

**Itt a kápolna azonosul magával az
éggel.**

**Kimegyek a kapum elejibe,
Ott látok egy aranyágot,
Az alatt Szűz anya Mária
Kék köténbe, piros vérbe... (V.1:427)**

Az aranyágas itt, mint Csodaszarvasunk ága-boga naprendszeret jelképez. Mária kék köténye — Tündér Ilona mondakör értelmében — a kék ég maga.

**Hol van Urunk Jézus Krisztus
Tengernek partján
Aran' fának ágán
Üdvözetnek virágán... (V.1:315)**

Majdnem szószerinti a V. 317, 319, 320 imája is, s ismét Táltos hagyományainkkal kapcsolatos:

**Én kilépek én ajtómon aranyos
pénteken,
Belépek Krisztus nyomába
Krisztus nyoma mellett egy szál
aranyvessző,
Egy szál aranyvessző mellett szent
szék.
Abba ül a Boldogságot Szűz Mária...
(V.1:415)**

Az „aranyos péntek” pannon őstörzsünk napünnepe, s fény szavunk azonosos. A fény fordított alakja nap szavunkat adja. (V.8) Ezért is voltak a

pénteki imák igen „hasznos imák”, hiszen a péntek a Nap, a Fény, s így az Élet ünnepe is. Péntekhez kapcsolódó hitvilág maradványa az a gondolat is, hogy Szűz Mária mindig pénteken mosta a Kisjézus ruháját, mert akkor mindig kisüt a nap: fentiek szerint értjük már, hogy miért! Ha más bizonyítékunk nem volna, már ez is elegendő ahhoz, hogy felismerjük: Pannónia őslakói, a pannonok, a Nap fiai is ősnépünk.

Hetünk minden napja egy-egy őstörzsünk szent napjának nevét, s ezzel természetesen saját nevét is viseli. Ez viszont azt is jelenti, hogy a magyar minden napja ünnep.

**Én kilépek én ajtómon
Krisztus Urunk nyomába,
Ott látok egy arany ágot,
Abba van egy zsölleszték,
Abba ül a Boldogságos Szűz Mária...**
(V.1:417)

Itt az aranyágon nyugvó zsölleszték a csillagvilág ága-bogai között nyugvó holdsarló, azon ül Fehér Rózsa Mária, a fehér fényű Hold.

**„Aran' fűszál ágajtómon,
Krisztus Urunk ablakimon...”**
mondja a fenti ima.

*

**Mikor reggel felkelek,
Napkeletre tekintek
Ott látok egy aranyágot,
Aranyágon zöldességet,
Ott van Krisztus...** (V.1:522)

*

**Hiszünk egy Istenbe,
Bízunk egy Istenbe
Hol lakik az Isten?
Az én lelkembe,.....
Mennysországba csendítének,
Az angyalok felvivének
Aranyos misét hallgatának...**
(V.1:478)

Arany tányérba, arany szelencébe gyűjtögetik az angyalok Jézus kihullott véré, Szűz Mária tejét. Ez aranyos világ néha gyémánttal, ezüsttel van körülvéve. Mielőtt belép ide magyarja, arany folyóvízben mosdik, arany kendővel törölközik. Az aranyfolyó nem más, mint a kora reggel arany csillogású folyóvize. Az aranyszög a napsugár, a rajta függő aranykendő az aranyfényben úszó levegőég. A mennyország is belül aranyos, kívül irgalmas:

**Nyitva látom mennyország ajtaját
Abba látok apró madarakat
De nem apró madarak, hanem
szárnyas angyalok
Szárnyuk alatt korona
Koronába igaz kert
Paradicsomkert
Közepiben aranyágas
Aranyágason aranyszög
Aranyszögön aranykendő
Krisztus Jézusnak három csöpp vére
Boldogasszonynak három csöpp teje
Aki ebbe megmosdik s az arany
kendőhöz törűközik
Ugy mehet a Jézus Krisztus színje
eleibe amen.** (V.1:248)

Teljességre nem törekedve itt azt is meg kell említenem, hogy a fenti kép erősen romlott mása iktatódott be a sumir Dumuzi szenvedéstörténetébe, de már értelem nélkül. Ennek megemléztetését azért tartom fontosnak, hogy lássuk milyen ősi műveltségünk, amikor több ezer évvel ezelőtt már kopott, s értelmét csak részben megőrzött alakját örökölték tőlünk — ez esetben — a sumirok. A Függelékben saját fordításomban hozom a „A Dumuzi Halála” címet is viselhető himnusz vonatkozó részeit. (V.7:156) A V.1:149. számú oldal imája a mennyországot olyan fényesnek tudja, hogy a nagy fényességtől semmit sem lehet látni. A V.1:91. számú ima hétszegű hét oltárt tud benne.

**Ma péntek, ma péntek, szent
aranyos péntek
Kimegyek ajtóm elébe,
Föltekintek a magas égre,
Nyitva látom mennyország kapuját,
Azon belül mennyország ajtaját,
Ott látok egy arany széket...**
(V.1:466)

Itt, a mennyország kapuján belül van a mennyország ajtaja — a magyar kiskapu — mely ismét ősi vallásunk szertartás körébe tartozik, a székykapuval és oltárok szárnyas ajtajaival együtt. Mennyország kapuja a V.1:566. oldalon kívül kárpitos, belül aranyos, mint a korábban már tárgyalt aranyos kápolna, ami pedig maga a fényes ég.

**Nígy szíp őrző angyal őrizzetek
Szíp kerekék forogjatok
Szíp csillagok csillámlatok...**

**Kitekintek napkeletre
Ott látok egy szíp csillagot
Kívül aranyos, belül kegyelmes,
Abba fekszik Krisztus Urunk...**
(V.1:451)

Az imádkozó itt nyilvánvalóan tudja, hogy napunk is egy csillag, s benne nyugszik a Világ Világa, az Életet hordozó Fény.

(a három vetett ágy közül:)
**A legszebbikbe fektetem az Urjézust.
Fejinél kel a Nap
A lábánál a Holdvilág
Az úgy tündöklük, mint a világ.**
(V.1:279)

A fenti leírás Istenről beszél. Lénye tündöklük. Tündöklő angyalok között él arany mennyországban. Előtte arany asztal, arany szelence. Arany bölcsőben aranyhajú gyermek arany almával játszadozik. Arany ága-bogú szarvas mond hírt létéről embereinek. Néha ő maga is álruhában közöttük jár.

Mellette arany széken a fehér fényű, szüzi ős-anyag, Nagyboldogasszonyunk. Istenünk lépte nyomán arany vessző, új világ, új élet sarjad. Törvénye szerint rendben gyűjtatlan gyúlnak a fényes csillagok. Ígéje teremt és igazsága égi fény. Ilyen magyar hitünk ege, s paradicsomkertje, melyből egy pillanatra sem lettünk kiüzve. Csak ajtónk elé kell kiállni, s máris beláthatunk Egyisten birodalmába.

FEHÉR RÓZSA, LILIAM

Korábbi fejezeteinkben már érintettük e jelkép magyarázatát. A népünknel oly népszerű „Fehér rózsá” ima egy változata az alant közölt ima:

**Fehér rózsá Mária
Gyönggyel gyökerezik
Arannyal bimbózik
Ég szülte Annát
Anna szülte Máriát
Világnak megváltóját...** (V.1:528)

A fehér szín az érintetlenség jelképe. A teremtés Nagyasszonya hófehér tisztaságú álma válik valóra Teremtőnk szavára, s ekkor ragyog fel először az életet rejtő, arany fény.

A fehér rózsá mindenkor magyarok Nagyboldogasszonyára emlékeznek. Későbbi, hun befolyás hatására a vándor hunok az égi vándort választották jelképül, s egyúttal színeit is: a hold ezüst-fehér ragyogását és az ég kékjét. Kisasszonyuk s leányaik pártáján holdvilágos éjszakák harmatcsöppei rezegnek, melyek a legkisebb érintésre is lehullanak, megsemmisülnek, ezzel jelképezve szüzességüket.

Az örök szüzesség viszont terméketlenséget is jelent, s közösségi szinten a halállal egyenlő. Jól tudták, hogy a Hold maga is terméketlen, holt

égi test, s egyúttal a Halál jelképe is volt. Virágja a szűzi fehér liliom. A liliom gyakran már nem fény jelkép. Érintése hideg, mint a halál. A V.1:139 ima Jézus halálát a következőképpen fejezi ki: „**Liliommá tették...**”

Ugyanezen gondolkörbe tartozik a hideg érintésű fehér márvány is. **Koppány földjén** a fehér a gyász színe is, mind e mai napig. Természettani magyarázata talán az, hogy a fehér szín a fényt visszaveri, tehát jelképesen már képtelen az élet befogadásra.

B Ű N

A magyar érzékeny lelkiismeretét átülteti gyermekeibe már kicsiny gyermekkoruk óta s védi, nevelgeti, az alanti ima szerinti értékmérővel:

**Jaj, anyám, édesanyám,
Boldogságos Szűz Mária!
Mikor apjára, anyjára haragos
szemet vet,
Annyi, mintha megverné,
Ha apját annyát ujjával fenyíti,
Annyi, mintha megölné...** (V.1:606)

Bűnbocsánatot örökölt imáinak lelkiismeretes „**végzése**” biztosít.

ERÉNY

Erényeink birtokában vagyunk, ha a világ hívságait nem látjuk, szorgalmasak vagyunk, józanok. Ezek birtokában életünk végéig egészségesek maradunk, s „**Egy Isten tőlünk áldozik...**” Erény szavunk az erőny szó édestestvére, s e szerint: hatalom és élet az erényes ember élete.

**Reggeli imádság
Már megvirradván éj után
Kérjük Isten leborulván**

**Hogy münköt ez nap fáradván,
Bűnbe(n) ne ejcsen a sátán,**

**úgy foljon nyelvünknek szóllása
Ne halaccék duffolása
Szemeinknek nyergelása
Világ hívságait ne lássa,
Min' távol tiszták lehessünk,
Távozzék minden restségünk,
Józan legyen eledelünk,
Jóra forduljon testünk,
Hogy ez a nap jól elnyugoggyék,
Bódog reánk következék,
Világtól szívünk búcsúzzék,
Egy Isten tőlünk áldozzék,
Dicsőség az Istennek...** (V.617)

Testi-lelki szépségünk, tisztaságunk megtartásánál segít bennünket a lelkiismeret aranytükre (V.8), **igazmondó aranytükre**, melynek szerepéről korábbi fejezetben már megemlékeztem. Tükörszavunk tű, illetve tűz-kör összetételű, s magát a fényes Napot is jelentette. Kései unokája a katolikus templomok oltáriszentsége, mely sugárzó nap-alakú, s benne őrzik az oltáriszentségnek nevezett ostyát, melyről csak népünk tudja, hogy fényből van, s a **nap is eleveny ostya...**

ALTATÓ

Hitre, jóra nevelés már az anyaméhen belül kezdődött, hiszen a család minden tagja szinte kötelességszerű pontossággal „végezte” napi imáját. Születés után is időrendbeli törés nélkül folytatódik az imádságos élet. Ősi imáink altató-dal alakban is megtalálhatók, s a hírközlő szerint a nép ezeket „**igen szerette**”. (V.1:697) Az édesanya közelsége, a bölcső rengésének megnyugtató érzése és az ima lágy dallama egy életen át kíséri a gyermeket:

**Fölszántottám cintorom elejét
Fölszántottám cintorom elejét,**

**Bévettetém Ádámnak magjával.
Bévettetém Ádámnak magjával.**

**Elboronáltatám anyai jajszókval.
Elboronáltatám anyai jajszókval.**

**Kimenék én ajtóm eleibe,
Föltekinték nagy magos mennyégbe,**

**Nyitva látom mennyország kapuját,
Nyitva látom mennyország kapuját.**

**Azon bellől mennyország ajtaját,
Azon bellől mennyország ajtaját.**

**Azon bellől egy terített asztalt,
Azon bellől egy terített asztalt.**

**Azon vala e' rengü böcsücske,
Azon vala e' rengü böcsücske.**

**Ül vala mellette anyánk Szűz
Mária,
Ül vala mellette anyánk Szűz
Mária.**

**A lábával rengetgeti vala,
A szájával fújdogálja vala,**

**Aluggyál el Istennek bárányo
Aluggyál el Istennek bárányo**

**Szeretetbül jöttél erre (j)a világro,
Szeretetbül jöttél erre (j)a világro.**

Népünk gondolkodása, s nyelvünk tanúsága szerint is az alvás és halál, (**hal -hál**), ágy és koporsó fogalma egymással rokon. „**Lefekszem én ágyomba, testem, lelkem koporsóba**”, s ehhez hasonló imarészletek állandóan ismétlődnek. A V.1:238 számú ima bölcsője fekete fából van. Színe egyezik a fekete föld színével, mely be van vetve születendő életkével, magocskákkal, s Ádám, Árpád magvaival. Egyaránt dajkál jelent, múltat és jövőndőt. **A fekete anyaföld dajkáló méhe a sötét**

**világürben szunnyadó életmagok
vetülete.**

Népünk hitt az álmok igazában:

**Jézus Krisztus édesanyja Szűz
Mária**

**Elaludt a Kálvária hegyén közel
Betlehemhez**

**Hozzá jött Jézus és így szólt:
Anyám, anyám szép álmod
álmodtál?**

**Nem fiam, felelé, nagyon rosszat
álmodtam**

**Elaluttam is álmodban láttalak
elfogva egy kertbe'.....**

**Anyám, anyám, szerető jó
édesanyám a te álmod igaz...**

(V.1:647-8)

Magyar édesanyák álmainak igazát hirdetik ősi eleink nagy álmodóitól kezdve mindennapunk szerető édesanyái. Ugyanezt a hitet visszhangozzák távolra szakadt véreink a sumir műveltség idejéből. Ugyan ezen fejezetbe tartozónak tartom megemlíteni azt, hogy **moldvai** hírközlő kiejtése szerint minden ember ártatlan, amíg nem ártottak neki. „Ártottlan.” Fehér lap, amire még nem írtak. S magyar szülők álmaiból életre kelt gyermeket ártottlanul megtartani kötelességük volt.

MAGOR — HUNOR

Felületes szemlélő számára túlzásnak látszik azon állítás, hogy népi imádságaink emlékei több ezer év emlékeit őrzik. Imáink vissza-visszatérő emlékei utalnak az ötezer telt, ötezer múlt időkre. Imáink turulos-angyalos képeit örökítették meg szittyá aranyművesek szinte hiánytalan pontossággal. Ezek, s ezekhez hasonló felismerések lassan fellazítják elménk szigorú tagadását. Fenti testvérpárral kapcsolatban csak annyit tanított a hivatalos iskolarendszer, hogy honkereső ősünk

hont találó fiai voltak. Véletlenszámba menő olvasások során botlik a ma magyarja olyan ismeretekbe, melyeknek részük kellett volna lenni általános oktatásunknak. Ilyen ismerettel bővült jelen sorok írója a Magyar Hírek egy cikkén keresztül, mely szerint Mátyás király annak idején Magor Napistennek szobrot állíttatott. Földi királyfi egy pillanat alatt fényjelképpé vált. Nem Istenné, mint azt római emlékün is nevelkedő Mátyás hitte, de Egyisten, az Ég Urának egyetlen fiává, az életet hordozó fényé.

A korábban is idézett imát most ismételten idézem.

***Mér sír maga, mér sír,
Asszonyunk Szűz Mária?
Hogyne sírnék, rínék,
Mikor két édesem el akar veszni...***
(V.1:230)

Ha a Nap elveszik, elveszik a sugara is. Turulunk szárnya e két testvért védi — Nagyasszonyunk is két édesét siratja.

Ősvallásunk Magúrja a Teremtő Isten jelképe. Csak későbbi keltű a napsugár ékét, égető, szikkasztó hatását jelképező, s már rombolni is tudó Hunor. Magor és Hunor szorosán egymáshoz tartoznak, mint nap és sugára.

Talán sehol sem válik oly ékessé népünk szólása, mint éppen Kálváriás, sirató imáinál, énekeinél, Ómagyar Mária Siralmunktól napjainkig. Az előbbi szóalkotásával kapcsolatos tanulmányok már eddig is felhozták közép-keleti kapcsolatok lehetőségét. Feltűnő egyezést mutatnak Dumuzi szenvedése és halálával kapcsolatos siralmak. Halálát álmom előzi meg, melynek igazában mindenki hisz. Szenvédése kezdetén őt is vas-szeggel verik, a medencét tartó állvány eltörik, s tejet többé nem önthetnek bele. A

sumir paradicsom leírása majdnem szó szerint egyezik a magyar paradicsomkert leírásával, ahol még a vén cigányasszony is szépnek látszik. Említettem korábban népünk ötvenes őrző angyalát, akik a sumir ötven anunnaki szerepkörét világosítják meg.

Gyógyításuk — többek között — ugyancsak öntéssel történt, s az Ige teremtő erejében ők is hittek. Keresztény papságra várna a feladat, hogy az Ótestamentum könyveinek eredetét átértékeljék. Szinte lehetetlen észre nem venni Jézus tanításaiban és életében életre kelő magyar hitvilágot. Illyés Gyula egyik írása említi, hogy a magyar táncok ég felé emelt kezei szinte vallási szertartás-jellegűek. Sumirjaink is ég felé emelt kézzel imádkoztak. Áldás kívánságaik majdnem szószerinti egyezést mutatnak népünk újévi köszöntőivel. Jelen munkának nem célja e hasonlóságokat tárgyalni, de a magyar hit igazságszeretete valamikor, arra alkalmas időben e kapcsolatok igazát fel fogja deríteni. Ez viszont nem lehetséges saját múltunk, hitünk ismerete és élése nélkül, hiszen távolszakadt véreink hitvilága ősműveltségünk egy-egy visszavetülő sugara csupán.

ŐSI TUDÁSUNK HIVATOTT GONDOZÓI

Ősi hitvilágunk szolgája a szent barát, mint Isten hírnöke. A Barát szerepe a Táltoséval rokon, felelőssége a tudás megőrzése, tanítása. Az emberiség szellemi gondozása.

***Elindultam egy útra,
Hétszer szentelt szent útra,***

***Ott vagyon egy szent egyház,
Hétszer szentelt szent egyház,
Az előtt mondanak egy misét
Hétszer szentelt szent misét***

Az előtt áll egy asszony,

Hétszer szentelt szent asszony,

**Abba vagyon egy oltár,
Hétszer szentelt szent oltár,**

**Az előtt áll egy barát,
Hétszer szentelt szent barát,**

**A karján van egy gyermek,
Hétszer szentelt szent gyermek,**

**Az az asszony Mária,
A kis gyermek szent fia,
A mi urunk Jézus Krisztus. (V.1:260)**

A hétszer szentelt szent kifejezés a végtelennel hoz bennünket kapcsolatba, s a hétszer szentelt szent Barát fenti imában maga az Isten, a hétszer szentelt szent asszony Nagyasszonyunk, a hétszer szentelt szent oltár maga az ég.

**Látok két rózsapásztort,
Szennél szent oltárt. (V.1:289)**

*

**Amott látok amott, rózsabástyát...
(V.1:294)**

*

**Én kimenek én ajtómon
Föltekintek magas égbe
Láttam Máriát
Máriának bimbóját
A leveles színű Szent Annát...
(V.1:289)**

A fenti két rózsapásztor ugyancsak a hétszer szentelt szent oltárnál található, mint a barát. A leveles-rózsás kép avar díszítőművészetünkre emlékeztet, s elképzelhető, hogy őseink egy rétegének temploma a rózsabástya, papi testülete rózsapásztor néven volt ismeretes, s „**leveles színű**” szent Anna népmeséink Viráganyója, illetve Nagyasszonya. A rózsasalányok is jelen vannak a fenti jellegű kápolnában, istentiszteleten (V.1:357), s hivatásuk a gyülekezet tagjaiban a reményt életben

tartani. (V.1:549) Gyermekkorom pünkösdi körmenetének még szerves része volt a rózsasalányok jelenléte, kik virágszirmokat hintettek az Úr jelképeit hordó papság lábai elé. Pünkösöd szavunk ugyancsak pannon őstörzsünk szótárának terméke, s ősi nap ünnep. A felkelő, megújuló nap öröme és tiszteletére piros pünkösdi rózsát helyezett népünk még a közelmúltban is az ajtó bejárata fölé. A fényszületés ősi emlékűnnepe örökíti meg az első keresztény pünkösöd leírásakor megjelenő „lángnyelvek” is. Az Újszövetség kitér azon „csodára” is, mely szerint Péter beszédét a jelenlévők mind megértették. Magyar hagyományaink ismeretében e csoda igen érthető: a megjelentek más-más törzsi név alatt mind magyar származású népek voltak, akik a Fény ünnepére gyűltek össze. Virág és világ szavaink rokonsága jogán itt ismét fényjelképpel van dolgunk, s a **rózsapásztor** kifejezés a „fény őreit” is jelenthette, a **rózsabástya** a fény honát. Maga a rózsza szavunk is fordítottja a sár, fény értelmű szavunknak (sárarany = fényes arany). Tekintettel, hogy előbb idézett imánkban két rózsapásztor említetik, ismét feltehető, hogy a nap és sugára, Magor-Hunor-i jelképpel van dolgunk.

ÉRTELEM-VÁLTOZÁSON ÁTMENT SZAVAINKJELENTÉSE ŐSI IMÁINK TANÚSÁGA SZERINT

Az állat.

A V.1:658. oldalon található idézet szerint állat szavunk valamikor a testet jelentette: „**Az wr isten zemeelben három(,) allatban egy.**” **S ugyenezen oldalon: „Hány az Isten állatjában? Három személyben.”** Korai irodalmunk „asszonyi állata” tehát nem az asszony állati szintre való

süllyedésének tanúsága, hanem népünk azon hitéről ad hírt, hogy a lélek kétféle „állat” szerint jelenhet meg anyagi világunkban; asszonyi, vagy férfiúi alakban. Állat szavunk rokonságot mutat áll szavunkkal. Arról ad hírt, hogy valami áll, megáll, tehát anyagi tulajdonsággal rendelkezik. Népünk imája a léleknek anyaghoz való kötődését így szemlélteti:

***Kerűjjetek keresztek,
Őrizzetek angyalok,
Hogy nyugoggyam Máriának ölébe’
Krisztus Urunk szén’ markába’,
Fődös orrom, vas a testem,
Aczél az én orcám,
Mennyország a sövegem,
Isten az én fegyverem... (V.1:235)***

A vas

A vas fontos helyet foglalt el népi imáinkban. A fenti ima képei elmondják, hogy őseink ismerték a fémek, főként a vas villamosságot vezető tulajdonságát. Jelképes szóval élve az égi fényt, a villámot magához vonja, s ezáltal önmaga értékét megsokszorozza. Anyagi értelemben vasból acél lesz, — emberi szemszögből Isten teremtő erejének eszköze. Az Ószövetség „vasvesszővel legeltető pásztora” tehát ilyen Isten emberéről beszél. Isten kardja a fentiek értelmében ugyancsak egyezik e vasból való „megyer”-rel, s így az étellel, a nép, a nemzet, az emberiség egyetemes életével.

Korábban kitértem már arra, hogy az Ómagyar Mária Siralomban Jézust „vos szegekkel veretik” éppen úgy, mint a mai napig fennmaradt népi imáinkban. A sumir Dumuzi is vasszegekkel veretik.

Az Ószövetségben Hámor fiáról tudjuk, hogy ismerik, s használják a vasat: Básán vas ágyát viszik magukkal. Hámor szavunk viszont a vas-megmunkálás szava. Básán neve víz

szavunkkal, s a magyar nemzettel kapcsolatos szókörrrel is rokon. E szerint a víz a teremtés közege, s víz partján épült Buda és Pest városa is, melyek neve ugyancsak e szókörrbe tartozik.

Amint a víz teremtő, éltető közeg, addig a vas, bár folyékony állapota is van, pusztítás eszköze is lehet. Erre utal a ***vasnyál*** (V.1:367) és ***vaskesztyű*** (V.1:395, 470, 481, 482), mint életet kínozó, pusztító eszközök. Népünk ***vasorrú bábájának*** szerepköre az ember teremtő és pusztító hatalmát ismerteti, de az Isten örök jóságának tükörképeként a jó eszközének tudja magát. ***„Jótett helyébe jót várj”*** mondja vasorrú bábánk, s egyszeriben segítő öregasszonnyá változik. Magyar mennyországunkban, tündérországunkban az öreg cigányasszony is szép éppen úgy, mint Folyamközi nyelvrokonaink hitvilágában is.

Egyik imánk arra buzdít, hogy igehirdetőink fogjanak jobb kezükbe kardot, bal kezükbe pálcát, s úgy tanítsák a világot (V.1:360). E két jelkép ismét magyar és hun Isten-jelkép, illetve anyagi világunkban való megjelenésének eszköze. Fény és életjelképek.

Értünk haló halhatatlanok. Boldogasszony, Damion, Damu és Dumuzi

Sumir hit szerint a halál, s az alvilág hatalmát csak az törheti meg, akin nem fog a halál. Dumuzi halálával kapcsolatos műben aprólékos leírásban részeseül egy medencét tartó állvány, mely eltörik, a benne lévő tej kiömlik, s ő maga vasszegekkel veretik. E nyomorúságból Istenasszony menti ki. Hasonlítsuk össze fentieket a következő imával,

figyelembe véve azt is, hogy
**minden műveltségi termék
 eredete helyén marad fenn
 legtovább (V.8)**

**Én lefekszem én ágyomba
 Testi lelki koporsómba
 Házamnak négy szögletibe négy
 szárnyas angyal
 Én kilépek én ajtómon Krisztus
 Urunk nyomába
 Föltekinték mennyekbe
 Nyitva láccik mennyország
 ajtaja
 Ottan láccik aranylámpa
 Aranylámpa mellett aranmelence
 Abban vagyon Krisztus
 Urunknak három csöpp vére
 Asszonyunk Máriának három
 csöpp teje**

**Oh Mária anyám légy értem
 haló halhatatlan
 Mer meghattam a földnek
 kujcsait, hogy az én nevemet el
 ne felejcsék, hirdessék...**

Erdélyi Zsuzsanna
 öntőimádságokkal kapcsolatos
 tanulmánya ugyancsak folyamközi
 hasonlóságokat tárgyal, s végső
 összegezésül a következőket
 mondja: „Az öntőimádság utolsó
 sorai egy 4000 év előtti (i.e. II.
 évezredből) mezopotámiai
 költemény visszhangja is lehetne:
 „Gyógyulj meg, te, ki oly sok bajt,
 fájdalmat kiálltál!... oldó-kötő igéi
 gyökerestől kitepték mind a
 rontást...” s ennek magyar
 azonosa:

**Szent Fiad! Távoztasson el a
 nyavalákokot
 Hogy mög ne akadhasson se
 húsába
 Se csontyába,
 Semmiféle tetemibe mög ne
 akadhasson.
 Damion!
 Mégis mondom Damion!**

**Kötve legyen boszorkány száz
 számár szőréve'**

**Hatvan leán hajáva'
 Boldogasszon igéive'
 Ugy ne árthasson, mint Krisztus
 Urunk, ámen. (V.1:95)**

Mind a Damion név, mind a
 számár szemere östörzsünk
 jelképei közé tartozik. (V.8)

UTÓSZÓ

Az előzőkben láttuk, hogy
 népünk lelkétől elválaszthatatlan a
 Teremtő, Jóistennel való
 kapcsolatának tudata. E tudat
 fenntartója, kifejezője az ima.

Népünk imáit kincsnek tudja, s
 azokat minden áron igyekszik
 átörökíteni családjukon,
 közösségükön belül. Ha a
 közvetlen környezet érzéketlennek
 bizonyul ezen imákkal szemben, s
 lelkét megmételtyezte a nagyvilág
 talmi kincseinek hamis értéke, a
 távolbalátó képernyőjének
 segítségével, akkor keresnek arra
 érdemes személyt, aki e megőrzést
 elvégezi.

Imáink beláthatatlan régiségű
 szellemi műveltségünk
 gyöngyszemei, híven megőrizve
 őseink hitét, s e hit kifejező
 eszközeit.

Az ima népünk életének szerves
 része, mely minden tettüket
 megáldotta, s Isten-közelbe emelte.
 Szinte lehetetlen elsorolni
 valamennyi változatát. Van reggeli
 ima, ima mosdáshoz,
 fésülködéshez, munka közbeni,
 munka utáni imák, altató imák,
 imák gyógyításért, őrizetért,
 világbékéért. Vannak pénteki imák
 és hasznos imák. Mindezek Isten

közelébe emelik az imádkozót, s megvédik testi-lelki romlástól. E megóvó tevékenység éppen olyan kötelesség az utódokkal szemben, mint az élet anyagi feltételeinek előteremtése. Tudatukban az anyagot elevenítő lélek, s a lelket dajkáló anyag egymástól elválaszthatatlan egészt alkotnak: mindkettő a Teremtő Isten részei.

Istene az Ég ura, a teremtés mögött álló, láthatatlan, felfoghatatlan, mindenható, örök Isten. Igéje a teremtés maga. Örök láthatatlanságban, örök nyugalomban él. Mellette Nagyboldogasszonyunk; benne pihen a jövő minden álma. Óserő és Ósanyag szűz érintése nyomán születik meg első és egyszülöttjük, a fény szárnyán útra indított, egyetemes Élet. Ő népünk Szép Istene, Szerelmes Istene, Fényes Istene, Magorja, Fényes Jézusa. Fényes mennyszágból érkezik az ég tengerében úszó kerek szigetecskére, dombocskára, s indítja el e földi életünket, szerelmes párjával, Tündér Ilonával, Magyar Ilonával, népünk Kisasszonyával. Ő népünk napba-öltözött asszonya, a lélek által megelevenült anyag jelképe. Tündér előneve tudatja velünk, hogy lényéből fény árad, mint a magyar mennyszágból is. A teremtés csupa fény és csupa jóság. Népünk ősi gondolkodásától idegen a sötétség és gonoszság fogalma. Tudja, hogy minden a fény szülöttje: világ szavunk egyaránt jelöl fényt és teremtett világot. A világ és virág is egy, csak megjelenési alakjuk különbözik. A nap is „eleven ostya”, a fényből életre hívott magocskából készült liszt, és ostya is éltető fény.

Ősi hitünk tanítói, Táltosaink tanító eszköze a teremtő dal.

Amint az Ég Urának igéje nyomán zengeni kezdett a teremtett világ, úgy Táltosaink bekapcsolódva e teremtő dalba, a teremtés részeseivé válnak. Táltosaink még ismeretesek „szent kóduš”, „szent barát” és „rózsapásztor” néven is.

Istentiszteleti helyként említettnek szent fák, mely ágai közül maga az Isten szól az emberekhez; imádkozik népünk határban, hegyen, útszéli keresztnél, tollfosztás közben, mindenhol, ahol túláradó lelke imában akarja kifejezni önmagát. Imádkozott szentegyházban is, de népi imáit csak akkor mondotta el ott, ha az új hit papja nem volt jelen.

Legszentebb vallási jelképük a Csodaszarvas, az Ég megszemélyesítője, kinek agancsai az ég csillagait, fényes Napunkat, homloka Hajnalcsillagunkat, szügye fényes Holdunkat hordozza. Csodaszarvasunk dalára emlékeznek karácsonyesti népi szertartásaink, imáink, melyekről tudják, hogy Isten teremtő dalának anyagi világunkban felfogott csodája. Csodaszarvasunk világokat hordozó ága-boga egyúttal az Élet fája; minden, ami van, e fán terem, s ennek mása az ég tengerében lévő, kerek dombocskán virágzó fa, melyben — mint minden másban — Teremtő életünk sokszorozódik.

Égen menő szép madarunk, Turulunk a megújuló élet, a fény, a nap jelképe. Ósanyáink álmaiban való megjelenése nem Léda-erotikájú mese, hanem azon tudat kifejezője, hogy e világi élet kezdete Isten. Az úgynevezett klasszikus műveltségek lélek nélküli, együgyü meséi mind hatalmas lelki műveltségünk meg nem értett töredékei. Iskoláinkban

századok óta e töredékeket kellett gyermekeinknek kötelező tantárgyként szajkózniuk, értelmi és érzelmi világukat mételeyezve. Ugyanakkor őseink hitét felemlíteni sem volt szabad; ha ezt valaki meg merte cselekedni, közoktatásunk írástudó lélek-kufárjai haladéktalanul nevetségessé igyekeztek őt tenni.

Ezért tartom Erdélyi Zsuzsanna hatalmas munkáját korszakalkotónak. Igaz, magyar tudós tárja népünk kincseit ámuló szemeink elé. Adja Isten, hogy fáradozásainak gyümölcse is lesz: nemcsak ismerői, de élői is leszünk őseink hitének.

Leghőbb reményem, hogy ezen imák minden magyar család örökségtárának részeivé válnak, s templomainkban is elfoglalják méltó helyüket, magyar istentiszteleteink keretén belül.

Tekintettel arra, hogy népünk imáinak minden szava, gondolata kincs, a szövegben ezeket mindig kiemelten hozom.

Wilmette, 1989

Tomory Zsuzsa

VONATKOZÓ IRODALOM

1. Hegyet Hágék, Lőtöt Lépék, Archaikus Népi Imádságok, Magvető Könyvkiadó Budapest, Második Kiadás, 1976, Erdélyi Zsuzsanna
2. Magyar Mythologia, Ipolyi Arnold, III. kiadás, Zajti Ferenc kiadása Budapest, 1929
3. Kalevala, Vikár Béla, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1962
4. Kalevala, John Martin Crawford, Robert Clarke and Co. Cincinnati, 1898
5. Az ev. ref. egyház Pest megyei kánonjai, 1629. ápr.4. A Magyar

Protestáns Irodalmi Társaság kiadványai

6. A Szegedvidéki Magyar Világteremtési Regetőredékek Változatai, Munkácsi Bernát, Ethn.V.1984, 264-272)
7. The Sumerians, Samuel Noah Kramer, The University of Chicago Press, 1963
8. Az Ősműveltség, Magyar Adorján, Magyar Adorján Baráti Kör kiadása, Budapest, 1995
9. A Csodaszarvas, Magyar Adorján, Magyar Adorján Baráti Kör kiadása, Budapest, 1991

BETŰRENDES TARTALOMJEGYZÉK

E betűrendes tartalomjegyzék a könyv oldalszámaival kapcsolatos. Mégis hozom, mert ezen tanulmányban említett tárgykörök könnyen áttekinthetők.

A

- almafa 63
- altató 80
- Andocs 9
- angyal 71
- Aranfa 22,43
- aran fűszál 76
- arany 74
- aranyág 76
- aranyalma 38
- aranyasztal 44
- arany folyó 77
- aranyúrú 63
- aranykapu 48
- aranykendő 71
- aranykert 49,50
- arany melence 76
- aranytányér 76
- aranyos mise 76
- aranyos péntek 76,77
- Attala, Somogy m.11

A

ágajtó 76

Áj, Abaúj m.15

Álruhás Isten 38,41

B

Babindali Apolka 35

Babót, Győr-Sopron m.8

Badacsonytomaj, Zala m.7,

Balatonmagyaród, Zala m.19

Baranya megye 4,18

Barát, szent 82

Berzsenyi 37

Betegség leimádkozása 20

Béd 10

Békésgyula 7

Béla 41

Boldogasszony 25,45,47,48

Boldogasszony ágya 48

Boldog Isten 41

Bornemissza 58

borostyánfa 63

Bukovina 9

Bükkszenterzsébet, Heves m.10,13

bűn 79

C

Chaldaei, sapiens, magi 25

CS

csengettyű 70

Csépe Mihály 4,

Csodaszarvas 8,65

Csodaszarvas jelei Jézuson

35,41,42,66,78

Csodafiaszarvas és Magor 40

Csokonyavisonta, Somogy m.22

Csongrád m.19

D

Dal a teremtés 36,42

dallal tanítás 42

Damion, Damu, Dumuzi 85,86

Dana-Tana 25

Deáki 42

Don, Don, Duna 25

E

egyetemes élet 26,31,40,42,44,49

eleven ostya 53

Endrőd, Békés m.8

ezer 51

É

ég 62

Ég tengere 60,62

Életfa 41

Élő Isten 17,32

ének 2,8,9

eredet 50

erény 79

F

fehér rózsza 54,57,78

Felvidék 28

Ferencszállás, Csongrád m.17

Fényes Csillag 32,38

Fényes Jézus 32,35,52

forgó kereszttek 69

G

génjelző, lelki, szellemi 24

gólya-gólya gilice 25

gonosz 27

GY

gyopár 49

gyógyító ima 6,24,26

gyónás 46

gyöngyvirág 49

H

hagyomány 21

hajnal 38

halál 26

harang 70

hasznos imák 26

Háromfa 2,

hetünk napjai 76

Heves megye 6,20

hold 26,56,76

Hunor 37,44,81

I

Íge 20

imáink eszközi szerepe 18

ingvafa 63

Ipolyi 24
Istenfiúság 48

J

Jász Jizzu 41
Jászsószentgyörgy, Heves m.10
Jelenések könyve 44
Jézus mint táltos 43
Juhász Gyula 49
Júlia Szép Leány 41

K

kakas, mint jelkép 32
Kakasd, Tolna m.10,18
Kalász 10
Kalevala 31,40
Kalocsa 11
Karácsony 14,15,42,49,51,63
Kálmány Lajos 10
keresztfa 63
keresztöltés 69
kezdet 32
Kisasszony 54,56
Kissziget, Zala m.12
Kistelek, Csongrád m.22
Klészse 14
Kodály 59
Komárom megye 4,35
Koppány 6,57
korona 47,69
kóláb 72
könyv 39

L

Látomány ima 22,73
Léna 57
Lésped, Moldva 19
Léva 57
liliom 78

M

madár 37,50,67
madárlátta kenyér 48
magán ima 6,
Magor, Magúr
37,40,44,49,51,52,81
magyar istentisztelet 10
magyaró ág 25,54
Makar 57

Majos, Tolna m.9
Mátyás király 37
Mekényes, Baranya m.16,18
menbű szállott ima 6,
Mernye, Somogy m.14
Mária altatója 16
Mária angyal 58
Mária kendő 11
Máriapócs 15
Mennyei zászló 71
Mezopogámia 26
Mezőkövesd 10
Mindenség 39
Moldva 2,39,
mustárfa, mustarfa 62

N

Nagyanyánk 47
Nagyberény, Maros-Torda m.8
Nagyboldogasszony 46
Nagyszénás 7
Napba öltözött asszony 51
Napbú látó anya 51,55
négyezer év 85
Nógrád megye 4,5,
Nógrádmegyer 22
Nógrádsípek 9,
Nyitracsehi 9,10

O-Ó

ok-okozat 24,25
oltárok szarva 41
Ómagyar Mária Siralom 94
Orgona 61,63

Ö-Ő

öntőima 6,38,85
Öreg, Örök Isten 45
őrangyal 72
örökség 3,
ördög árka, sánca 29
Ős Ok 59
ötezer 6,35

P

Palóc,-föld 2,19
Palóc Béla 41
Pénteki imák képrendszere 18
Pográny 10

R

reggeli imádság 79
 Regina asszony 42
 regős 7,
 rontás 73
 rozmaring 64
 rózsapásztor 83,84
 Rösztke 7

S

Sásd, Baranya m.14
 sátány 28
 Somogy megye 3,6,49,57
 Somogytarnóc 7,
 sugárolt ima 6,
 sumir 59
 Sütő András 7,

SZ

szamár 86
 számok 19,25,26
 Szavaoth 32
 Szeged Népe 10
 Szent Ilona asszony 58
 Szent-Világ-Úrjézus 33,36
 Székelyföld 16,64
 Szolnok 3,
 Szűz Szent Margit 58

T

tanítóink 7,82
 Táltosok 7,
 Temes, Thames 25
 Temise 49
 Teremtőnk nevei 32,33,37,41
 Titok Fia 31
 Tokaj, Zemplén m.11
 Tolna megye 3,8,18
 topolyafa 64
 Töröcske, Somogy m.7,21
 turul 6768
 tükör 23,73
 Tündér Ilona 25,49,55,71
 tündéerkert 27

U

Udvard 5,
 Úristen 32
 Úrjézus imája 18

Úrjézus tüköre 23
 Uti piros hajnal 51,53

V

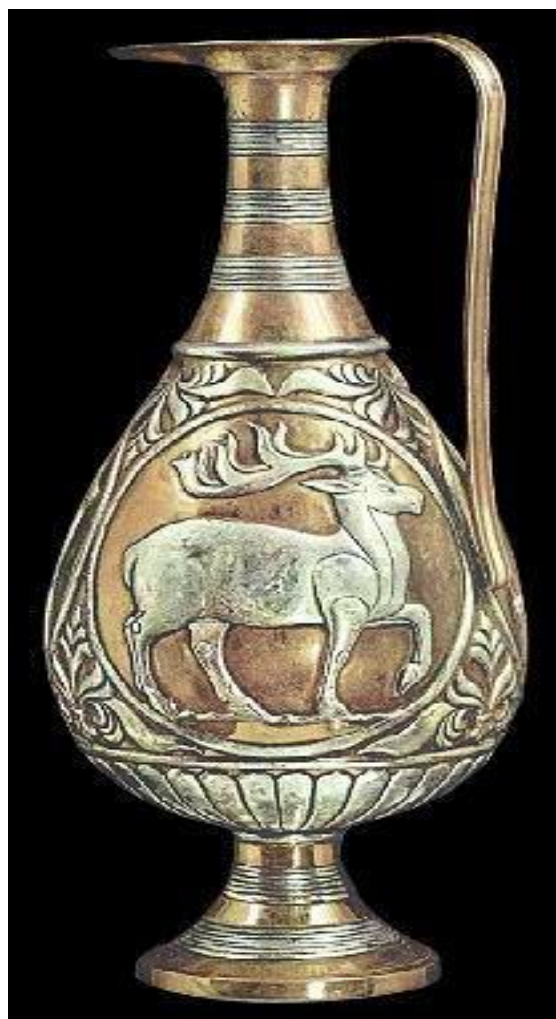
vas 84
 Veronika asszony 42
 világegyetem 47
 világfa 66
 világu: Boldogasszony kebele 46
 Világ Világa 41
 vogul 31,38

Z

Zala m.28
 zádokfa 62
 Zelickisfalud, Somogy m.22

ZS

Zsére 12

Szászánida kincs, ötvözött arany-ezüst korsó szarvas díszítéssel

Bacsó Melher Marika

HÉTVÉGE (DEMENCIA)

Olyan korán van még, legalább szombaton aludjunk kicsit tovább. Sokszor felébredtél éjjel, én sem tudtam aludni.

Már látom, hiába kérlek, nem tudsz az ágyban maradni. Akkor menjünk fogat mosni, zuhanyozni! Ne félj, vigyázok rád, nem fogsz elcsüszni. Segítek felvenni a pulóvert. Tudom, hogy fáj a karod, elestél, és megütötted.

Szerencse, hogy nem törött el! Ne feledd a fésülködést! Bocsánat! Nem felejtetted el, csak a vállad... Most is fáj? Megfésüllek. Papucs? Gyere, hadd húzzam a lábadra. Kész! Menjünk reggelizni. Tudom, a fogaid... Remélem elég puha, meg tudod rágni...

Most leszedem az asztalt, beágyazok, és felporszívózom a szobát. Addig, ülj ide kérlek, és nézd a televíziót! Hamar elkészülök, aztán megyünk vásárolni. Miért toporogsz? Pisilni kell? Máris jövök, segítek. Elkéstem? Semmi baj! máskor szólj kicsit hamarabb! Hozom a tiszta ruhát.

Vegyünk kabátot, meleg cipőt, mert hűvös van odakinn! A cipő? Befűzöm. Indulhatunk? Fogd a kezem, nehogy újra elessél! Ne féltselek? Már hogyne félténélek, hiszen tudod, mennyire szeretlek, és nem akarom, hogy bajod essen.

Miért nem köszöntél a szomszéd nényinek? Nem ismerted meg? Régen nem kellett erre figyelmeztetni. Ne álldogáljunk meg minden saroknál, mert nem lesz készen az ebéd.

Most mit csinállok? Főzök. Segíteni akarsz? Nem bánom, adok kötenyt. Mostál kezted? Adjak neked is tésztát? Fáj a kezed? Ne aggódj, befejezem helyetted... Jaj vigyázz, forró! Majd én tálalom.

Kérlek, ülj itt, amíg berakom a ruhákat a mosógépbe, aztán elmosom az edényeket. Segítenél mosogatni? Nem bánom. Elejtetted? Nem baj, velem is előfordult, mindjárt összetakarítom.

Most meg miért sírsz? Mondtam, hogy nem baj, hadd öleljelek meg! Tudod, nagyon szeretlek!

Kérlek, feküdj le egy óracsikára!

Ébresztő!- éjjel megint nem fogsz tudni aludni.

Szeretnél sétálni a kertben? Leüljünk a padra? Hozok egy meleg takarót...

Emlékszel, nyáron mennyi málnát, cseresznyét szedtünk? Most meg elsárgult levelek hullnak az avarba.

Kár, hogy elmúlik minden... Ne búsuljak? Nem búsulok, csak eszembe jutott, holnap vasárnap, aztán újra kezdődik minden. Egész héten rohanok, és alig várom a hétvégét, hogy újra együtt lehessünk.

- Menjünk be?

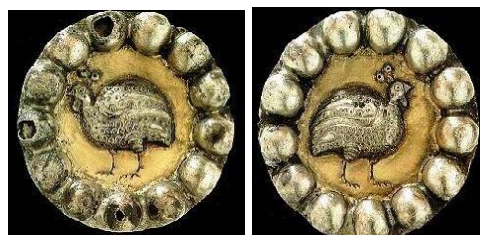
Éhes vagy, mit szeretnél vacsorára? Elkészítem. Alig ettél...

Szeretnél játszani? Nem bánom.

Kártya, társasjáték, mire gondoltál? Jól belefeledkeztünk a játékba, a vasalás elmaradt, majd holnap megcsinálom.

-Fáradt vagy? Én is! Készülődjünk alváshoz.

Beszélgessünk még egy kicsit, – úgy, mint régen- Hadd öleljelek meg Anya. Olyan jó, hogy vagy még nekem, mert tudod Anya, te mindig az édesanyám leszel, akkor is, ha...

Dr. Gyárfás Ágnes

AZ OBSITOS

(Meseelemzés)

Világjáró meséről, mesehősről, fogunk beszélgetni. Az Obsitosról, a kiszolgált katonáról, amelyet magyarul hadfinak, hadastyánnak is neveztek. Ez a közép-európai nagy csatározások során kialakult társadalmi réteg addig működött ameddig éltek ezek a szegény emberek. És az egész őket körülvevő világ sajnálattal és szeretettel fordult feléjük, az állam csinált nekik szeretetotthont, az emberek szívesen adakoztak, ha kéregettek, de hát ugye a nagy harci hőstettekhez szokott daliás vitézeknek ez borzasztó megalázó állapot volt. A legtöbbje még teljesen egészségessé vált volna a megfelelő kezelés segítségével. Ezt a réteget a nép a meséibe foglalta, és mint mesehőst mutatta be az Obsitost. Azért mondom, hogy világjáró mese, mert különböző forrásokban találkoztam vele, és ezek a különböző források mind-mind arra utaltak, hogy az ő országukban, az ő környezetükben nagyon sok ilyen kiszolgált katona él, létezik és működik még mind a mai napig. A meséknek ez a váza megmaradt és állandó egy konstans. Ez a váz jutott el hozzám még egész kis gyerekkoromban. Az árokpartján ücsörögtünk a többi kislánnyal vakáció alatt, őriztük a libákat és közben a gyerekek mesélgettek egymásnak. Ezt a mesét nagyon megszerettem. Este mondja nekem Zsuzsó mama, hát ismerem én is ezt a mesét. Ő is elmondta az Obsitosos meséjét. Aztán kikeresték a Grimm mesés könyvben és abban is benne volt. Aztán édesapám emlékezett rá a Magyar népmese kincse alapján egy nagyon szép és nagyon érdekes jó kis Obsitos mesére. Az most benne van

a Benedek Elek féle meséskönyvben. Két ilyen mese került el hozzám, ahogy a gyerekekkel mesélgettünk az árokparton. Az egyik Az agyon táncolt cipők, a másik A kék mécses. Mind a két mese főhőse az Obsitos, aki az igazságot kiharcolja, kivívja és végül király lesz belőle ugyanúgy, mint ahogy a kis bojtárból, az álomlátó fiúból és a többi mesehősből királlyá vált. Ez nem egy rövid folyamat, mert körülbelül úgy a Mária Terézia huszárjai óta rendszeresen kibukik ez a fajta réteg a társadalomból, hogy amikor jöttek haza pl. III. Katalin várának ostroma után jöttek haza a huszárok hatalmas hadi sarccal, akkor a szekereken elől nagy zászló lengetéssel hozták Mária Teréziának az aranyat, ezüstöt mindent, amit ugye III. Katalintól hadisarcként megszereztek. De az utolsó szekereken bizony ezek a szegény, kiszolgált, sebesült, vérükkel és nagy lövéseikkel küszködő, kínlódó emberek ücsörögtek, vagy feküdtek tömegszámra. És később még szaporodott a számuk akkor, amikor a szabadságharc, a 48-as szabadságharc lezajlott és utána nagyon sok sebesült magyar fiú lézengett az országban, akik vagy nem haltak meg, vagy nem vitték el őket az oroszok. De hát tele volt az ország félkész emberekkel, akik nem tudták az életüket milyen mederbe terelni, mert nem volt formája annak ahová tartozhatnak. A magyar szabadságharc utáni Obsitos nemzedék, nagyon sok mesében megtalálható. És irodalmilag nagyon szépen feldolgozottak. És hogyha mindig különbséget teszünk a magyar mesék, magyar balladák és a világjáró

egyéb balladák és mesék között, akkor azt kell mondanom, hogy a magyar az egyetlen olyan irodalom, amely műremekekben dolgozta fel az Obsitos sorsát. Egy kimondhatatlan szellemes Garay János féle a Hány János, csodálatos a János vitéz, aki magas is Obsitos és Obsitos hősként került Tündérországba Szép Iluskájához, és még ma is ők Tündérország fejedelme és fejedelemasszonya. Azonkívül még nemcsak hogy a szöveges irodalomba bekerült, de Kodály Zoltánt is meghatotta az Obsitos sorsa és története és daljátékot formázott belőle. Ebben a daljátékban, az Obsitosban a Hány János egy nagyon szimpatikus ember, aki talán sokkal inkább megmaradt az emlékezetünkben, mintha dal nélkül jelent volna meg. Ez a dalolható Hány János és ez daljáték két olyan kincset mentett ki örökérvénnyel a magyar népmesék közül, amelyeket rengetegen tudnak, és ha semmi másért nem, ezért nagyon hálásnak kell lennünk Kodály Zoltánnak. Ez a két jópofa népdal az egyik „Óh, mely sok hal terem az nagy Balatonba”. Biztos mindnyájan ismertek szép basszus, bariton áriákat. A másik, pedig „Sej nagy Adonyba sok szép torony látszik, de Majlandon harminckettő látszik. Inkább nézem az Adonyi kettőt, mint Majlandban azt a harminckettőt”. Így az Obsitos nálunk legalábbis dicsőségbe, szövegbe és dalba befoglaltatott és ugyancsak Petőfi Sándor János vitéze is megkapta a maga dalos változatát. Gondolom, hogy az irodalmilag kényesebb réteg elutasítja a János vitéz operett formavilágát, de én úgy gondolom, hogy ez a dalolható János vitéz, éppen úgy, mint a Hány János. A Garay féle Hány János jobban megmaradt az emberek emlékezetében. Ma is többet emlegetjük a János vitézt, mint például a Toldit, amelynek nincs zenés változata. Megnézzük azokat a meséket, amelyek körbejárták egész Euráziát. Azért

mondom, hogy nem csak Európát, hanem Euráziát, mert azok a mesék merítették motívum kincset egész mélyről, a régi Arab és egyéb keleti népek mesekincséből. Indiai például, az Ezeregy éjszaka meséiből. Az Ali baba motívumai szinte minden egyes Obsitos mesében benne vannak.

A népmese nem hal ki, a népmese újra keletkezik, nem csak az ősi időkben keletkeztek népmesék és mondták egymásnak, hanem a középkor után még a Rákóczi szabadságharc után ők, Mária Terézia korában kialakult társadalmi rétegek még mindig meséltek meséket. Sőt a XIX. században a szabadságharc után igazán a legtöbb ilyenfajta mese akkor keletkezett. És úgy kezeljük ezeket a meséket, mintha a legősibb, legrégebb meseanyagunk lenne. Miért? Azért mert a motívumai mind-mind az ősi mesékből táplálkoznak. Nézzük végig ezeket a motívumokat. A mélykút az első. Mélykútba lökik, ahol ő megtapasztal egy csomó mindent. A mélykútban megtapasztalja a sok gyilkosságát a vén banyának, a mélykútban találkozik a fekete emberkével. A mélykút a titkok kútja, az ember mélytudata, amely többet tud, mint a felszín és a mélytudatból táplálkozik igazán az egész emberi lélek és úgy működik, hogy a mélytudaton át kapjuk meg a léleknek erőhöz szükséges magvakat. A mély kútban történik az a csoda, hogy találkozik a kis fekete emberkével, aki mint a villám kerül elő. A hirtelen jött jó gondolat, a hirtelen jött cselekvésre ingerlő emberi magatartás. Nagyon-nagyon szépen le van itt írva. A kis fekete emberke minden jónak, minden eredményes dolog a jelképe, ami az embert érheti. Valahol a magja, valahol a kulcsa utána már csak gondolkodni lehet azon, amit a kis emberke előteremt nekünk. Nagyon gondolkodni lehet azon is, hogy mit kérünk a kisembertől. Hány ember van, aki

megkérdezi, hogy mit szeretnél. Mondjál három dolgot, amit nagyon szeretnél. És nem tud összeszedni három dolgot, amit nagyon szeretne. Még arra is megtanítja az embert, hogy a jóra vezérlő kalauz itt nálunk, itt van a lelkünkben, itt van a zsebünkben, itt van mellettünk. Csak valamit kell tennünk azért valami nagyon sablonosat, nagyon banálisat, hogy működésbe jöjjön. Itt a pipára kellett gyújtani, máshol Ali babában, meg kellett dörzsölni a lámpát és akkor budur budur (Badr el-Budúr) ezt a remek lámpát amilyen ostoba volt odaadta pár forintért egy vándorkereskedőnek. A következő ilyen mesemotívum, ami nagyon fontos, maga a boszorkány. A boszorkány, ki ez a boszorkány, mi ez a boszorkány? Ez kipusztíthatatlanul benne van a mesében, benne van a mi életünkben. Egyszerűen nem tudunk vele mit kezdeni. Ez a boszorkány, ez valahol mindig kísérti az embert. De boszorkány nélkül nem működik a mese. Boszorkány nélkül nincs konfliktus. A boszorkány olyan, mint a szükséges rossz, nem tud az ember nélküle meglenni. A boszorkány fifikájára, a boszorkány ügyességére oda kell figyelni, hogy csinálja, mint csinálja, résen kell lenni és amint lehet, a saját csapdájába csalva, kivetni a társadalmunkból. A legtöbb mesében ez sikerül is, de érdekes módon a következő mesében megint ott van. A boszorkánytól nem tudunk megszabadulni, de egyet tudunk, a lelkünket tisztán tudjuk tartani úgy, hogy a boszorkány ne érezze benne jól magát. Mert mit szeret a boszorkány, a kis nyavalyás vacak koszos házát, a mély kutat, ahova le se tud igazán menni, csak ledobálja azokat a temetetlen hullákat, akiket kigyilkolt a világból. A boszorkány ezzel befejezte működését, a boszorkánynak nem adatott meg, hogy megjavuljon. Ezért a boszorkány újra-újra felbukkan úgy,

mint a gumilabda a vízben. Nem lehet tőle megszabadulni, a boszorkány itt marad közöttünk. Néha olyan szigorúan bánnak vele a hősök, hogy még meg is ölik. És a boszorkány a következő mesében mégis előjön, teszi a galád dolgait.

A következő nagyon fontos kérdésünk az, hogy a katona milyen zsánerű ember, milyen típusú ember és hogy a katona számára mi fontos az életben. Az ember azt gondolná, hogy az a fontos, hogy aranyat gyémántot gyűjtsön be neki a kis emberke. De neki nem kell arany, gyémánt. Ő neki csak annyi kell, hogy ki tudja fizetni a fogadóst, jól egyen, jól igyon. Ő nem gyűjt javakat a földön, hanem azt csinálja, hogy azokat az embereket, akik őt megbántották, azokat az embereket megpróbálja jó útra vezetni. De hát nagyon fontos a katona a lelkünkben. Teremtésünknel fogva megszületett jó, a jó Isten lelke, amivel lelket öntött belénk. A jó, ami a jó a folyóban is benne van. A jó az, ami áthatja a világot, és hogyha a lelkünk jó, a világba kivetítődik az a jóság, és ott tisztul a világ és jobb lesz a világ. A katona egy teljesen műveletlen és teljesen naiv ember, de szíve mélyén jó. És ő tudja, hogy neki az a dolga, hogy ő megjavítsa, jóvá tegye azt, ami nem jó. Elsősorban igazságot szolgáltatott, és akasztófára küldette a fekete emberkével a banyát. Már akkor megszabadította azt a világot a legfőbb rossztól, a banya kegyetlenségétől. És megmentette azt a sok szegény lelket, akiket oda ledobált a kútba. A banya arra való, hogy ezt a jóságot ellensúlyozza, hogy ezt a jóságot mindig legyen valaki, aki viszont a banya fifikáján túl nézve, túl látva, megint az isteni útra tud terelni és helyre tudja hozni azt, amit elrontottak a gonoszok, a banya meg egyéb más gonoszok is. Hiszen maga a király is bizony elég gonosz volt, hiszen elzavarta ezt a

szegény katonát és hát végig tudta volna nézni a kivégzését. Az embernek a szíve meghasad, ha csak rá gondol is. És a katona nem azt nézte, hogy ő szerencsésen meggyógyul, nem azt nézte, hogy őt a király tette abba a rémes helyzetbe, amibe került. Ki lett szolgáltatva a banyának, és ha nem halt meg a csatamezőn, meghalt volna a banya mély kútjában. Abban a bűdös, rossz halott testek bűzétől áthatott mély kútban. Nem ezt nézte. Hanem azt nézte, hogy a király sokkal jobb lenne, ha jó ember volna. A királykisasszony pedig biztos, hogy jó feleség lenne, mert ő azért azt érezte, hogy a királykisasszony vonzódik hozzá. Hiszen ő is vonzódott a királykisasszonyhoz, csak ezt ilyen kedvesen, aranyosan, ilyen szolid finomsággal tudták kifejezni, hogy csak a fél szemét nyitotta ki, hogy lássa milyen az a katona. Ez egy olyan magatartásmód, hogy meg tud bocsájtani a királynak. És a király ki tudja mondani azt, hogy nagyon sajnálom, elnézést kérek. És ez valahol olyan fajta magatartásmód, amely nem általános a világban. Hanem bizonyos népeknél, bizonyos rétegeknél, bizonyos embereknél előfordul. De nem hemzsegnek azok, akik így gondolkoznak.

Ne higgyétek azt, hogy nincs előrelépés, ne higgyétek azt, hogy úgy állunk és milyen bambák vagyunk. Nem, nem, amíg a magyar lélekben él a megváltás, és él a másokban a megbocsájtás a magyar szellemiség hat a világra, mert nem csak a gonosz hat, és nem csak a hullákat dobálják be a mély kútba. Nem, hanem a jóság hat, a jó Isten szava, ereje hat. Mert Isten itt van közöttünk, a Boldogasszony kék köpenye alatt vagyunk itt mind szépen összegyűlve. Akár obsitosok, akár királykisasszonyok, akár királyok, akár az a rusnya nép, akit kivert a botocska. Mindegy az, hogy mi. A lényeges az, hogy a lélek itt van, a lélek működik és

a lélek hatja át a mi munkánkat. A botocska. Mi az a botocska. Nem a bunkócska te drága, ahogy a partizán nóta mondja. A botocska ugyanolyan ősi nagy-nagy fontos szimbólum, mint például a fa. A botocska formáját tekintve is egy egyenes vonal, és mint egyenes vonal a Labat szótárban az egyet, az egy Istent, az egy asszonyt, az egy teremőt jelenti. Erre mondta azt Labat, hogy az fogja tudni elolvasni a pecséthengereket, aki a maga Istenét Istennek nevezi. És a szótárában a legelső címszó ez az egyenes vonal a botocska, amivel ő az Istenét ki tudta fejezni. A kígyónak sem az a fontos magatartásmódja, hogy tekereg, hanem amikor egyenesen fel tud a fészkeből emelkedni, és botocskává válik. akkor igazi a kígyó. A Jancsi és Juliskában is először morzsát tesznek a zsebükbe. Azt megeszik az ég madarai. Aztán borsót, azt meg felcsipkedik a nagyobb szárnyasok. Aztán jut eszébe Jancsikának, hogy tegyünk kavicsokat, az nem kell senkinek. Telerakták a zsebüket fehér kavicsokkal, és azzal haza tudtak érní a boszorkánynál történt kalandjuk után. Az ő kalandjuk a boszorkánnyal is hasonló volt. A boszorkány tönkre akarta őket tenni, meg akarta főzni őket. De Jancsi és Juliska okosak voltak, és egy kis csontocskát adtak a banya kezébe, hogy lássa, hogy milyen soványak ők. A banya tényleg úgy gondolta, hogy nagyon soványak, nem kell ez nekem. Aztán szépen eljöttek, ők meg bedobták a forró vízbe a banyát. De hát ők maguk ölték meg a banyát, maguk tették tönkre a banyát. Azt a hosszú utat a két gyermek az otthonától a banya házáig, ezt a hosszú utat azért tette meg, hogy két igazán áldott jólélekkel ellátott gyermek szépen meg tudja teremteni az isteni rendet, helyre tudja állítani a maga körében azt, amit elrontott a világ. Nem lehet az egész világot jóvá tenni. Az Isten dolga. Isten

porcióként kiosztotta nekünk. És azt, amit kiosztott, azt nekünk jól kell csinálni. Jó lélekkel, jó szívvel, jó hozzáállással, Isten iránti hűséges mély szeretettel, embertársaink iránti megbecsüléssel, tisztelettel. De hát azt kell ápolnunk, gondoznunk, ami ránk van bízva, csak annyit. Nem kell nekünk semmi különös, óriási nagy tettek. Az a jó, hogy vagyunk itt egy jó páran, de higgyétek el, ha egyetlen egy lenne, mi annak is ugyanúgy elmondanánk. Mert majd az elmondja a többinek, és majd leszünk többen, és Isten nem hagyja, hogy kivesszen a mag. Hanem építteti az arany hidat, amin átmegyünk az ő világába, amin be tudjuk bizonyítani, hogy igen, itt ezen a földön Uram Isten megpróbáltunk jót tenni. Ha nem sikerült, bocsáss meg. Ami jót tettünk, vedd a mi áldásunknak.

A KÉK MÉCSES (Mese)

Volt egyszer egy katona. sok esztendeig hűségesen szolgálta a királyt. Mikor aztán a háborúnak vége lett, a katona, mert, hogy tele volt sebbel a teste, nem tudott tovább szolgálni.

- Haza mehetsz, nem vehetem több hasznodat. Pénzt nem adok neked, mert csak az számítható zsoldra, aki szolgál.

A szegény katona most már nem tudta, hogy miből fog megélni.

Ment, mendegélt, tele volt a feje gonddal, ment egész nap s estére egy rengeteg erdőbe érkezett. Hogy aztán rászakadt az éjjelnek sötétsége, távolból világosságot látott, amelynek irányában ment tovább s egy házikóhoz ért. Ebben a házikóban pedig egy boszorkány lakott.

- Adj nekem éjjeli szállást, - kérte a szegény katona - s valami harapni -

meg innivalót, mert az éhség és szomjúság elemészt.

- Hogyisne! - pattogott a boszorkány, - holmi csavargó katonának ugyan ki adna valamit? No, de megsajnálalak, hát csak lépj be. Megkapod, amit kértél, ha te is teljesíted az én kérésemet.

- Mit kívánsz tőlem? é kérdezte a katona.

- Ásd fel holnap a kertemet.

A katona másnap hozzáfogott a munkához, még pedig ugyancsak derekasan, de estig nem tudta befejezni.

- Látom, hogy nem bírod ma tovább a munkát, - mondotta a boszorkány, de azért nálam maradhatsz még egy napig, de ezért aprófát kell hasogatni, alágyújtásra valót.

Másnap ez a munkája volt reggeltől estig.

Este azt mondotta neki a boszorkány, hogy maradjon még egy éjszakára nála. Ezért valami kis munkát fog vele harmadnap végeztetni.

- A házam mögött van egy kiszáradt, öreg kút. Abba beleejtettem a múltkor a lámpásomat, azt hozd fel nekem.

Másnap a boszorkány elvitte a katonát a kúthoz, beültette egy kosárba s kötélen leeresztette a kútba. Meg is találta mindjárt a kék mécses s jelt adott, hogy a vénasszony húzza fel. Húzta is, de mikor a kút kávájáig ért, a boszorkány el akarta venni tőle a mécses. A katona nem adta oda, hanem így szólott:

- Addig nem adom oda a mécses, míg a kútból ki nem jutottam s a két lábam nem éri a földet.

A boszorkányt erre elfutotta a méreg s visszazuhintotta a katonát a kútba s otthagya. A szegény katona beleesett a kútba, de nem történt semmi baja. A kék mécses nem aludt ki. De ebből ugyan a szegény katonának nem volt sok haszna. Arra gondolt, hogy most már ott fog elpusztulni. Nagyon

elszontyolodott s hosszasan eltűnődött. Egyszer csak a keze akaratlanul is a pipája után nyúlt, a zsebbe. A pipa félig meg volt töltve.

- Legalább még utoljára pipázom!-
mondotta s a kék mécses lángjánál
rágyújtott s kezdett pöfékelni.

Mikor az első füstkarika felszállott,
egy kis fekete ember jelent meg előtte s
kérdte tőle:

- Uram, mit parancsolsz?

Hát mit parancsolhatnék? –
kérdte álmétkodva a katona.

- Nekem minden parancsodat
teljesítenem kell, - válaszolta a kis
fekete ember.

- Jól van, - mondta a katona, é
szabadíts ki innen a kútból.

A kis fekete ember megfogta a
katona kezét s egy földalatti úton
vezette, de nem feledkezett meg arról,
hogy a mécses is magával vigye.
Útközben a mécses világa mellett
megmutatta a katonának, azt a
tömérdek kincset, melyet a boszorkány
összegyűjtött és ide rejtett. A katona
megtöltötte minden zsebét arannyal.
Mikor aztán felérkeztek a földre, így
szólt a katona a kis fekete emberhez:

- Menj a vén boszorkányhoz, kezét-
lábát kötd össze s állítsd törvény elé.

Nemsokára egy nagy fekete kandúr
hátán rebent mellette a boszorkány s

rémítően jajveszékelt s rövid idő múlva
megjelent ismét a kis fekete ember s
jelentette:

- Parancsodat teljesítettem, a
boszorkány már az akasztófán fityeg.

- Várom további parancsodat,
uram!

- Nincs mit semmi parancsom –
mondotta a katona, - menj szépen
haza, csak arra vigyázz, hogy rögtön
jőjj, ha hívlak.

- Elég, ha pipára gyújtasz a kék
mécses lángjánál, én rögtön nálad
termek.

Ezt mondotta s eltűnt.

A katona visszament abba a
városba, ahonnan jött. Őri
vendégfogadóba szállott meg, pompás
ruhákat varratott magának s
megparancsolta a vendéglősnek, hogy
finom bútorokat tétessen a szobájába.
Mikor minden kívánsága szerint
megtörtént: hívta a kis fekete embert, s
ezt parancsolta neki:

- Hűséggel szolgáltam a királyt, ő
pedig elbocsátott a szolgálatból, nem
adott semmit, éheztetett és
szomjaztatott. Ezért meg fog lakolni.

- Mit parancsolsz, uram? – kérdezte
a kis fekete ember.

- Ha király leánya éjjel alszik, hozd
ide, hogy szolgáló leányom legyen.

Mondotta a kis fekete ember:

- Nekem az gyerekjáték, hogy
idehozzam, de neked nagy károdra
lehet, ha kitudódik.

Mikor éppen ütött az óra, a szoba
ajtaja felpattant s a kis fekete ember
hozta a királyleányt.

- Jó, hogy itt vagy! - ripakodott rá a
katona. – Egy-kettő, vedd a seprőt,
sepred ki a szobát!

Aztán lehúzatta vele a csizmáját és
megparancsolta, hogy tisztítsa meg,
fényesítse ki. A királyleány minden
parancsot szó nélkül, behunyt szemmel
teljesített. Mihelyt a kakas megszólalt,

visszavitte a palotába és befektette az ágyába a kis fekete ember.

Másnap reggel, mikor a királyleány fölkel, bement az apjához s elmesélte, hogy milyen különös álmot látott:

- Villámgyorsan vitt valaki engem ki a palotából, egy katonának a szobájába, ki kellett őt szolgálnom, a szobáját kisépertem, a csizmáját lehúztam, megtisztítottam. Csak álom volt mindez, mégis olyan fáradt vagyok, mintha igazán elvégeztem volna azokat a munkákat.

- Hátha igaz volt, - mondotta a király. - Azt tanácsolom neked, hogy töltsd meg a zsebedet borsóval, ha majd megint elvisznek a palotából, kipotyog a borsó a zsebedből, s megjelöli az utat, amerre vittek.

Mikor a király ezt mondta, ott állott láthatatlanul mellette a kis fekete ember s minden szavát hallotta. Éjjel újra elvitte a katona szobájába az első királyleányt, de előbb a város minden utcáját teleszórta a borsószemmel, így aztán, ha egy-két szem borsó ki is hullt a királyleány zsebéből, nem mutatta az utat: merre vitték. A királyleánynak megint kakaskukorékolásig végeznie kellett a szolgálói munkát.

A király másnap elküldte embereit, hogy keressék meg a nyomot, de hiábavaló volt, mert minden utcában szegény gyermekekkel találkoztak, akik borsószemeket szedegettek fel a földről.

- Ma éjjel borsóeső volt! - mondogatták örvendezve.

- Egyebet kell kieszelnünk! - mondta a király. - Ma éjjel ne vedd le a cipődet. Mikor pedig ott dolgozol, titkon húzd le az egyik lábadról, s dugd el ott. Majd előkerítem én.

A kis fekete ember azt tanácsolta este a katonának, hogy ne hozassa el a királyleányt, mert baj lesz abból, ha a királyleány cipőjét nála fogják megtalálni. Ez ellen ő sem tehet semmit.

- Teljesítsd a parancsot! - kiáltott rá a katona. - A királyleánynak a harmadik éjszakát is szolgálói munkával kell töltenie. És csakugyan elhozta a kis fekete ember a királyleányt a harmadik éjjel is. A királyleány a félcipőjét eldugta az ágy alá.

Másnap a király szétküldte a városba az embereit, hogy megkeressék a királyleány cipőjét. Meg is találták a katona szobájában, de a katonát már nem lelték otthon, mert a kis fekete ember kérésére elmenekült, csak hogy nagy sietségében otthon felejtette a kékmécsest s a zsebében is csak egy arany volt akkor. A király emberei elfogták a katonát s börtönbe hurcolták. Amint láncra verve a börtön ablakán kinézegetett, meg pillantott egy katonát, aki éppen arrafelé jött. Megzörrenti az ablakot s odaszólítja a katonapajtást, mondja neki:

- Légy szíves, menj el a vendégfogadóba s hozd el azt a kis csomagot, melyet ott felejtettem. Fáradságodért egy aranypénzt adok neked.

A katona-cimbora elhozta neki a kis csomagot. Mikor aztán egyedül volt újra, pipára gyújtott s a kis fekete ember rögtön megjelent.

Ne félj. Hadd vigyenek csak a vesztőhelyre, de nálad legyen ám a kék mécses.

Másnap törvényt ültek felette s a bíró kimondta rá a halálos ítéletet. Pedig hát mi is jól tudjuk, hogy nem volt neki semmi nagy bűne.

Elindulnak a vesztőhelyre. A katona kéri a királyt, hogy teljesítse utolsó kívánságát.

- Mit kívánsz?

- Még egy pipadohányt akarnék útközben elszívni, - mondja alázatosan a katona.

- Akár hármat is elszívhatsz! - feleli kegyelmesen a király, de arról ne is álmodjál, hogy megkegyelmezek.

A katona kivette zsebéből a pipát s
a kék mécses lángjánál rágyújtott.
Mihelyt az első-

második füstkarika felszállingózott a
levegőbe, hirtelen megjelent a kis fekete
ember, kezében egy kurta fütykőssel s
kérdte:

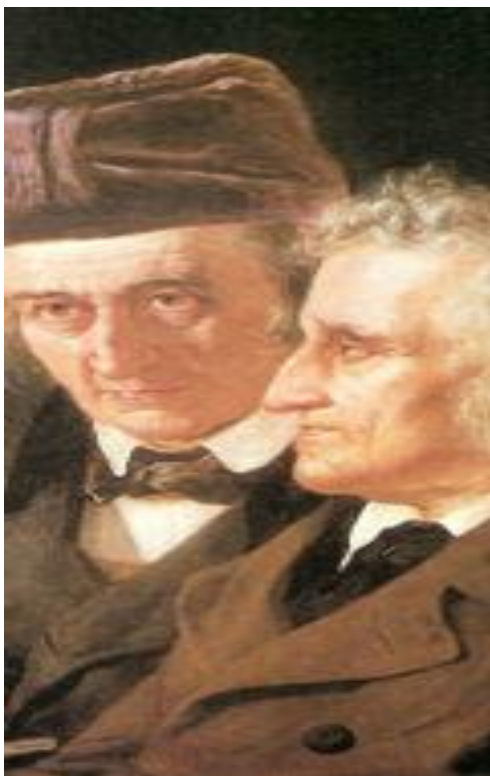
- Mit parancsol az én uram?

- Hegedüld el a bírák és poroszlók
hátán a nótámat s a királytól se sajnáld
a fütykőst, mert velem nagyon csúnyán
bánt.

A kis fekete ember kezében
villámgyorsan forgott a fütykős, s akire
rácsapott, menten leesett a földre s
meg sem tudott moccanni.

Megijedt a király, könyörgőre fogta
a dolgot, mert szörnyen féltette az
életét. A királyságot, meg a leánya
kezét ígérte oda a

katonának, de nemcsak ígérte, hanem
oda is adta.

A kék mécses – Grimm testvérek

Garay János

AZ OBSITOS

I

Az obsitos és Napoleon

Hárman valának együtt, a potrohos bíró,
Egy obsitos vitéz, és a furfangos író;
A többi asztaloknál együtt és szerteszét,
Vidám paraszt legények itták a hegy levét.

Ott ültek iddogáltak vecsernye óta már,
Keringett és fel is dőlt a bujdosó pohár;
Mátyás király sem nyert tán több éljent a
Dunán,
Mint mennyit Hány János, az obsitos magán.

S volt is miért e nagy zaj, ez éljen-háború,
Az obsitosnak párját nem látta hat falú,
A szem, a száj elállott merész beszédein,
Ország-világ csodálta vitézi tettein.

Most is kezébe kapván az öblös meszelyest,
Kalandos életéből regét regére kezd;
Hol s merre járt, mit látott, mit tett ő s társai,
S hallgatva függték rajta mindnyájok ajkai.

Ő, ki ármádiákat vert széjjel egy magán,
Túl jára hadnagyával az Operenczián,

Ki francia fejekkel sátrát körül raká,
És a világ végénél lábát lelógatá.

«De még ez mind csak semmi» szokása
mondani,
S közelb csoportosulnak a többit hallani.
«Mit! semmi? - mond a bíró - a soknál is
sokabb,
Igyék, komám!» és isznak mindnyájan mint a
csap.

«Nem addig van - kiált most a furfangos diák,
A legjavát elhagyta - és most őt hallgaták -
Kendtek még mit sem tudnak, ha egyet el nem
mond,

Hogyan fogá el bátyó a nagy Napoleont.»

«Hm! mond az obsitos hős, - a nagy Napoleon!
Nagy ő a francziák közt - és vállán egyet von,

De engem úgy segéljen, nem a magyar között,
S hát még - veté utána - magyar huszár előtt!»

És itt magát értette az obsitos baka,
Ámbár lovon soh'sem volt életében jó maga:
De annyit emlegette és annyiszor lovát,
Hogy végre is huszárnak kellett hinni magát.

«Hol volt, hol nem, bizonynyal már meg nem
mondhatom,
Kétszáz ezer vitézzel jött ránk Napoleon,
Mi tán mindössze százan, vagy kétszázan
valánk,
Mind nyalka szép huszárok, mind tűz és annyi
láng.»

A furfangos diák itt szörnyet prüszen te rá,
De Hány ő beszédét tovább is folytatá:
«Kétszáz ezernek ellen kétszáz, az angyalát!
Mit gondol kend, bíró úr, ki adta meg torát?»

«Ki adta volna, hát ki!» viszonz a kérdözött,
Csak volt a kapitányban ész, és nem ütközött?»
«Volt ám, de volt kurázs is, komék, és mekkora;
Megütközénk biz, és hogy!» kiált a vén baka.

«Magam valék az első, ki közbe vágaték,
Hullott a francziája mint hull a fű, a jég!
A nap megállt fölöttünk bámulni a csodát,
Kétszáz ezret hogy vert meg kétszáz, az
angyalát!»

És a diák ujonta szörnyet prüszen te rá,
De Hány ő beszédét tovább is folytatá;
«Futottak már a franczok, mint szélben a
katáng,
Utánok a magyarság, hogy szinte fulladánk!

S im a futóknak közte meglátom a vezért,
Arany kengyelben lába, lovával szél sem ért,
De én is paripámat utána rugtatom,
S egy sűrű erdő szélén - vitézül elfogom.

«Az angyalát! kiálték, s megcsípem őt nyakon,
Most valld meg, úgy-e, hogy te vagy a
Napoleon?»

«Való, a mi való - szólt - vitéz, hogy az vagyok,
Csak éltemnek kegyelmezz, adós nem maradok.

Kérj tőlem a mi tetszik, vitéz magyar legény,
A francziák császára kincsekben nem szegény!»
«Az angyalát! - kiáltám - uram, nem addig a!
De jössz a kapitányhoz lánczordta franczia.»

És a diák ujonta szörnyet prüszen te rá,
De Hány ő beszédét tovább is folytatá:
«Mentünk és mendegéltünk, s kiérvén a sikon,
Egy hat lovas hintó áll előttünk gazdagon.

A hat lovas hintóban egy úri asszony ült,
Aranytól és gyémánttól ruhája nehezült,
A mint reánk tekintte: Oh Jézus Mária!
Kiálta; mert hogy ő volt Mária Luiza.

«Igy kell-e téged látnom, oh nagy Napoleon!
Én nagy felségű férjem, kegyetlen lánczokon?
S ki vagy te, jó vitézem, ki őtet elfogád?»
«Vitéz Joannes Hány, - mondám - az angyalát!»

«Halld, a mit én tenéked itt mondok, jó vitéz;
- Szólt most az úri asszony, s mélyen szemembe
néz -
Te oly vitézi tettet követtél itten el,
Minőt még egy magyar sem, mely nagy díjt
érdemel.

Ha őt te elbocsátod, ígéretet teszünk,
Hogy holtom- s holtodiglan enyém tiéd
leszünk.» -
«Az angyalát! kiáltám, felséges asszonyom,
Tudom, mi a becsület, legyen szabad rabom.

Szép asszonyért, szép lányért az igazi vitéz
Tüzet vizet kiállni, pokolba menni kész,
Vitéz Joannes Hány igaz magyar nevem,
Üljön fel a császár úr, - itt van reá kezem!»

És a diák szörnyűen s nagyot prüszen te közé;
De Hány ő beszédét ekképen végezé:
«Mondottam és a császár legott elvágatott,
De két kezembe két szép arany órát nyomott.

Az egyiket, gondoltam, kapitányomnak
hagyom,
A másikat későbben elkérte hadnagyom;

Az angyalát! csak egyet tartottam volna meg.

Mert most el is hihetik, nem is, kigyelmetek.»

De ők hitték mindannyin, a potrohos biró,
A vígadó legények, még a gonosz író,

A furfangos diák is nagyot hörpöntve szólt:
Nincs oly vitéz a földön, mint Hány bátya volt.

II.

Az obsitos látogatása Ferencz császárnál.

Nagy, derék vitéz kend, vitéz Hány János,
A sereg kend nélkül bizony nagy hiányos.

Vajh! sokat beszélt el sok vitéz dologról,
A mit ember nem hall hetvenhét országról,

Elbeszélte nekünk: Franciaországban,
A tengernek partján hogy járt Padovában,

Látván ő nagy partján óriási rákot,
Ollójával felvett egy lovas kozákot.

És midőn bejárta szép Tirolországot,
A stájer hegyekben oly magasra hágott:

Hogy haját a napnak lángja meg ne kapja,
A hegyet végiglen, csak hason mászhatta.

Máskor Mantovában kedvre táborozván,
Hétfejű sárkánnyal vitt mint egy oroszlán.

És ki tudná végét, és ki tudna mindent,
Vitéz Hány János, vajmi nagy vitéz kend.

De ha még ezerszer oly vitézlvő volna,
Mint a mekkorának tudja kendet Tolna,

Azt nem engedjük meg, ily jó kedvben lévén,
Hogy ne mondatnók el e vidám tor végén:

Mint s hogyan járt el kend Bécsnek városában,
Király ő felsége látogatásában.

És az obsitos hős, társin eltekintvén,
Megsodorja bajszát, kettőt is köhintvén,

Kémlélődve, nincs-e tán diák körötte,
A ki elprüsszentse jó magát fölötte.

De diák ez egyszer nem volt a bokorban,
Mind igaz hívő vett részt az éji torban.

S vitéz Hány János isten-igazában,
Elveté a sulykot ő bátorságában.

«Bécsbe - kezdé - Bécsbe, hát no hébe hóba,
Kedvem szottyán menni kis látogatóba.

Sok barátom él ott, s nem egy generális,
Sőt valót beszélve, maga a király is.

Kinek ő felségét a halál torkából
Én mentettem meg, nem messze Padovától.

Mentem mendegéltem - vagy mit is beszélek?
Gyors fakóm vitt hátán, mint igaz, hogy élek.

Hej ha élne, most sem látná senki párját,
S mint a szél elértem rajta Bécsnek várát.

És hogy a hajnallal a városba értem,
A király házára mindjárt ráismértem

Kétfejű sasáról, mely a háztetőn ül,
S mindennap egy tulkot költ el egy ebédül.

Ott fakó lovamról kényesen leszöktem,
A sövény fájához, mint illik, kötöttem:

Magam végig mentem az isterázsákat,
Egytől egyig ismert, régi jó barátot.

Végre eljutottam a tornác végére,
Kezem egy ajtónak tevén kilincsére.

Vasból volt az ajtó, de nem nyílt szobába,
Szép fehér ezüstműl másik nyílt nyomába.

Az ezüst után a harmadikba buktam,
Tiszta szinaranyból, ott be is nyitottam.

Hát nem is hogy én, de a mint rám tekinté,
Maga ő felsége szólt s magához inte.

«Isten hozta kendet, régi jó barátom,
Nos, hogy állunk - kérdé - frissen a mint látom.»

«Hála isten - mondám - megvagyok biz ott még!
Még a régi bőrben, mint láthatja fölség.

Jó fakóm is, az no, melyen ő felségét
Egykor megmentettem; járja, de a végét.»

S jó hogy említettem a szegény páráját,
Mert legott a jó úr igy kezdé mondását:

«Hát ugyan hol hagyta a szegényt? azonnal
Istállóba vele, parádés lovammal:

Egy azon jászolból kapjon eleséget,
Még pedig aranyból» - s küldte a cselédet.

«Hát te már ettél-e?» kérdezé jóssággal.
«Nem bizony még, felség! kérem átossággal.»

«Semmi no, csak ülj le - monda és leültem, -
Van még vacsoráról egy darabka sütem.»

S asztala fiából egyben ki is vette,
S egy fehér czipóval én elém letette.

Erre bekiálta a mellék szobába,
«Van-e még, hej anyjuk, a slivoviczába?»

«Nincs bizony, felséges férjem és királyom,
Most kapá utolsó kortyát a lokájom!»

Szólt a királyné. «Ej no, küldjön el hát,
A zsidóhoz át, itt a pénz, egy gárdistát!»

Dictum factum, úgy lett, hej de nem hiába
Hogy királynak hozta, gyorsan is járt lába.

S Mózsi, nem hiába, hogy királynak mérte,
Fínomul kitellett, mondhatom, mértéke.

És a mint ekképen ittunk, eddegéltünk,
Régi harczainkról jóízün beszélünk:

Hát köröttünk egyszer oly sikoltozás van,
Mint mikor két tábor van hadakozásban.

A királyi urfik (most látám őket meg)
Czifra tarsolyomért összeverekedtek.

«Gyermekek! - kiálta rájok édes apjok -
Hát ki van a háznál, hogy ti hajba kaptok?

Hát az angyalát is, vitéz Hány bácsit
Egy sem látja? mindjárt parolát és pácsit.»

Dictum factum, a kis urfik rendre jöttek,
Vas markomba pompás parolát ütöttek,

Én pedig benyultam czifra tarsolyomba,
S egy-egy karajczárkát vettem a markomba.

«Nem, barátom, ezt nem engedem neked meg,
- Szólt a király - pénz nem való gyermeknek.

Pénzre több szükséged van neked, vitézem.»
Mire markomat már tömve, dugva érzem.

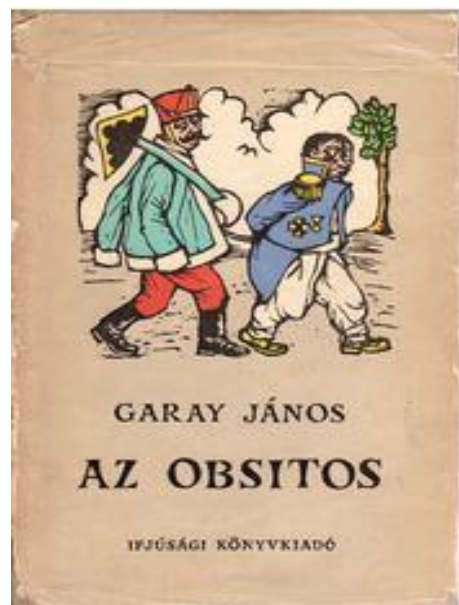
Szépen megköszöntem, rája elbucsúztam,
Jóllakott fakómat aklából kihoztam.

S a királyi abrak nem is volt hiába,
Mert alig került be huszonnégy órába,

S Bécsből itthon voltam, megcsinált gavallér,
Mert a pénz ezüst volt, s mind meg-annyi tallér.

Tallér, az angyalát! még pedig lázsiás,
Hej, hogy elfogyának, mint ezernyi sok más!

De azért az Isten tartsa meg királyom,
Soh' se lesz nekem több olyan jó barátom.

PhS Tibold Szabina

A GYÚJTÓPONT, VAGY ÉBERPONT

és szerepük a fizikai lét és lélekvalóságunk energikus társulásában

Szeretném, ha ez az együtt töltött idő kiemelne minket megszokott gondolkodásmódunkból.

Szimbolikusan hántsuk le magunkról azt a réteget, ami meghatározza mások számára a személyiségünket. Legyen teljesen mindegy, hogy kik, mik vagyunk itt e földi valóságban, milyen iskolázottságunk és pozíciónk van, ami meghatároz minket *e világ prizmájában*.

Röviden, az *énünket* (ego) tegyük félre és adjuk át magunkat annak a hatalmasabb

valóságunknak, mely egy **tudatos fényerő**, amit mi **Léleknek** nevezünk. Ez a fényerő az, mely Istenből fakad, vele társul és alkot örökkön örökké, míg világ a világ. Mert a Lélek örökkévaló, mindig *éber* figyel és irányítja fejlődésünket, s útja a végtelenbe vezet. Míg a testünk mulandó, s a személyiségünk csupán pillanatnyi tükröződése felvállalt életutunknak, nyugodtan elfogadhatjuk, hogy az a valami, ami minket tudatosságra

ébreszt, megnevezhetőn **LÉLEK**. Azt is nyugodtan kimondhatjuk, hogy az *esszenciánk a Lélek, s ez a fényttest az, mely felvállalja az **élményszerzés és tudatosulás mindennemű megjelenési formáját a Világmindenség állandóan teremtődő és újra-teremtődő aktusában***.

Az alaptörvényeket már lefektette a Teremtő, s ezeken a törvényeken belül mi szabadon alkothatunk, mert minden, ami jó kamatozni fog, s minden, ami ellene szegül az isteni törvényeknek, nehézségekbe fog ütközni. Tehát az akció reakció láncolatában élünk itt e földön, mert feladatokat kell megoldanunk a tudatosulás és felszabadulás eléréséhez.

„Amint fent, úgy lent”, ezért tükröznünk kell az égi rendet, hogy boldogságot találjunk életünkben, tetteink kimenetelében.

Számunkra nehéz a manifesztáció, mert körülményes módon akarunk eljutni kívánt céljainkhoz. Gyakran az, amit kívánunk magunknak, ellentmondásban van a teremtői renddel. Ennek az eredménye mindig boldogtalanság, frusztráció, méreg, pedig csak annyit kellene csinálnunk, hogy **a Lelkünkhez fordulunk erősítésért a Teremtő szándékának megvilágosodásáért**.

A test és fény-lélek társulása egy életsors megélésére ad lehetőséget. Ennek a tökéletes *amalgációnak*

(összeolvadás, több részecske egyé válása) a szellem-tudat megvilágosodása, kikristályosodása az eredménye. A Lélekfény bevilágítja az alvó sötétséget, úgy önmagunkban, mint környezetünkben. A szellemünk ébredése, majd tudatosulása adja azt a csodálatos kibontakozást, melynek eredménye a *megvilágosodás*. Mint a sarjadó magból fényre törő és kilombosodó fa, önmagunk is hasonlóképen egy életre szóló megvalósulásra készülünk fel lélek szinten. Nem mindegy, milyen földre hull a mag, s milyen bölcsőben ringatja újszülöttjeit a Természet. Isten teremtő rendjében minden lelkes lény részt vesz, s a lélekfényünk az, mely az isteni fénytudattal összefonódva alkot. **Nem vagyunk soha elkülönülve Istentől, csak akkor, ha hagyjuk lélekfényünket elhalványulni, s a sötétség elkülönítő, magányos félelmébe hullani.** Éppen ezért kell, hogy felismerjük azt a csodát, melyet a Teremtő ránk ruházott. Tudjuk, hogy minden tökéletesen, a Teremtő alkotómunkájának eredményeként halad a Mindenségben. Nincsenek véletlenek, s a szinkronitások, melyekkel lépten-nyomon találkozunk, értékesítik számunkra létünk minden szépséggel és jóval egybeeső harmóniáját. A **Mindenség** és **Végtelen** fogalmak absztrakció emberi perspektívából tekintve. Befogadhatatlan koncepciók, csak kalkulálható elképzelések az emberi agy számára, míg a

Lélekfényünk állandóan magában tartja úgy a Mindenség, mint a Végtelenség valóságának képét, énünkre hagyva a kérdőjelek és pillanatnyi megvilágosodások stimulációit. **Fénytestünk valóságokat (dimenziók) átható képessége az, ami felszabadít minket az anyagból.**

Idézek itt Gyárfás Ágnes, A Halotti Beszéd mondattana c. könyvéből, melyben a Pray-kódex-béli latin forrásnak mai szözszerinti fordítása is szerepel: „*Gondoljátok meg testvéreim, mily nagy boldogságban leledzett amaz első Ádám, hogy őt is nem halni, hanem örökké élni teremtette az Úr.*”

Nem halni, hanem örökké élni teremtettünk. Miénk az örökkévalóság és az örök élet. Mi magyarok nagyon jól tudjuk ezt, s ismerjük a titkait nem csak az örökkévalóságnak, hanem annak a csodálatos rendnek is, mely a mi Jóistenünktől kapott örökségünk. Bennünk van elrejtve az emberiség számára elraktározott örökség, az **ősemlékek**. A magyar igazság nem más, mint a teremtő törvényeinek ismerete és gyakorlása. A három = egy, ezért a *'három a magyar igazság'* állja a végtelenséget, ahogy Gagyí Bíró Kata megvilágította a székely alapszöttek három szálával, mely végül is **EGY ige**.

Ez a *három*, ami *egy*, - misztikus szám - a Világegyetem titka. Még Tesla is azt mondta, hogy *aki megfejté a három titkát, az megfejtette a világegyetem titkát*. A hármassággal mindig találkozunk, Luca székétől a háromlábú táltoscsikón keresztül a szentháromságig

mindenhonnan ránk kacsint. A mi emberi hármasságunk a test, szellem és lélek, ami *Egyenmagunk* a földi valóságban. Amint megszülettünk, elindulunk egy felvállalt életúton, mely szó szerint a földi élet rabjává tesz minket egy meghatározott időre. Belé merevedünk az anyagba, a 'sárba', s földi realitásszemléletünk megtagadhatja velünk fényttestünk végtelenben táncoló örök létét. Elfogadjuk a halált, mint végzetességet. A halál nem vég, s az az élménysorozat melyet megélünk egy életöltő alatt, nem az egyetlen formába zárt valóság, melyet magunkévá teszünk lélekszinten. **A születéstől az újjászületésig a halál pillanatai nem mások, mint feloldozás.** Kilépünk a fizikai test börtönéből, s tudatunk, mint egy álomból felébred és tovább halad a fényttestünkben. Ez a fényttest az, mely ebben a valóságban is körülöttünk lüktet, sugárzik, de nem érzékeljük, mert nem használjuk azon adottságainkat, melyekkel a számunkra láthatatlan világok felismerhetővé válhatnának. Minden lelkes lénynek meg van a képessége a fizikai test transzcendensére. Jézus színeváltozása pontosan ennek a csodálatos képességnek a bizonyítása volt. Jézus hatalmas táltos volt, s aki kereszténynek tartja magát, tudnia kell, hogy amit Ő tanított és tett, mindannyiunk megvilágosodására tette. Egy igaz táltost ismerek, aki magát nem táltosnak vagy sámánnak vallja, hanem **a Tudás Emberének**. Ez az ember már jön és megy a világok között, s ott van mindig, ahol lennie kell.

A neve Don Juan Matus, aki Carlos Castaneda mestere volt, s Carlos C. lejegyezte a vele töltött fantasztikus, okuló éveket. Együtt említem itt Jézussal, nem azért, hogy Jézus szentségét eltörpítsem, hanem pontosan azért, hogy igazoljam Don Juannal és minden igaz, alakváltó táltossal, hogy az, amit Jézus tett és tanított, valóban az egyetlen járható út a halhatatlanságba. A mi nagy táltosunk Jézus, aki meghalt és mégis él, s aki ránk bízta a **szereket törvényét**, hogy magunkban hordozzuk és továbbadjuk gyermekeinknek az örök élet titkával együtt. Népmeséink csordulnak a táltosi erőpróbáktól. Bizonyítják számomra, hogy minden, amit a világok sokaságáról ismerni kell, azt őseink tudták, s a meséink és a népművészetünk minden formájában megőrizték számunkra, hogy tovább adhassuk utódainknak. Idézzük fel Tündérszép Ilona hálószobáját, ahol az élet és halál vize csobog, s a Lélekmadárka vigyázza álmát. Bizony csak táltos juthat be oda. Tündérszép Ilona, mint őszanya, Boldogasszony, gyönyörű aranyhaja zuhatagában jelenik meg lelki szemeink előtt. Ha kimondom Tündérszép Ilona nevét meseolvasás közben, minden gyermek előtt egy csodálatosan szép, aranyhajú nő jelenik meg. El sem tudnánk képzelni másként. Miért? Tündérszép Ilona évezredek óta változatlanul aranyhajú, tüneményes, ezoterikus jelenség képzeletünkben. **Aranyhaja azt a csodálatos fényttestet reprezentálja,**

mely minket körülölel. Az aranyhaj mindig az emelkedettséget, a tisztaságot jelképezi, s azt a különleges adottságokat, mellyel a gonosz fölé képesek emelkedni e sugárzó, szépséges lények.

A **Tizenhárom hattyú** című mesében aranyhajú ikrek születnek egy szegény családban. Az aranyhajú ikrek más mesékben is megjelennek, mindig különleges minőségben. **Az aranyhaj a lélekfény tükrözője**, ezt Gyárfás Ágnes megtanította nekünk. Amikor révülésben **látunk** a belső szemünk érzékenységevel, megpillanthatjuk az energiatestünket. Sokan napjainkban már érzékelik az u.n. aurát, azt a halvány fénysugárzást, ami a testünket öleli körül. Ezen sugárpalástnak emberi alakja van, mert az egész lényünket beborítja. Energikus védőréteg ez, mely a fényttestünk belső burka, alsóbb rezgési szinten van, ezért könnyebb felismerni a szemeinkkel. Ezen fényburoknak van egy olyan tulajdonsága, hogy **hajszálszerű fényrostokat bocsájt ki, mely rostok beleszövődnek a következő fényrétegünkbe, ami már ovális, tojásdad formába foglal minket.** Ez a fénytojás rétegesen kiterjed, minden embernél más-más méretű fényglóbuszt eredményez, attól függően, milyen energikusan éljük az életünket. A fizikai testünk méretének semmi köze nincsen az energiatestünk kisugárzásának nagyságához. Mint hatalmas hajzuhatag, fényszálakból szóttan jelenik meg körülöttünk, a fejünk körül különösen gyönyörű

gazdagságban sugározva. Ezért van aranyhaja Tündérszép Ilonának, a csodálatos mesebeli táltosi sorssal megáldott ikreknek és fényes glóriája a szenteknek. A fénysugárzásuk oly erős különleges letisztultságuk révén, hogy elkápráztatják a szemünket, ha képesek vagyunk megpillantani őket.

Csodálatos dolog elgondolni, hogy mi mindannyian képesek vagyunk erősíteni a **fényttestünket** és semmi más nem kell hozzá, mint **hogy letisztuljunk érzelmeinkben, felemelkedjünk a közös jóhoz és értékesítsük szellemünket a szeretet és jóérzés mezőiben.**

A **Tizenhárom hattyú** című mesében van egy csodálatos utalás, mely megvilágítja számunkra azt az energikus rétegződést, mely elvezet minket a szilárd anyagtól a lélek letisztult, kikristályosodott fényéig, az anyagból való végső felszabadulásig:

„Azám, csakugyan táltos volt a fiú. Megmagyarázta a bátyjának, hogyan szabadíthatják meg az édesanyját a hétfejű sárkánytól. Azt mondta, hogy van a pincének a hetedik gádorában egy kőhordó, a kőhordóban vashordó, vashordóban rézhordó, rézhordóban ezüsthordó, ezüsthordóban aranyhordó, aranyhordóban kristályhordó, kristályhordóban gyémánthordó, ebben van az élet bora. Ezt csak ki kell ereszteni, s a sárkány mindjárt elveszti rettentő nagy erejét.”

Nem kívánok túl messze menni a főtémától, de itt szükséges megemlítenem, a **kristály és gyémánt hordók** jelentőségét. Ha a hordók minőségi anyagát

figyelembe vesszük és őket behelyettesítjük az emberiség megélt koraiba, láthatjuk, hogy az **Aranykor után következik a Kristálykor, amit most fogunk megélni, már át is léptük a küszöbét.**

Ez a kor a letisztulás, felismerés kora, a szellemünk kikristályosodásának ideje.

Végül a gyémántkort is megérjük majd, melynek kihívása az „Élet Borának” kiöntése lesz.

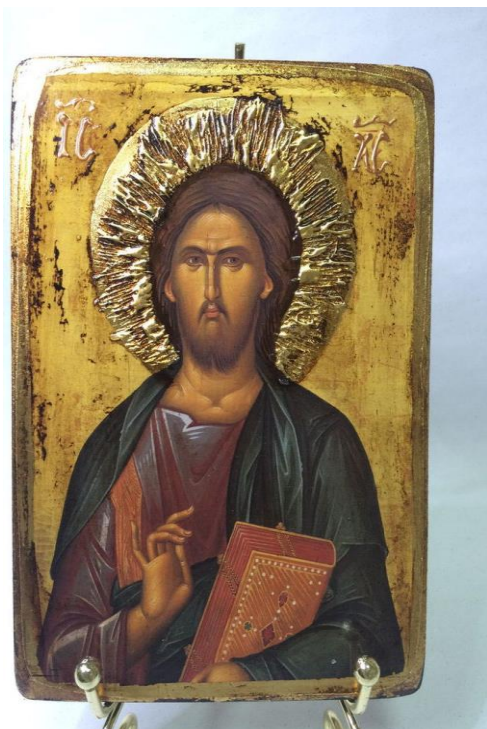
Azt tudjuk, hogy az Aranykor már beteljesedett. Láthatjuk, hogy azt káosz, feledés követte. Ez a céltalannak tűnő idő átmeneti korszak a most bekövetkező Kristálykorba. A Sárkány, a Gonosz, tobzódik az átmeneti évek konfúziójában, szellemi tunyaságában, elvakult anyagiasságában. Ebben érzi jól magát, mert célja a Lélek fényének beárnyékolása, hogy ne érhesük el a végső transzformációt a megvilágosodást, a Gyémántkort, hiszen tudja, hogy akkor az uralmának vége felettünk. **Az Élet Bora adja a Sárkány erejét.** Mi lehet az élet bora, amit ki kell önteni ahhoz, hogy a sárkány elveszíthesse erejét, s miért az utolsó gyémánt hordóban rejlik? Nagyon lényeges tudnunk, hogy itt egy letisztulási folyamatról van szó. A mi letisztulásunk és transzcendens átalakulásunk végső hajnalára ébredünk, hiszen **a gyémánt hordó a lélek otthona. Abból kiöntjük a gonoszt éltető mánort, s feltöltjük lelkünk fényével.** Minden eszközünk és adottságunk megvan már ahhoz, hogy végre felismerjük esszenciánkat, hogy bevilágíthassuk fényünkkel a Sötétséget.

Említettem, hogy a lélek **éber**. A fény-lélek bekapcsolódik a világmindenséget átható gondolat-folyamba, hogy minden tudatosulhasson *álom szinten* is. Don Juan Matus első tanítása az *álmodás művészete* volt. Carl Gustav Jung felismerte az álmok jelentőségét és mélyre hatolt bennük. **A pszichológia elismerte őt, mint az első pszichológust, aki felismerte a tudatszintek különböző mélységét és megnevezte a mélytudatot. Viszont ez nem teljesen igaz, mert nekünk van egy Bárány Péterünk, aki sok évvel Carl Jung előtt megnevezte a mélytudati szintet. Bárány Péter 1789-ben írta Jelenséges lélekélmény-lélektudományát.** *Ez a magyar pszichológia.* Minden magyar lélekgyógyásznak tanulmányoznia kell Bárány Péter munkáját, melyet egyetlen értelmező feldolgozásban Gyárfás Ágnes kandidátusi monográfiájába olvashatunk. **„Bárány Péter az asszociációs lélektan első kidolgozói közé tartozik. Ennek lényege, hogy az ember egymáshoz csatolt képekben gondolkozik. A csatlakozás általában helyes, de lehet hibás vagy hiányos. Ebből adódnak a gondolkodási problémák, sőt, a lelki betegségek is. A csatlakozó képek lehetnek világosok, vagy homályosak. A homályos képek elmerülnek, mert a friss világos képek elnyomják őket. Bárány Péter ezzel a leírásával nemcsak korát előzte meg, hanem Sigmund Freud mély lélektanának is elébe ment több mint 100 esztendővel.** (Dr. Gyárfás Ágnes 2020, december 3.)”

Don Juan Matus azt mondja, **hogy az álmok az igazi valóságunkba nyílnak, s aki megtanul ébren álmodni, annak tökéletes rugalmassága van a valóságok felett.** Ő a *valóság természetéről* úgy beszélt, hogy az is a mi hatáskörünkbe tartozik. *Az álmodás művészetével* meg tudjuk változtatni a valóságunkat. **'Ahol a tudatom, ott a valóságom'**, idézem itt most magamat, mert pontosan erre az egyszerűségre épül az álmodás művésze. *A tudatunk mozog a valóságok között.* Don Juan egyik legfontosabb ismeretátadása a **gyűjtőpont**, vagyis **éberpont** létezése, s annak elhelyezkedése és szerepe az energiatestben. *Az éberpont* elnevezést Rostás Lászlótól tanultam, később rájöttem, hogy a saját fordításomban szereplő *gyűjtőpont* elnevezés nagyon is szükséges ahhoz, hogy ezt a komplex energia gócpontot valóban meg tudjuk érteni. Gondolom, mindenki ismeri az emberi test legfontosabb hét energia pontját (csakráit), melyek a földi működésünkkel kapcsolatosak. Ezek a fizikai testünkben helyezkednek el, mint az életfa törzse emelkednek bennünk a Gyökér (alap) csakrától, mely a szexuális és alkotó energiánkat szabályozza és segíti a 'földbegyökerezettségünket', vagyis testben lévő földi stabilitásunkat, fel a Koronacsakráig, mely a szakrális régiókba emel minket és összeköt a világmindenséggel, Istennel. A koronacsakra energikus központja a **tobozmirigyünk**, a tobozmirigy a „csillagkapunk”, titka. A hét csakra egészséges

működése életerőt ad és sikeres funkcionálásunkat szabályozza ebben a földi világban. Az **éber-gyűjtőpont** pedig, a legfontosabb energia csakránk, mely fizikai testünkön kívül, a **fénytestünkben** helyezkedik el, s összeköt minket az ezoterikus világgal. A hátunk mögött helyezkedik el kb. egy karnyújtásra, a szívünk magaslatában. **Éber**, mert ez a hátsó, érzékelő „szemünk”, s éberen mindig küldi számunkra a figyelmeztető üzeneteket, ha veszély van mögöttünk, vagy valamire figyelniünk kellene, ami mellett elhaladtunk, vagy ha számunkra valami időben jelentőssé válhat. Ez az energiaközpont mindig éber, ha alszunk is, tehát mint *éberpont*, ezekből a szempontokból nagyon is helytálló elnevezés. Viszont nézzük meg a másik fogalmat is, mely Don Juantól ered: **Gyűjtőpont**. Mit gyűjt ez a *gyűjtőpont*? Energiarostokat gyűjt a Mindenségéből, melyek csokorba fogva áthaladnak rajta, s biztosítják e tér/időben való függésünket, stabilitásunkat. Igen a valóságunk realitása függ ettől az energiabázistól. Azt, hogy mi most itt vagyunk 2021-ben a Föld bolygón emberként, ez az **éber/gyűjtőpont** teszi lehetővé. Vagyis, azok az energiarostok, melyek rajta áthaladnak, váltják számunkra valósággá ezt a realitást. Példával próbálom ezt a működést megmagyarázni. *Don Juan gyakran, meglepetésszerűn „rávágott” Carlos hátára, anélkül, hogy megérintette volna a hátát. Carlos mégis egy csattanást hallott és sokk szerű ütést érzett. A*

*következő pillanatban egy teljesen más valóságban vagy érzelmi, gondolati szférában találta magát. Don Juan a Carlos **gyűjtőpontjára csapott, hogy megváltoztassa annak a helyzetét**, minek következtében Carlos nem kis megrökönyödésére **egy új világba siklott át**. Carlos táltosinas volt, át kellett élnie a különböző dimenziókat tudatos szinten is, s navigálni is tudnia kellett azokban. Don Juan lehetővé tette számára ezeket a paradigma váltásokat.*

Nekünk, mindennapi embereknek csak annyit kell megértenünk önnön valóságunkból, hogy sokkal hatalmasabb szférákban mozog a tudatunk, mint azt e jelenleg beszűkült perspektívából értékelni tudnánk. Számomra a legfontosabb felismerés az volt, hogy mi, emberek igen is képesek vagyunk megérinteni a világok sokaságát. Nyitott szellem, érdeklődő

bizalom kell legyen mindannyiunkban, hogy a világunkra új szemmel tekinthessünk, hogy értelemben megnyíljunk végtelen lehetőségeinknek, melyek éppen olyan végtelenek, mint maga a Világmindenség.

*Valek Tünde***ÚR AN KIR. HAL¹**

Ó, Ég Kerülő Holdjának embere! ÚR- NAMMU²!

Hallgasd: ÚR AN US³

Szólít a Mennyek Istene, a nagyhatalmú
Ezüst fénye halad az éjben, ránk holdul⁴

NANNAR⁵, maga a Holdisten!

PA TE SI⁶, Isteni fénytől kaptad főségedet

IR.ZU⁷, szolgálj hüen Istenedet!

Ki halad szüntelen, holdudvara körülvesz

Erőt sugárzik ÚR NAMMU neked,

Te szolgálod őt, áhítatos szeretettel!

Halld hát holdas mesémet, kedves hallgató:

Holdfényes hajnalon, a halász hajladoz

Vizes haládra⁸ által veti hálóját

Kisvártatva nehezül a nagy zsákmány

Halánték lüktet, karok neki feszülnek

Súlyos hálót a hajóra húzni fel!

Sok kis halát viheti a halpiacra

Kordéra a halakat halmozza halomba

Egy hétig se lesz betevőre gondja!

Hála néked EA⁹, hála néked NANNAR!

Hálát rebeg, e munkahaladéért

Nem kell halálkozni¹⁰ az éhhalállal

Mennyiszer is volt már üres a háló

Halászerő hallatosan¹¹ égbe szálló

Gyomrot marcangoló éhség, hallk¹² könyörgés

Haltátogásnyi halkacska hangszikra ég

NANNARhoz a hallgatag fohász célba ér!

Hullámot vet a kérésteljesítés:

Egy halat küld a szűkölködő halásznak

Ki a halát, oly kitartón egyre várja

Örvénylik a víz, a halász halat hallint¹³

Merítő hálóját nehezen meríti

Hálójában arany halacska vergődik

Ahogy kezébe fogja, a szíve megesik

Halódó, aléló¹⁴ halacskát elengedi

Hal élj! Halál állj! Könyörület hívj!

Az aranyhal visszatér a parthoz, így szól:

Jó tetteredért teljesül három kívánságod!

Halandó éltében szerény asztalomra

Jusson étel mértékkel, s másoknak is adhassak

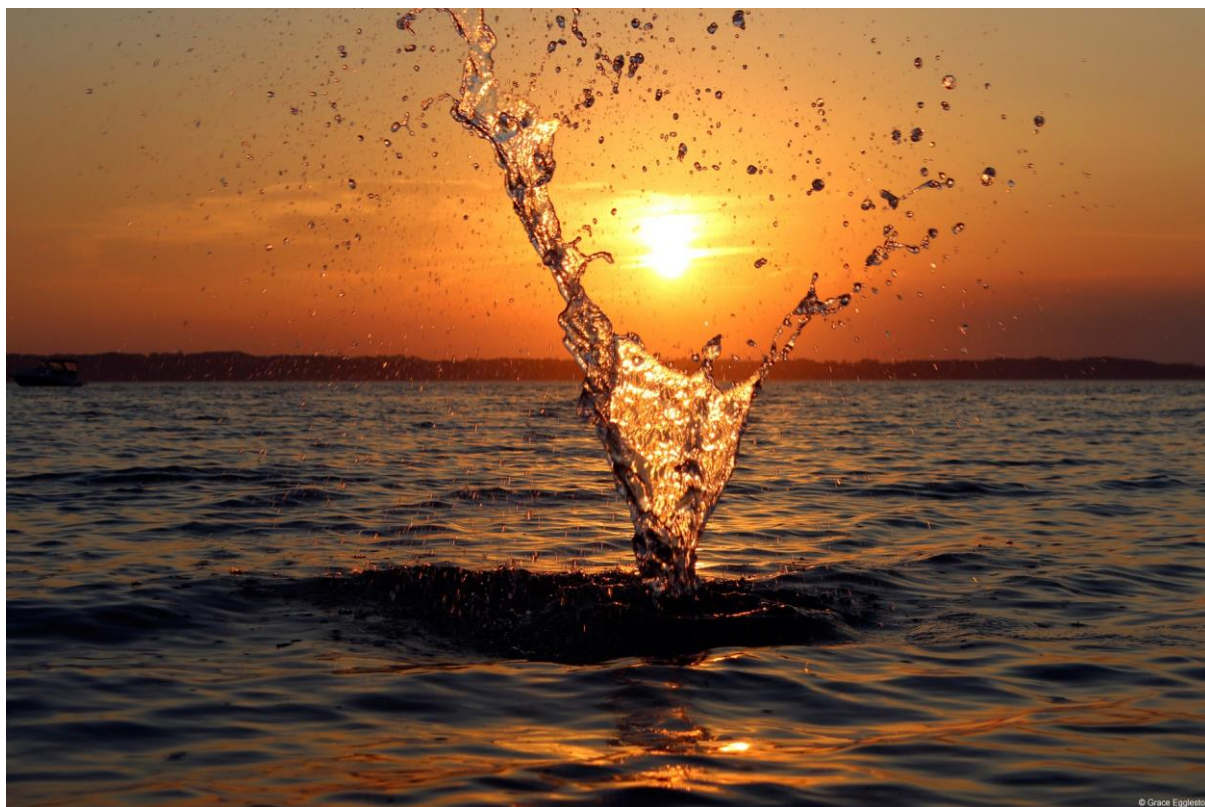
És soha ne feledjem: aki ételt, italt adott

Annak neve legyen áldott!

2020. 02. 23.

Szómagyarázat: https://martonveronika.blog.hu/2020/01/03/a_kiraly_szavunk_eredete_1_resz_szofejtesek

1. ÚR.AN.KIR.HAL = Égi kerülő (Hold) embere, Égi király embere
2. ÚR.NAMMU = beszélő név, aki az ÚR AN KIR.HAL
3. ÚR.AN.US = a Mennyek Istene, a nagyhatalmú
4. holdul= ránk világít, fényével beborít az éjjeli holdfény
5. NANNAR= holdisten
6. PA.Te.SI = papkirály, azaz Enlil istentől a fénytől kapott főség
7. IR.ZU = szolgálod/ szolgálsz
8. halád = vizes árok, csatorna
9. EA = a vizek és patakok istene
10. halálkozni = küzdelmes találkozás a halállal, küzdelem a halállal
11. hallatosan = beszédesen, éles, tagolt, érthető, hangos beszéd, szónoklat
12. hallk = csendes, lassú, épen hallható (nyomatékos, régies a két l)
13. hallint = fülhegygel meghall, neszt észrevesz
14. aléló = Eszméletlenül összeeső; a földre rogy magatehetetlenül és öntudatlanul

Valek Tünde

*ESEMÉNYEK SODRÁSÁBAN A KIS EMBER, AKI MEGÁLL
ÉS SZÓLNI MER 2021.01.06.*

Egy kitejjesedő hurrikán közepében állok
És ott a Rettenet belsejében, várok, kiáltok
Idilli, napmosolyos csendben, valami nincs
rendben

Hányinger környékez, és egyszer csak, a
csillár kileng

Petrinja mélye üzen: Budapest, pestisre
ügyelj!

Áldassék az embert Teremtő! Ó, áldott
Vízkereszt!

Megkapta az ember a választás felelősségét
És a névtelen, oktan tömeg elsöprő
többségét

Mennyivel könnyebb egy zajos buliban
kábulatba esni

Oldódni, sodródni, mindig a mást keresni
Dacosan maszkot nem hordani senkivel
nem törődve

Türelmetlen másság arctalansága mögé
rejtözve

Hol van már az érték, mi a határtalanra
mértéket szab?

Hol van a tisztelet, mely jár elődnek,
társnak, utódnak?

Írástudók felelőssége mára megkopott
Lehet minden vásári, csúsztatott,
viszonylagos

Isten túlvilági ígéretei helyett jöjjön, most
Hatalom, restség, csalás, kábító, imádott
Mammon!

Óh, Arany Borjú! Ebül szerzett jószág, ebül
vész el!

De addig pusztul, sok ártatlan, jóhiszemű
ember!

Mert hangos a Hitetlen, Reménytelen,
Gyűlöletes

Halk szavú, akit éltet a Hit, Remény és
Szeretet

Egy nagy vihar kellős közepében, mégis
fogadom:

Hitem Istenben, a Hazában, Családomban
megtartom

Életem árán is, az utolsó létpillanatig
Mert oly jó élni, magyarul, gondolkodni, s
beszélni!

S ha mind ezt, meg nem tarthatom, e
Földön élni, nincs okom
Mivé lettél, te nagyreményű emberiség,
rázkódj!

Ébredj, térj vissza létedben az igaz
emberséghez!

A sokszínűség elfogadásához, dicséretéhez:
1568-ban január 6 és 13

Között zajlott tordai országgyűlés, ahol a
világon

Először foglalták törvénybe a lelkiismereti
És vallásszabadságot. Ami azóta hirdeti:
Különbözőségeink ellenére is egyenlők
Vagyunk Teremtőnk színe előtt
Úgy tűnik, ma az ember él a mának,
könnyen felejt

Ki régiek hibáiból nem okul, jövőt veszejt.
Ma különbözni érték, dögös a másság, ez
trendi

Ma akár nő is lehetsz, ha mást gondolsz:
lehetsz férfi.

A felsőbbrendű, kizárólagos mások bár
elfogadnák, megértenék

Az én önazonos másságom nem kevesebb
és nem több az övéknél

Pedig én csak önmagam szeretnék maradni
Múltat tisztelve, hibákból okulva, tanulni,
tanulni

És dolgozni, jövődönnek biztos alapot adni
Ki a Földön él tudjon boldogulni

És van Barcelonától tizenhét kilométerre
Egy Güell által megálmodott textilmunkás
telep

Ahol Gaudi 1908-tól 14-ig

A deformált oszlopok templomának
alagsoráig

Jutott a megvalósításban, mely
félbemaradt

A megbízó, oly sajnálatos halála miatt

De ez a templom, a Sagrada Família előtt
Hiperbolisztikus megoldásaiban, oly
különös

Elefántláb-oszlopai, mind egy szálígy
egyediek

Könnycseppeket formázó ablakai, más-
színesek
Az ember szeme, ahogy az oszlopok között
cikázik
Mozog a belső tér, sóhajra, lendülni látszik
És ebben a befejezetlen templomban függ
egy kereszt
Az oltár fölött lebeg, szinte észrevehetetlen
Széltében hosszában keskenyül, nyúl a
végtelenig
S mutatja, középütt az ember, s kínja, mily
parányi!
E nehéz keresztút mindannyiunk előtt
lebeg
Választhatunk: karnyi széles utat, vagy
felív keskenyet,
Nincs más út, léleknek felfelé, akkor is, ha
nem hiszed
Ha e függő keresztre nézek, szárnyal
bennem az eszmélet
Adjon az Isten, a bénult embernek új,
tisztá elmét
Szemet a látásra, fület a hallásra és
Reményt
Kik megmaradunk, az ádáz, gyalázatos
harcban
Kezdjünk újra, meg újra mindent, bátran,
kitartva
Egy élhetőbb, szerethetőbb, jobb,
emberséges világért
Mindannyiunk, és a Föld, szeretetteljes
jövőjéért!

Nagy szavak, a bezártság ellen
segélykiáltások
Mert a világ egy csapásra, oly nagyon
megváltozott
És könyörgöm, vírus-zárta magányomban
Istenhez
Alázattal kérlek! Ments meg minket, ments
meg!
Hiányzik az érintés, ölelés, arcjáték,
mosoly

Távkapcsolatok helyett, jó lenne valós
kezet fognom!
Létem egyetlen értelme: hogy nagyon
szeressek
Szemedbe nézhessek, magamhoz öleljelek
Szeretve tiszteljem, a Teremtődő, megújuló
Természetet,
Benne a türelmes, igyekvő közös célért
dolgozó Emberiséget

2021. 01. 06. 25.

*Antoni Gaudi: Güell-kolónia temploma - főoltár
/altplom-kripta 1898 (Barcelona)*

Valek Tünde

ON-LINE – EGYEDÜLSÉG (ÉN ÉS A GÉP)

Közeledvén a Karácsony, eldöntöttem
Nagy fát állítok, gyönyörűségeset
Egyedülségemben legyen ez méltó
Nem futamodok meg, holmi vírusoktól!
Mert megtapasztalám: nincs közösségi tér
Se színház, se mozi, se zenés rendezvény
Szoktatódunk már közös légtérbe zárva
Ne nézzünk egymás szemébe: telő-tér tárva
És bárhol is álljunk áruért a sorba
Másképp méterre legyünk elválasztva
És nincs érintés, mely felráz, hogy még élek!
Buszon a sok néma maszkterhes ember
Nem mond semmit, a maszktól nem is könnyű!
Észre sem veszik, a szemem mitől könnyűl
Nyolcezer egyszázan belé haltak ebbe,
Kilencvenhétezer-ötszázan gyógyultak meg!
Köszönhető a sok orvosnak, nővérnek,
Kórházak minden egyes dolgozójának
Akiknek helytállásáért örök hála!
És álmodom egy új, virágzós tavaszról
Köszönhetjük egymást, éttermi teraszon
Maszkviselés helyett látható mosolygás
Szóba elegedés, és bátor kézfogás
Nagyon szeretném: a vírus ne terjedjen!
Legyen tere újra, közösségi életnek!
Olyan ez, mint egy hangzatos kiáltvány
Pedig csak egyszerű magánylázadás
Élet élj, maszktalan, harcosan, arcosan
Szemtől szembe gyarló, bűnbánó magammal.

2020. 12. 20

Valek Tünde

Vendégváró pakorától a halotti máglyáig

Amrita Sher-Gil² életének végnapjai 1941. december

Tisztelettel: Szunyogh Szabolcsnak³

Kosztolányi Dezső⁴ gondolatai egy újszülött szüleihez:

„Nagyon vigyázzanak rá, mert a tehetség utat tör magának, kíméletlenül, ha másképp nem, a szívünkön át. Ha teret kap: ragyog. Ha nem, elpusztít bennünket.” 1913. január 30. után

Kasmír kendő arany szála - lengedez a légben
Szantálfának illatos füstje – gomolyog a szélben

Készülnek már az ínycsokor falatok
Andalító ötórai teához
December negyedikén Lahorban⁵
Így szól Sir Abdul Kadírtól⁶ a dal ma:
Milyen megtiszteltetés körünknek
Itt van neves festőnk orvos férjével!
Dalmácska⁷, almácska kóstolgassad
Különleges étünk, pakoránkat!
Majd férjed beszél a festményekről,
Kiállításodon lesznek szereplők
Alkotásaid mind oly csodásak
Keletnek érző megújulása
Időtlen szépségük életre tör
Nevedhez méltón, lesz mind örök! ⁸
- De mivel van ez fűszerezve, hé!

Ej, ha! Micsoda különlegesség!
- Óh, de hisz oly egyszerű a recept

Olajban sül a karfiol fűszerben
Tojásos csicseriborsólisztben
A karfiolrózsa hempergetve
Fűszere: fekete hagyma, fahéj
Koriander, paprika, kömény
És kurkuma, a legnagyobb csoda
Benne az egészség naparanya

És jön a láz, az önkívület
Hanyatlak a kéz önnön vérébe
És nincs esély a megmaradásra
Mert érkezik a keserves másnap
Egy szabad élet, háború idején
Mennyit ér? Sajnálatos veszteség!

Huszonhárom negyven a halál órája
 Ellobban Zebegényben⁹ gyertyája
 Asztalánál ülő Szőnyi Istvánnak¹⁰
 Háromnegyed nyolc van, és csak hallgat
 Belé hasít a háború fáj-dalma

Az orvos férjnek¹¹ nem elég a bánat
 Angol katonák viszik fogságba
 Huszonhárom órát vallatják- hiába
 Nincs német kapcsolat, összeesküvés
 Ő csak egy orvos, ki rajong feleségéért
 Éjjel tíz negyvennyolckor zár kattan
 Itt még december hatodika van
 A világ távolabbi pontján
 Ezen órán diadalt arat a halál
 Utat tör a morajlás a nagy csendben
 Zúg az ég és tombol a tenger
 Nehéz és vészterhes a reggel Oahun
 Száznolcvanhárom gépmadár elhúz
 December hetedikén hét negyvennyolckor
 Égig érő láng borítja Pearl Harbort¹²

Még ezen a napon Lahorban
 Torkot fojtó fájdalommal
 Elhajt gyorsan a Mallon¹³ egy gyászmenet
 Mindannyian a folyami kikötőhöz sietnek.
 A halottégető hely már készen,
 Hogy a szent porhüvelyt elenyéssze
 A Ravi folyón sirályok raja
 Tizenegy óra felé jár a Nap
 A ravatalon fiatalsága teljében
 Gyönyörű száriban fekszik a test
 Melyet aranyszállal átszótt sállal
 Színpompás virágszirmokkal
 Illatos szantálfa darabokkal
 Készítenek fel a végső búcsúra
 A férjet, a porkolábok elővezetik
 Kérését nem veszi figyelembe senki
 Ő még szeretné tudni a halál okát
 A rokonok az okot nem boncolgatják
 Mert a Halál, az Halál!
 A Szeretett életének nincs tovább.
 Az apa ajka utoljára szól
 Életében, lányától búcsúzóan
 Erős kezében fellobban a fáklya
 A férj könnyezik, míg ég a máglya
 Az őrség tiszteleg és elvonul
 A rab férj síri magányra szabadul
 A szertartást végző két férfi

Tálkába söpri Amrita hamvait
S a Nap aranyló sugarainak
Felmutatják, s átadják a Ravinak
A szelek szárnyán messze lebegnek
Csillognak, táncolnak, megremegnek
A hamvak szétszélednek a folyó felett
Mígnem e porszemeket végleg
Elnyelik a Ravi hullámai
Csak egy ember ül a part kövein
Még hosszú órákkal később is
Csak mereng és a Halált nem érti
Miért ragadta el tőle asszonyát?
Bájos, kedves, szellemes párját
Akinek mesteri keze nem fest újabb:
„Hegyi embereket, Fialat lányokat
Vidéki piacot, Két elefántot
India anyát, A két asszonyt...”¹⁴
De mégis hálás a kegyes sorsnak
Hogy India anyának lehetett a társa
Röpke ideig, impulzív percekig
És gondolatban megjelenik
„A zebegényi téli táj” festve
A gondolat szárnyán elképzelve
Hiszen ott most van reggel
Hét óra húszkor ott épp a Nap felkel
A téli táj fölött, a köd oszlik
Indiából aranyszálfény sugárzik
Az ébredő Zebegényt köszönti
Amrita újuló lélekkel búcsúzik

Kasmír kendő arany szála - lengedez a légben
Szantálfának illatos füstje – gomolyog a szélben

2020. 12. 04.

1. Pakora = indiai sült zöldség, ételkülönlegesség
2. Amrita Sher-Gil = Amrita Sér- Gil magyar – indiai (szikh) származású indiai festőművész. Az Amrita nevet Amritról, az örök élet nektárjáról, illetve a hinduizmusban ezen a néven, a zoroasztrianizmusban Amirita néven létező kis istennőről kapta. Amritszár a szikhek szent városának névadója. Magyar keresztneve Dalma volt. [Wikipédia](#) Született: 1913. január 30. Budapest. Meghalt: 1941. december 5. Lahor, India- ma Pakisztán
3. Szunyogh Szabolcs = 1950. február 5.- író, újságíró, szerkesztő. Az Amrita Sher-Gil, Egy magyar festőzseni szenvedélyes élete című életrajzi regény szerzője
4. Kosztolányi Dezső = Nemeskosztolányi Kosztolányi Dezső, teljes nevén Kosztolányi Dezső István Izabella író, költő, műfordító, kritikus, esszéista, újságíró, a Nyugat első nemzedékének kimagasló formaművésze, a XX. századi magyar széppróza és líra egyik legnagyobb alakja. [Wikipédia](#) Született: 1885.

- március 29. Szabadka, ma Szerbia, Meghalt: 1936. november 3. Krisztinaváros, Budapest5. Lahor és Ravi = Lahor avagy Láhaur Pakisztán második legnagyobb városa Karacsi után, Pandzsáb közigazgatási székhelye a Ravi folyó, illetve a Pakisztán és India közti közúti határátkelőhely Wagah közelében. [Wikipédia](#)
6. Sir Abdul Kadir = híres indiai muzulmán krikettjátékos, aki az angol királytól nemesi címet kapott - Szunyogh Szabolcs: Amrita Sher-Gil 386. oldal
7. Dalmácška, Dalma = Amrita Sher-Gil második, magyar keresztneve
8. Nevedhez méltón lesz mind örök! Amrita, hindi keresztnev: eredetileg az örök élet és az időtlen szépség haláltalan istennője
9. Zebegény = község Pest megyében a Szobi járásban, a Dunakanyarban. A Gottesmann család nyaralóhelye Szepesi Lajosné G. Ella tulajdona, ahol sok gyermek, unokatestvérek is nyaraltak. Többek között, a Ser-Gil lányok (anyjuk neve: G. Mária-Antónia): Amrita és Indira és Egán Viktor és Egán Viola (anyjuk neve: G. Blanka)
10. Szőnyi István = Kossuth-díjas posztimpresszionista festő, grafikus Született: 1894. 01.17. Újpest, Meghalt: 1960. 08.30. Zebegény Családja német, katolikus származású eredeti nevük: Schmidt volt. Otthonában többször vendégül látta a „tanítvány” Amrita Sher-Gilt
11. Orvos férj = Amrita első unokatestvére Egán Viktor orvos és 1938 július 16-tól a férje
12. Pearl Harbor = A Pearl Harbor-i támadás a Nagumo Csüicsi tengernagy vezette japán flotta rajtaütése volt az Egyesült Államok haditengerészetének Hawaii-szigeteken (Oahu- sziget) lévő Pearl Harbor-i támaszpontján 1941. december 7-én. USA harcképtelenné vált fél évre a Távol-Keleten. [Wikipédia](#)
13. Mall = Lahor főutcája
14. „” = Amrita Sher-Gil festményeinek címe

Szászánida király tevén kedvesével

Arany János

MAGÁNYBAN

Az óra lüktet lassú percegéssel,
 Kimérve a megmérhetlen időt;
 Ébren a honfigond virasztva mécesel,
 Homlokra összébb gyűjti a redőt.
 Vajúdni meddig tart még e világnak?
 Sors! óraműved oly irtóztató:
 Hallom kerekid, amint egybevágna:
 De nincs azokhoz számlap, mutató.
 Jön, jön... egy istenkéz sem tartja vissza...
 Mint mélybe indult sziklagörgeteg:
 Élet? halál? átok, vagy áldás lesz? - Ah,
 Ki mondja meg! ki élő mondja meg!
 Vár tétován a nép, remegve bölcse,
 Vakon előtte kétség és homály.
 Idő! szakadna bár méhed gyümölcse...
 Ne még, ne még - az istenért! - megállj.
 Oh mert tovább e kétség tűrhetetlen,
 A kockarázás kínját érzénünk;
 De nyújtánók a percet, míg vetetlen
 A szörnyű csont, ha rajta mindenünk.
 Egy lépés a gomolygó végtelenbe,
 Holott örvényzik a lét, a halál:
 És mi fogódzunk a hitvány jelenbe:
 Tarts még egy kissé, gyöngé szalmaszál!
 Még egy kevésé... De mely kishitűség!
 El, el! ne lássam e dúlt arcokat!
 Ész, egybeforrt vágy, tiszta honfihűség,
 Bátorságot nekünk mindez nem ad?
 Megvert reménnyel induljunk csatába?
 Hitben feladjuk már a diadalt?...
 Nem, nem! Szívünk egy vértanú imába'
 Megedzve, kezdjük a győzelmi dalt!
 Az nem lehet, hogy milliók fohásza
 Örökké visszamálljon rólad, ég!
 És annyi vér - a szabadság kovásza -
 Posvány maradjon, hol elönteték.
 Támadni kell, mindig nagyobb körökben,
 Életnek ott, hol a mártír-tetem
 Magát kiforrja csendes földi rögben:
 Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem.

Nem mindig ember, aki sorsot intéz;
 Gyakran a bölcs is eszköz, pusztá báb;
 S midőn lefáradt az erőtelen kéz,
 A végzet tengelye harsog tovább;
 Csüggedve olykor hagyja lomha gépül
 Magát sodorni az ember fia:
 De majd, ha eszmél s öntudatra épül,
 Feltűnik egy magasb hármónia.
 És vissza nem foly az időnek árja,
 Előre duzzad, feltarthatlanúl;
 Csak szélein marad veszteg hinárja,
 S partján a holt-viz hátra kanyarúl.
 Bízvást!... mi benn vagyunk a fősodorban:
 Veszhet közölünk még talán nem egy:
 De szállva, ím, elsők között a sorban,
 Vásznunk dagad, hajónk előre megy!
 (1861)

Szászánida kincs, hátrafelé nyilazó király

Tibold Szabina

HÚSVÉT UTÁNI HAJNALON

Állok a halál küszöbén,
 Úgy tűnik egész életemben -
 Játsszom sorsom szerepét,
 Időnként dermedten -
 Enyém a tudat,
 rám kiosztatott
 Enyém az álom, vagy
 Én magam vagyok?
 Enyém minden pillanat éle,
 Enyém a hármassút döntése
 Enyém a lét illúziója,
 S a Teremtés ködös nebuláiban
 Az örökkévalóság arctalansága

Miskolc, 2021. április

Tibold Szabina

ANYÁM VAGY

Csillagkapum e létbe –
 Egy Ige vagy a Természettel,
 Ősi istennők emlőivel –
 Vulkánok szunnyadó erői,
 Folyók, erek, tavak, tengerek
 Életet adó gyönyörűségei –
 Te vagy az ébredés,
 Az első szívdobbanás –
 Te vagy a biztonság ölelő karja;
 Te vagy a vihar is,
 Tűzhegyek kitörése,
 Te vagy az engesztelés, s a
 megbocsájtás Fénye –
 Te vagy a napfény borús hangulatban,
 Te idézed meg a Holdat, felhő-fátylakba
 takartan,
 Te vagy a fagyból érkező első hóvirág,
 Te vagy az aranyló, búza mező hullám,
 Te vagy az édes szőlőfürt, s bódító
 nedűje,
 Te vagy a friss kenyér a kemencében,
 Te vagy a csendes hópaplan a télben;
 S belőled ébred az első fénysugár, mely
 ott lappang a legsötétebb éjben...
 Édesanyám,
 Te vagy a Mindenségem kezdete és
 vége,
 Körkörös álma és Örökkévalósága –
 Miskolc, 2021. április

Bottyán Zoltán

ÉDESANYÁM KÖSZÖNTÉSE

Szeretettel kívánok áldott Húsvétot a mátészalkai édesanyámtól Szatmáron (a határon innen Szatmárnémetiként ismerik) legkésőbb 1949-ben tanult köszöntővel:

Mély gyászba borult az egész természet,
Midőn Krisztus Urunk a keresztfán szenvedett.
Kedves tanítványi zokogva siratták,
Mint a jó gyermek a jó édesanyját.

Harmadnapon megnyílt a sír szája,
Kilépett belőle az egek királya.
Ezzel megmutatta, hogy lesz feltámadás,
Lesz a síron túl majd örök jutalmazás.

Tomory Zsuzsa

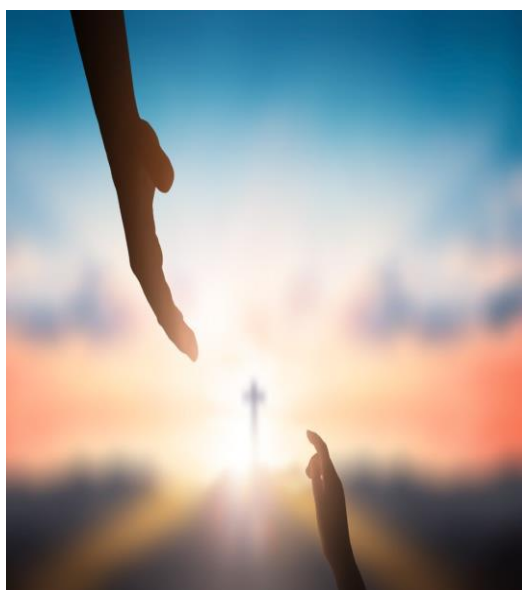
ISTENEM

Szeretnék átkarolni
Fejem kebledre hajtani
Érezni szíved dobogását
És azt, hogy jó a világ.

Tőled árad minden, mi jó,
Minden élet gyökere jó
Fényt rejtettél minden magba
Tiszta fény az élet magva.

Fény, fény, fény ami átölel
Fény, fény, fény él énbennem
Fény ember a fényvilágban
Soha nem lesz egymagában.

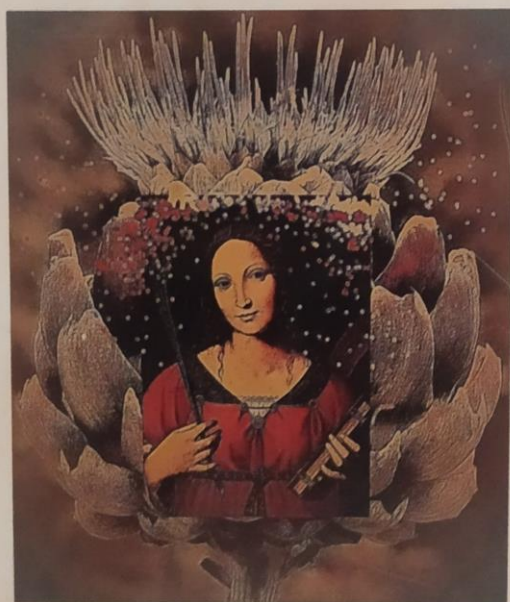
Fény szikrácskák összefognak
Messze-messze szétáradnak.
Áradnak a Mindenségbe,
Megpihennek jó szívedben.

Gyárfás Ágnes

ALEXANDRIAI SZENT KATALIN

4074 soros eredeti verses magyar legenda-regény
1000-ből és 1200-ból

*DR. KOVÁCS SÁNDOR**„Pannónia virágskertjében”**DR. GYÁRFÁS ÁGNES**ALEXANDRIAI SZENT KATALIN**4074 soros eredeti verses magyar legenda-regény**1000-ból és 1200-ból*

című könyvének recenziója

A mai nap dr. Gyárfás Ágnes magyar bölcséletkutató, a Miskolci Bölcsész Egyesület elnök asszonyának köszöntése apropóján jöttünk össze e helyen, hogy ismertessük, illetve méltassuk az általa írt és az érdeklődő, illetve értő közönség számára idén közreadott legújabb művét, mely „Alexandriai Szent Katalin” főcímmel a közelmúltban jelent meg Miskolcon.

A majdnem negyedfélszáz oldalnyi terjedelmű könyv kiadója a Miskolci Bölcsész Egyesület, kivitelezője pedig a PASSZER 2000 Kft. nyomdaüzeme. Maga a mű az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával készült, szerkesztője és a képanyag válogatója s gondozója Tibold Szabina, munkatársai pedig Takács Tamás és Kalas Dóra voltak. A tetszetős, igényes, színes borításban megjelent – képekkel, fotókkal és rajzokkal illusztrált, valamint tájékoztató térképekkel is ellátott – szép kiállítású kötet címlapját *Bernardino Luigi* festménye alapján Tibold Szabina tervezte, illetve alkotta meg. A trichotom felépítésű – a bevezető gondolatok után három fő fejezetre tagolódó – mű, egy ismeretekben gazdag életút betetőzésének eredményeképpen, a mártíromságot szenvedett Szent Katalin életútjának, a róla szóló legenda-regénynek, a vele kapcsolatos rodoszi emlékhelyeknek, úgyszintén az alexandriai filozófiának és a magyar meseirodalomnak, valamint számos mezopotámiai pecséthenger, ékírásos tábla, illetve szoborfelirat olvasatának ismeretében készült.

A könyv első lapjain kerülnek felsorolásra a Szerző legközelebbi munkatársai, illetve

legkedvesebb tanítványai, közöttük említhető Benedek Attila, Beofsics György, Fister Mária Magdolna, Gagyai Bíró Katalin, Hampó József, Kovács Sándor, Krizsai Mónika, Kuki Gabriella, Paray Adrienn, Pitlu János, Rónai Lászlóné, Rostás László, Rózsa Istvánné, Szathmáry Király Hanna, Tóth Mónika és Tóth Sándor.

A kötet oldalain kép- és szövegfejtés, továbbá illusztráció céljából bemutatásra kerülnek a párizsi Louvre, a Notre-Dame-de-Montmorillon-templom és a kijevei Nemzeti Szépművészeti Múzeum témához kapcsolódó festményei, freskói és emléktárgyai, valamint a Szerző kutató társakkal együtt feltérképezett fontosabb rodoszi régészeti emlékek is.

Az egyetemi segédkönyvként is használható mű kidolgozása – hasonlóképpen a Szerző korábbi műveihez – igen színvonalas és kellőképp részletező. A könyv felépítése szerkezete arányos, lényegre törő és logikus. Stílusa ismét csak könnyed, ezáltal a mű egésze igen olvasmányos. A Szerző külön megemlíthető érdeme az összehasonlító elemzés, a tények és összefüggések sokoldalú, elemző feltárása.

A mű első, bevezető gondolatokat közlő része – személyes gyermekkori emlékeket is felidézve – elkalauzolja az Olvasót a kereszténység eredetének forrásvidékéhez, beavat a könyv keletkezéstörténetébe és annak rejtelseibe, valamint feltárja a mű megírásának körülményeit, majd mindezek után meghív – a

Szerző szavait idézve – „*egy szép hosszú sétára a magyar turáni ősi világba*”.

A kötetet kiegészíti a mű végén található igen színvonalas irodalom repertórium, valamint a rendkívül gazdag szószedet, amelyekre a műben rendre hivatkozik a Szerző. Végül pedig egy bilingvis zárórész – jelesül egy Összefoglalás, illetve egy Summary –, továbbá egy képjegyzék, mindezen felül pedig a Szerző életútjának rövid – Eszenyi Miklós méltató sorai általi – bemutatása zárja a könyvet.

A Szerző a téma szempontjából releváns hazai és nemzetközi szakirodalomra – egyebek mellett az alkotás színvonalát emelő, mára már részben elfeledett középkori kódexekre – támaszkodik jelen művében is, több tudományterület jeles művelőitől idézve. Ezek sorában említhető – a teljesség igénye nélkül – a klasszikusok közül: *Plato Athenaeus, Maro Publius Vergilius, St. Aurelius Augustinus, Origenes Alexandrinus, St. Sophronius Eusebius Hieronymus, St. Anselmus Cantuarensis, Hypparchos Rhodiensis, Christian Vulpius,* valamint *Valetinus Hungaricus*; a modernek közül: *William Shakespeare, Geoffrey Chaucer, Etienne Delaruelle, Georges Duby, Seaton Lloyd, Joseph Valentinelli, Robert Bouval és Graham Hancock*; a hazaiak sorából *Andrássy Péter, Balázs György, Bartha József, Bod Péter, Brassai Sámuel, Csomor Lajos, Dér Katalin, Farkas József György, Galgóczy Károly, Horváth István, Imre Sándor, Kerényi Károly, Klaniczay Gábor, Kristó Gyula, Marjalaki Kiss Lajos, Némethy Lajos, Pető Imre, Szabados György, Toldy Ferenc, Vekérdi László és Zolnai László*; valamint az alapításának 30. évfordulóját nemrégén ünneplő Miskolci

Bölcsész Egyesület Nagy Lajos Király Magánegyetemének egykori vagy jelenlegi oktatói részéről: *Bakay Kornél, Bakk István, Medvigy Mihály és Rostás László*.

A mű elején szereplő Prológus időkapukat nyit meg és több mint száz oldalon keresztül mutatja be a magyar királykisasszonyok védőszentje, Szent Katalin immár 800 éves legendáját. Ez a könyv végén kiegészült egy szószedettel, mely a textusban szereplő régi

szavakat megmagyarázza. E szavak nem szerepelnek sem a hazai, sem a nemzetközi szótárakban, ekképpen valódi novumként szolgálnak.

A Szerző ezután röviden megismerteti az Olvasóval a Katalin-legenda különféle forrásait, az alexandriai műveltségen nevelkedett Szent Katalin Alexandriához, illetve a születése és mártírhalála helyéül szolgáló Rodoszhoz fűződő kapcsolatát, az alexandriai könyvtárat és filozófiát, valamint sorra veszi a legenda Szent Erzsébettel összefüggő analógiáit.

Ezt követően kerül sor a legenda-regény eredetijének Szerző általi bemutatására, illetve szakavatott interpretálására. Ennek részeként ismerkedhetünk meg a „*lángolóan szép szemű*” Katalin születésével, életével, szenvedés- és boldogságtörténetével. A könyv oldalain szembesülünk Katalin első és második látomásával, jegyességének előképeivel, továbbá a bölcsekkel való disputáival, majd a tizenkét napos tömlöcbe vettetésével, valamint Katalin és égi jegyese szerelmével, végül pedig a halálával és megdicsőülésével. A mű két női sorsot tár elénk: Faustina boldogtalan szerelmét és Katalin boldog szerelmét. Ez utóbbi a Katalin-legenda legfényesebb fejezete, mondhatnók csúcspontja: az égi szerelem földi megjelenítése. A műben mellékesemények és mitológiai részletek teszik izgalmassá a történet fonalát. A mű utolsó részében a Katalin-legendához kapcsolódó tanulmányok szerepelnek, melyek rámutatnak a legenda és az ősi mezopotámiai mitikus képzetek, valamint a magyar népi hagyományok összefüggésrendszerére. Ennek keretében a Szerző fontos megállapításokat tesz a mezopotámiai mitológia központi alakja, Enlil isten születéséről, a régi magyar népi imádságok látomásélményéről, Szent Katalin látomásáról, a látomás lélektanáról, a Katalinról szóló népmesei epizódokról, az ősi tudást őrző Katalin-kerékről, a kereszténység liturgikus hagyományairól, a Halotti Beszéd és a magyar népmesék kereszténységéről, stb. Ezek kapcsán a Szerző megemlíthető érdeme a latens mozzanatok, vonatkozások és összefüggések sokoldalú, elemző feltárása, a pecséthengerek, kövésetek, elefántcsont karcolatok és

kalcedonkövek tanúságát idézve meg. E tanulmányok megalkotását nagyban elősegítette a Szerző – tizenhárom társsal együtt – megtett utazása Rodosz szigetére, melynek során sikerült bejárnia, feltérképeznie és az utókor számára fotókon megörökítenie a Katalin-legenda szigeten található a legfontosabb emlékeit, illetve emlékhelyeit.

Hölgyeim és Uraim!

Hosszasan elemezhetném még e tekintélyes terjedelmű mű bölcséleti és etikai tanítását és üzenetét, tovább sorolhatnám érényeit, de az időkeretek miatt *tô sophô exarcês* – a bölcsnek ennyi is elég. Helyette inkább két apró hibával kapcsolatos észrevételt tennék: az egyik az „*Avoni Hattyú*” nevének (Shakespeare, 261. oldal), a másik pedig a *Pater Christianitatis Occidentalis* örökbecsű önéletrajzi műve címének (Confesiones, 243. oldal) véletlen elírása. Észrevételem mindazonáltal semmit sem von le a mű valódi értékéből.

Hölgyeim és Uraim!

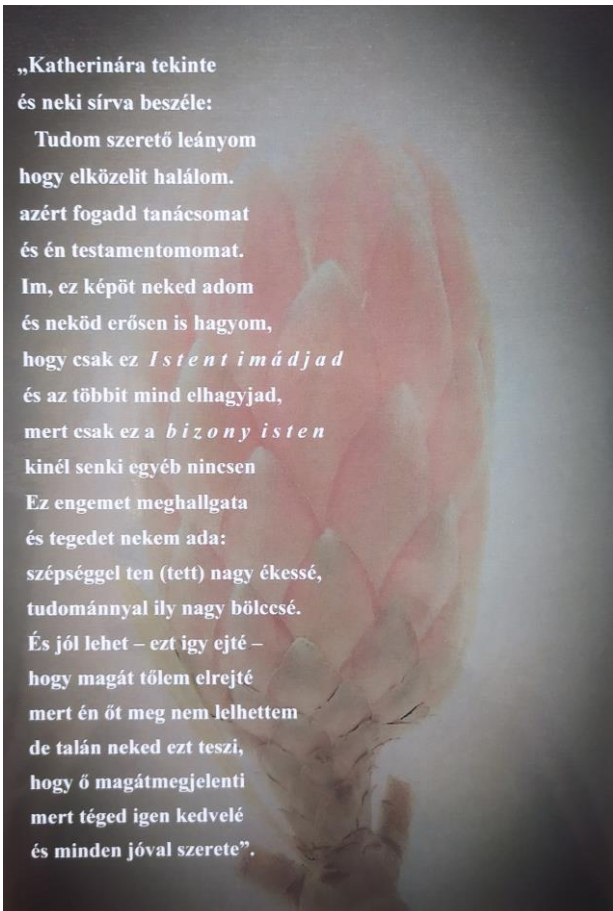
Záró gondolatként utalni szeretnék arra, hogy a Szerző legújabb könyvének olvasása során ismét bizonyosságot szerezhetünk arról, hogy milyen pátosz és erő sugárzik Gyárfás Ágnes műveiből, aki a magyar sors-küldetést vállaló lobogó hittel, lázas kutatószenvédéllyel, a magyarság melletti rendíthetetlen kiállással és meg nem alkuvó elkötelezettséggel alkotja műveit. Hónapra pontosan, húsz évvel ezelőtt a „*Pastorale / Analecta*” elnevezéssel közreadott verseskötetemben élete és munkássága, valamint debórai elszánású hite előtti tisztelgéskeppen Hozzá írtam a „*Debóra himnusza*” című versemet (*Analecta op. 2. Nr. 14. (Basilia)*), melynek sorai ma még aktuálisabbak, mint valaha:

*Mert hited volt s bujtott a láz,
sors-küldetés: a szent erő –
Mert dacos, nagy elszánás voltál
váltig... s hiába gyöngye nő –*

*Mert ajkadon Szózat égett,
s nem hamvadt hatalmi szóra –
Mert mertél lobogó láng lenni –
dicsőség Neked, Debóra!*

Hölgyeim és Uraim!

Köszöntsük a Szerzőt, gratulálván az eddig munkásságát megkoronázó legújabb művéhez és kiváló teljesítményéhez.

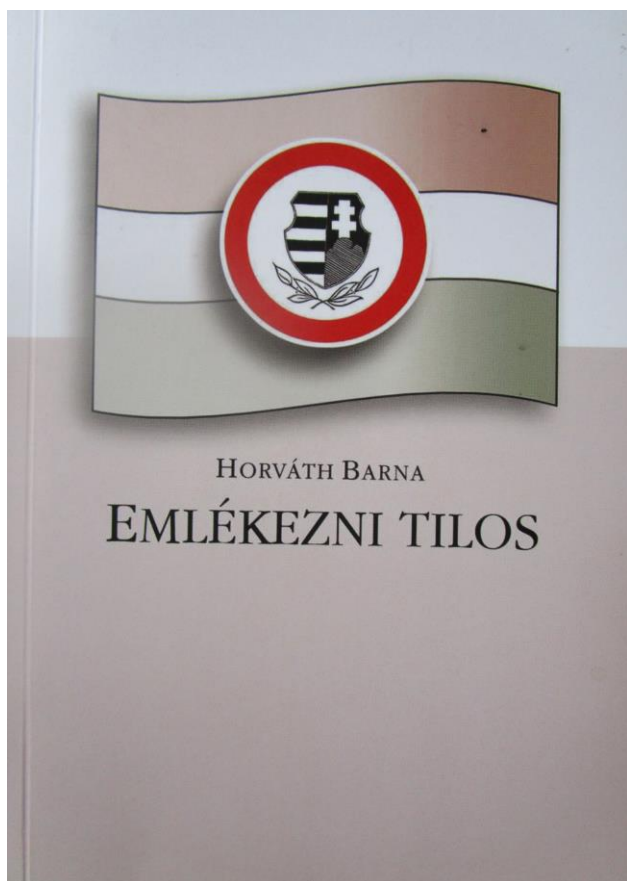

„Katherinára tekinté
és neki sírva beszéle:
Tudom szerető leányom
hogy elközelít halálom.
azért fogadd tanácsomat
és én testamentomomat.
Im, ez képöt neked adom
és neköd erősen is hagyom,
hogy csak ez *Istent imádjad*
és az többit mind elhagyjad,
mert csak ez a *bizony isten*
kinél senki egyéb ninesen
Ez engemet meghallgata
és tegedet nekem ada:
szépséggel ten (tett) nagy ékessé,
tudománnyal ily nagy bölcsésé.
És jól lehet – ezt így ejté –
hogy magát tölem elrejté
mert én őt meg nem lelhettem
de talán neked ezt teszi,
hogy ő magátmegjelenti
mert téged igen kedvelé
és minden jóval szerete”.

Horváth Barna

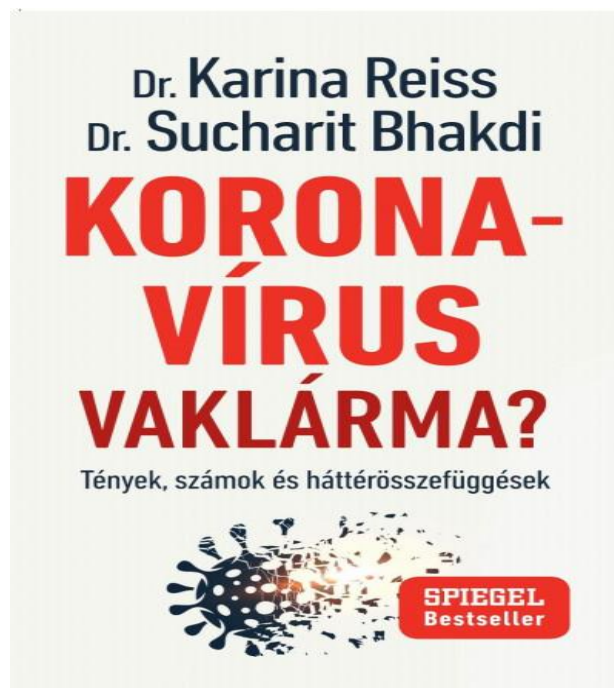
Lapzárta után kaptuk meg.

Horváth Barna:
EMLÉKEZNI TILOS

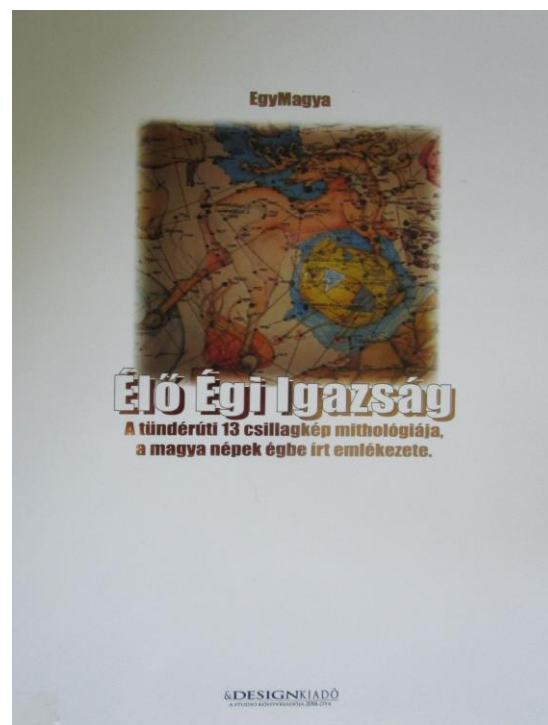

*Részletes ismertetés a következő
számban*

*A SZERKESZTŐSÉG AJÁNLATA,
MINT PERSPEKTÍVA*

EgyMagya
Élő Égi Igazság

*A tündérüti 13 csillagkép mitológiája, a
magyar népek égbe írt emlékezete.*

Aki túlélte a COVIDot

(Záhonyi András
könyvajánlója)

Kiváló kollégánk, Mandics György író, matematikus és íráskutató ott járt a mennyország kapujában! Aztán visszafordult – hisz még nem fejezte be a rováskronikák kutatását, meghökkentő eredményeinek közzétételét.

Eljutott a Chám (Kám), a Chus (Kus) és a csikek (csikok) hivatkozásokhoz, melyek megtalálása (pl. Thomsen műveiben) a magyarországi könyvtárakban szinte lehetetlen. Szerencsére csak „szinte” – ugyanis Mandics kitartása, remek oknyomozása révén lelepleződtek az egykor Szovjetunióban végzett vagy oda rendszeresen kutatóutakra járó akadémiai kutatók mesterkedései. (Lásd a régészek, történészek, nyelvészek ’adatszűrőseit’, könyvtári trükközéseit a finnugrizmus védelmében).

Adjunk hálát a Jóistennek, hogy segített legyőzni ezt az alattomos betegséget!

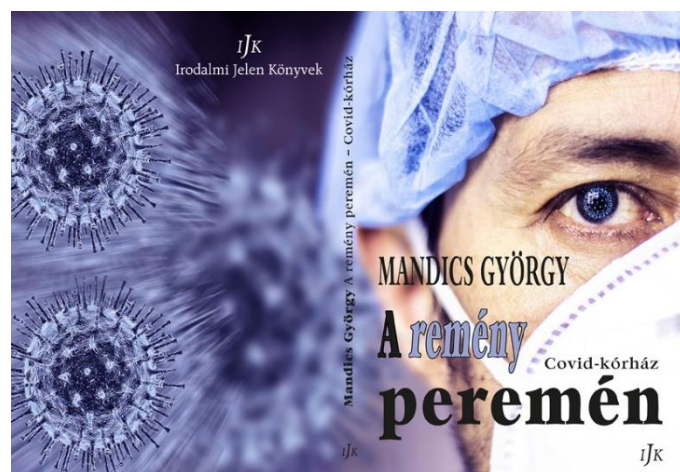
Izgalommal várjuk a következő Mandics-könyv, a **HÉTFOLYÓ, HÉTCSILLAG A ROVÁSKRÓNKA LEGŐSIBB RÉTEGE** megjelenését!

Rováskutatásai közben – csak úgy, kikapcsolódásként – megírta

halálközeli élményeit, látomásait is, melyekről az aradi Irodalmi Jelen Kiadónak köszönhetően máris mindnyájan olvashatunk. A szerző így vall 2020-as élményeiről:

„Betegségem története, azaz majdnem kerek harminc napig tartó kálváriám a Covid-kórházakban – először a kistarcsai nagy Covid-kórházban, majd a Szent László járványkórházban – 2020. november 20-ától december 20-áig tartott.

E könyvet 2020. december 21-étől 2021. február 20-áig írtam Budapesten, Mátyásföldön. A szöveg nem helyszíni riport, hiszen nem volt nálam sem magnó, sem jegyzetfüzet, nem jegyeztem fel dátumokat, neveket is csak alig, mivel az idő egy részét – majdnem a felét – egyfajta félálomban éltem meg. Így rögzült minden emlékem, valóság és álom határán.”

Záhonyi András

A KÁLD-SZABÍR (SUMER) KÉPJELEK, HANGÉRTÉKEK REJTETT ÜZENETEI

Hozzászólás Szalkó József írásához (Ósi Gyökér 2018. jan.-jún.)

Az utóbbi években olyan szerzők is vették a bátorságot, hogy mezopotámiai írásemlékekről, mítoszokról, istenvilágról írjanak, akik még nem mélyültek el R. Labat (L) és A. Deimel (D.) szótárainak (epigráfiai kézikönyveinek, lexikonjainak) pontos használatában.

Nekik és a téma iránt érdeklődőknek is megpróbáljuk most röviden összefoglalni mindazt, amit a 2000-2005 közötti időszakban, a mezopotámiai nyelvvel és művészettel foglalkozó miskolci műhelymunka keretében a szótárak használatáról megismertünk, kikutattunk.

A Miskolci Bölcsész Egyesületben Torma Zsófia, Bobula Ida, Badiny Jós Ferenc, Dudás Rudolf, Pesti József páter és Marton Veronika munkái alapján elindulva, Gyárfás Ágnes vezetésével sikerült egy olyan útra rátalálni, amely a mezopotámiai eposzok, mítoszok, agyagtábla- és pecséthenger-feliratok elemzése során új felismerésekhez vezetett. A magyar mese-, ballada- és népdalkincs párhuzamainak felismerése, az asztrálmítoszi keretrendszer alkalmazása, Borbola János egyiptomi felirat-elemzése ugyanabba az irányba mutatnak: a magyar nyelv és hagyományrend ismerete nélkülözhetetlen a szkíta-utód ősi nyelvek és kultúrák megértéséhez, elemzéséhez!

Az egyiptomi hieroglifák, a hunokhoz is kapcsolódó kínai civilizáció, a máig megfejtetlennek tekintett Indus-völgyi írás, Körösi Csoma Sándor tibeti és szanszkrit szótára, Gyárfás Ágnes meseelemzése, Balla Zoltán és Bérczi Szaniszló beszédhang-értelmezései,

Mandics György vizsgálata a rováskrónikáinkban megőrzött igaz történelmünkről, a Nebraskában oktató Révész Péter felismerései a lineáris A írásról, Grandpierre K. Endre könyvei mind-mind egyirányba mutatnak: a magyarokra erőltetett kizárólagos finnugor és türk (nyelv)rokonság helyett itt az ideje, hogy magyar nyelvünket és kultúránkat ne csak átvevői, hanem – a szabír-szkíta-hun-avar-magyar folytonosságot elfogadva – **átadói szerepben** is vizsgáljuk!

A mezopotámiai szó- és jeltárakban alkalmazott jelölések

Káld-szabír, sumer: nagybetűs, az összetételek elválasztása ponttal történik. Például AMA.A

Akkád: kisbetűs, aláhúzott (az összetételek elválasztása kötőjellel történik). Például Sa-mas

Fonetikai érték: hangérték, melyet az akkádok az átvett káld-szabír (sumer) jelekhez kapcsoltak.

Index: a hangérték jobb alsó sarkánál megjelenő szám, mely az azonos hangértékű (de más jellel leírt) szavak megkülönböztetésére szolgál. Pl. LU₂, lu₂ (Labat epigráfiai kézikönyvében /szótárában/ LÚ, lú jelöli).

Szócsoport-meghatározó: istenségek, madarak, földterületek (országok, városok, települések) stb. nevei előtt vagy után álló jel. Az értelmezési terület beszűkítésével gyorsabbá és egyértelműbbé teszi az olvasat megtalálását. Pl. d (a dingir rövidítése): az isten(ség)ek nevei előtt álló szócsoport-meghatározó.

L: René Labat Akkád epigráfiai kézikönyvének rövidítése (pl. L.13: a 13-as számú jel Labat kézikönyvében)

Fontos tudnivalók

Az indexek az azonos hangalakúnak tartott szó- és a szótagértékek (homonímák) megkülönböztetésére szolgálnak. A számok növekvő sorrendje az **akkád előfordulási gyakoriság**ot követi – ezért nem ördögtől való, ha a turáninak vagy uralaltajinak tartott káld-szabír (sumer) nyelvű írás emlékek esetében magasabb indexszámú olvasatokat is figyelembe veszünk.

A sémi akkádok (babiloniak, asszírok) átvették a meghódított káld-szabíroktól (sumeroktól) az írásrendszert, de a jeleket már nem képjelként (fogalmak, tárgyak, élőlények stb. jelölésére) használták. Az ősi jelek hangértékeit felhasználva saját nyelvük szavainak **szótagértékeit** írták le velük. Így a **képi tartalom fokozatosan feledésbe merült**, a jelek formája pedig geometriai alakzatokká (vonalakká, ékekké) egyszerűsödött.

Példák a kutatás nehézségeinek érzékeltetésére

1., Anakronizmus

Az akkád hatalomátvétel időszakában ugyanaz a jel jelölhetett egy szót káld-szabírul (sumerul) és egy akkád szótagértéket is. Sok szakember (köztük az iranisztika kiváló szakembere, Harmatta János is) későbbi, akkád istenségneveket ad meg a tatárlakai táblák (kiváló színvonalú) sumer (káld-szabír) nyelvű olvasatában – holott azokat (pl. **Samast**) akkor még káld-szabír (sumer) nevükön (**UTU**) nevezték meg.

Ezen esetben 'Samas' a káld-szabír (sumer) UTU napisten-név *akkád fordítása*, ui. az akkádok két jellel írták

le a nevét (**Sa-mas**). A szöveg (a jelek) azonban káld-szabír (sumer) koriak, ezért *félrevezető*, ha velük kapcsolatban későbbi akkád istennevet szerepeltetünk!

Ugyanez a probléma jelenik meg az akkád nyelven fennmaradt *Enúma elis* teremtéseposz káld-szabír (sumer) nyelvű újraértelmezése és Badiny Jós Ferenc tatárlakai korongról kiolvasott imája során is.

2., Vajon miért szerepel a sumer Pantheonban egy nem NIN-nel kezdődő istennőnév?

(Az alvilág istennőjének, *Ereskigal*nak a neve nem a női istenségekre jellemző NIN-nel, hanem ERES-sel kezdődik.) Erre a kérdésre is választ kapunk rendszerszemléletű, a hasonló káld-szabír (sumer) képjeleket egymás mellé helyező Sumer-akkád-magyar szó- és jeltárunkban www.osfogalmak.hu – Záhonyi A. – jeltár, szótár:

A L.556 számú jelnek ugyanis nemcsak NIN, hanem ERES olvasata is létezik! Az istennő nevét először megállapító indoeurópai, sémi anyanyelvű kutatók tehát felszínesen jártak el, amikor őt *ERES.KI.GAL* néven helyezték be a Pantheonba – a logikusabb, az istenség női voltára is utaló NIN.KI.GAL név helyett.

A helyzet persze nem mindig ilyen egyszerű – létezik ugyanis egy NIN.GIR.SZU nevű férfiistenség is. Ennek magyarázata az lehet, hogy később a *nin*-t mint istenségeket jelölő szócsoporthatározót is használni kezdték, így férfi istenségek nevének első tagjaként is megjelenhetett. Farkasinszky Tibor szerint e névben birtokviszonyról van szó: NIN.GIR.SZU az úrnőjét „kardjával” megörvendezett istenség.

A L.13 számú jel olvasata AN és DINGIR. L:556-nál szerepel

NIN.DINGIR(.RA) istennő (az istenek úrnője). Az ő közismertebb neve **NIN.AN(.NA)** vagy **Innana**, vagyis az Ég Úrnője.

3., Léteznek-e káld-szabír (sumer) gyökök?

Válaszunk: *igen*, a káld-szabír (sumer) gyökrendszer létezik – eddigi feliratértelmezéseink mind ezt támasztják alá. Jelenleg a *Czuczor-Fogarasi* szótárban is használatos gyökrendszer használhatóságát vizsgáljuk a káld-szabír (sumer) nyelvű írás emlékek olvasása során. Az ábécébe rendezett káld-szabír (sumer) fonetikai értékek sok – eddig rejtett – párhuzamra világítottak rá.

4., Kísérletet folytatunk a magánhangzóképzés bővítésére is.

Úgy tűnik, hogy a káld-szabírok (sumerok) legalább 8-9 magánhangzót használtak (az a, e, i, u mellett az á, é, i, o és ö jöhet szóba) – ám ezekből csak négyet tüntetnek fel a mezopotámiai szakszótárak. *Vajon miért?*

Ennek oka, hogy a területet meghódító sémi népek flektáló nyelve csupán *négy magánhangzót* használt, így számukra nem volt fontos több magánhangzó szerepeltetése (feltételezhető, hogy meg se tudták azokat különböztetni). Emiatt alakult ki egy olyan rendszer, amelyben a sok azonos alakú szót, kifejezést indexekkel különböztették meg egymástól.

Mi ezt az egyértelmű közlést (beszédet) már lehetővé nem tevő szótáranyagot próbáljuk meg „visszaalakítani“ további magánhangzók bevonásával. Cél a gyorsabb és egyértelműbb beszéd, közlés lehetővé tétele. Egy példa: A L.12 **TAR** (tar, jelentése magyarul: **tör**) jel esetében a magyarul is érthető ‚TÖR‘ olvasatot javasoljuk. Így a TÖR a szótárakban 2-es (L.114 **tár₂**, DAR **tarka**; **trou** (fr.) magyarul: lyuk) és 3-

as (L.100 **tar₃** DARA₅ **deer** (angol – kiejtése: dír) magyarul: szarvas, Ea isten) indexű TAR-tól könnyen megkülönböztethetővé válik. Így az 1-es, 2-es és 3-as indexű TAR-olvasatok helyett a **TÖR**-t, a **TAR**-t s a **TÍR**-t javasoljuk.

Az akkádok számára ez nem volt fontos, hiszen az ősi káld-szabír (sumer) jelekkel leírt szótagértékeik összeolvasásával ők egyértelműen le tudták írni saját szavaikat. Pl. számukra mindegy volt, hogy hányas indexű szótagértékkel írnak le egy kifejezést – ugyanis annak a jelnek az ősi jelentése már nem volt fontos, csupán a hozzá társított hangérték.

Rendszerszemléletű *Sumer-akkád-magyar szó- és jeltárunk* elérhetősége a világhálón (ahol a jelek „fejlődésének” főbb állomásait is meg lehet találni, a káld-szabír (sumer) ideogrammak hasonlósága – nem a későbbi ékjelek geometriai felépítése – szerint rendszerezve): www.osfogalmak.hu □ könyvtár □ szerzők □ Záhonyi András E szótár használatával egy részt nem kell minden keresett jel esetében az egész szótárat végiglapozni, másrészt a hasonló képjelek (ideogrammak) egymás mellett vannak, így kisebb eltéréseket is könnyen észre lehet venni.

Kiegészítés Szalkó József gondolataihoz

Ezúton mondok köszönetet Szalkó Józsefnek, aki az *Ősi Gyökér* 2018. jan.-jún. számában fontos kérdéseket vetett fel az AMA (anya), a DUMU (gyermek) és a NAM.TAR (soros) káld-szabír (sumer) kifejezésekkel kapcsolatban. Szalkó úr nem tüntette fel a szótári jelszámot – ezért ezt mi most minden esetben pótoljuk.

Meglepő módon mindegyik vizsgált szó

eredeti (nem elvont, absztrakt) jelentése **madarak**hoz kapcsolható! *Vajon miért?* Ennek oka feltehetően az, hogy a madár sumer neve **MUŠEN** (L.78). A vizsgált kifejezések mindegyikében pedig ott szerepel vagy egy **madár** rajza, vagy hangértékében megjelenik a **mu** hangérték (vagy egy *madára*, szárnyas lényre utaló név).

L.237 AMA anya

L.237 AMA **ummu** anya
Egy madárhoz hasonló lény itt is felbukkan: AMA.A(.A)^{mušen} kérész (szárnyas rovar, messziről kis *madárnak* látszik, sumer szócsoporthatározója – ahogy a *madaraké* is – ^{mušen}); szitakötő. *Megj.:* a névben az **A** (víz) káld-szabír (sumer) szó is szerepel.

L.144 DUMU gyermek

Egyszótagú hangalakja: **TUR**, jelentése: kicsi.

A DUMU olvasat a „kicsi“ analógiájaként később kerülhetett a L.144 jelhez.

Oknyomozásunk szerint eredetileg két jelből állt össze (**DU+MU**).

A(z 1-es indexű) MU – a szótárban megadott jelentései miatt – itt nem jöhet szóba.

Inkább a L.554 RAG.RAG.MUŠEN (jelentése: **gólya**) **mu₁₀** fonetikai értéke illik ide L.230 DU₃ **du₃** teremt, csinál.

Jele: egy háromszög – akár a L.554. GEME, MI₂ (jelentése: asszony) jelnek!
Megj.: a L.58 TU(D) du₂ (jelentése: szül, teremt) jel is szóba jöhet. L.58 TU^{mušen} = **galamb**

Nézzük meg azt is, hogy a 'visszafelé olvasással' mire jutunk!

A L.81 MUD mu₁₂ (jelentése: szül) jel képjele egy **madár**, amely mellett egy tojás található. A DU.MU (jelentése: gyermek) szó hangértékének leírásához elvileg ezt a jelet is felhasználhatjuk. Tehát DU.MU esetében a nő (L.554) által „teremtett“ lényről, a gyermekről van szó!

L.79 NAM.TAR sors

L.79 NAM, NAM.TAR (jelentése: sors)
NAM jelentése: hivatal, felelősség, absztrakt fogalmak képzője

fonetikai értékei: sim, bir₅, tum₇

A jel alakja egy *madarat* formáz meg. Vajon miért?

Mert a jelhez tartozik még a BURU₅ **madár** jelentés is (L.79*, L.79)!

Következtetésünk: a későbbi, elvont fogalmak leírására használt jelek formája, alakja és/vagy jelentése az új tartalomhoz szorosan kapcsolódik. Pl.

L.114 DAR^{mušen} **tyúk**,

DAR.LUGAL^{mušen} **kakas** tar₂.

E jelek olvasatai azt mutatják, hogy NAM.TAR eredetileg BURU.DAR volt, s az első eleméhez **madár**nevek kapcsolódtak. A NAM jeléhez tehát eredetileg madárnevek (L.79* BURU₅ **madár**, L.79 SEN₃ **fecske**) kapcsolódtak – „sors“ jelentése csak később alakulhatott ki.

A L.100 jelet elemezve azt is megérthetjük, miért került a „sors“ szóba a TAR.

L.100tar₃ ^dDARA₃ (Ea, EN.KI sorsszabó istenség – aki a városok, országok sorsát megszabja). A „sorsot“ megszabó EN.KI-Ea isten másik neve: ^d**DARA₃** – a jel fonetikai értéke tar₃. Emiatt alkalmazhatták NAM.TARt a későbbiekben „sors“ értelemben (tehát a sorsszabó EN.KI isten feladatáról, az *Enkiségről* van szó)! Későbbi párhuzamok

Az ókori madár- és béljósok tevékenysége is a jóslással, a sors előre jelzésével állt kapcsolatban. A madár mint égi üzenetet hozó lény a Bibliában és a Mátyás királyról szóló hagyományban is többször előfordul.

Dr. Kásler Miklós orvosprofesszor, az Országos Onkológiai Intézet főigazgatójaként beszélt a magyarság sorsáról, az ember és a világ viszonyáról

Nem tudják felszámolni a magyarokat

*(Sinkovics Ferenc /Magyar Hírlap/- 2014.
április 14.)*

*A Nemzeti Nagyvizit diagnózisa szerint
nem vagyunk gyengék és elesettek,
történelmünk során
megharmincszoroztuk magunkat*

(Fotó: Horváth Péter Gyula)

- Ön ismert orvosprofesszor, ám jártas a történelemtudományban is, már-már annyira, mintha ez is a szakmája lenne...

- Mindig is nyitott voltam a világra, minden érdekelt. A biológia, a művészettörténet, az irodalom, s persze a történelem is. Sokat olvastam, ez töltötte ki a napomat, s nagyon intenzíven sportoltam is.

Atletizáltam, futó voltam. Amikor egyetemre kerültem teljes mértékben lekötött az orvostudomány, de annyi időt mindig hagytam magamnak, hogy naponta olvashassak

szépirodalmi és történelmi munkákat is.

Hiszem, hogy minden mindennel összefügg a világban, ezért kicsit másként látom az eseményeket, mint mondjuk egy hivatásos történész.

- *Van olyan korszak a történelemben, ami jobban érdekli önt, mint a többi?*

- Az ókor. De rendkívüli módon vonz a magyar őstörténet is. Mert az nem úgy van, hogy hirtelen keletkezik egy nép, szinte a semmiből, azt sem tudjuk, honnan jött, mit akar, ide-oda vándorol a világban, közben úzik-hajtják is őt mások, aztán hirtelen teremt egy olyan államot, amely száz éven keresztül döntő módon befolyik, meghatározza Európa sorsát. Sőt, négy-ötszáz éven keresztül pedig döntő tényező Bizánc és a Német-római Császárság közé ékelődve. És egyenrangú velük. Valaminek történnie kellett a tudományban, ha még én sem tanultam a pozsonyi csatáról, erről a fényes magyar győzelemről, csak véletlenül akadtam rá az olvasmányaim során.

- *Tudatos elhallgatásra gondol?*

- Igen. Dezinformálásra, csúsztatásra, a tények meghamisítására. De miért is ne,

hisz a Habsburgok trónra kerülésük után, fittyet hányva magyar királyi esküjükre, csak a birodalmuk érdekeivel foglalkoztak. Pedig az eskü abban a korban még fontos dolog volt. A magyaroknak korábban másfajta uralkodóik voltak, Szakrális királyok, akik az isteni eredetű törvények jegyében uralkodtak. Ez majd mindegyik Árpád-házi uralkodónkra igaz volt, de az Anjoukra is. És akkor ide kerülnek a svájci rablólovagok, akiket ráadásul a magyarok jutattak lehetőséghez, mert a morvamezei csatában a kun és a székely hadak képezték a nyolcvan százalékat Rudolf seregének. Ha a kunok és a székelyek nem nyerik meg neki az ütközetet, ott pusztul el a harc forgatagában. Már lenn volt a földön, le akarta fejezni az ellenség.

- *Hogy jön ez a csúsztatásokhoz, dezinformációkhoz?*

- Ha meg akarták őrizni a tekintélyüket és a fölényüket a Habsburgok, akkor ezeket a történeteket nem mondhatták el, sőt tudatosan át is írták a tényeket. A folyamat a Bach-korszakban kulminált, amikor megjelent Hunsdorfer finnugor elmélete. Azért az érdekes, az 1700-as évek végéig senki sem vitatta a hun-magyar rokonságot. A krónikák vagy a fuldai évkönyvek, az altaichi évkönyvek is hol türknek, hol hunnak, hol magyarnak nevezik őseinket. Ez

nem véletlen, akkor sem voltak ostobák vagy elmebetegségek az emberek, a dinasztikiak pedig pontosan ismerték és számon tartották az eredetüket. – *A hun rokonság sokaknak olyan, mint túske a köröm alatt...* Még idehaza is elkeseredetten harcolnak ellene.

- Igen mert a hun kapcsolat az jelentené, hogy a magyar nemes eredetű nép, melynek több olyan korszak volt a történelmében, amikor a dicsőség csúcsain állt. Mást nem mondok, mint hogy Atilla szervezte birodalomná az egész barbár világot, egy közösségbe terelte például a germán törzseket, ott indul az igazi germán történelem, ahol Atilla színre lép.

Olvastam egy összefoglaló kötetet az Atilához kötődő legendaköréről. Ennek negyven százaléka germán, a másik negyven százaléka itáliai, szinte a magyar hagyománykör a legkisebb benne.

- *Ez a nemes jelleg lenne az oka a ma is folyamatosan tapasztalható s látszólag ok nélküli magyarellenes támadásoknak?*

- Ez és a mássága. Bizarr, hogy mostanság milyen jelentőséget kapott a másság tisztelete, csak éppen a másnak tekinthető magyaroknak nem jut ebből a tiszteletből. Miért különbözünk annyira? Mert a magyarságnak más volt az államszervezete, más volt a harcmodora, más volt a jogalkotó képessége. A Szent Korona-tan a világ

legkáprázatosabb jog- és hagyományrendszere, a világi és a transzcendentális viszonylatok szintézise, s a demokrácia alapképlete a maga megosztott hatalmi rendszerével. Az ellenállás jog is benne van, de más a magyarok kultúrája, habitusa is. Hadik András, kicselezve Nagy Frigyes seregeit, Berlinig hatolt. Volt másfél nap előnye, tehát nála volt a meglepetés ereje. Ám ő megállt a város kapuinál, s beküldött egy futárt, hogy Nagy Frigyes felesége hagyja el Berlint, mert még baja történhet. Ezzel fel is adta a meglepetés erejét, csak másfél óra múlva lövettette szét a kaput, és sarcolta meg a várost. A királyné levelében válaszolt, mely szerint ő mindig is bízott a magyar nemesség jól ismert lovagiasságában, s köszönte a menekülés lehetőségét. Ilyen mozzanatokból áll össze a magyar történelem, ami nem jellemezte más népek történetét, akár az angolt, akár a frankot nézzük.

- *Hol siklott ki a magyarság sorsa? A tatárjárásnál? Csak legenda lenne, hogy előbb üzentek, állunk melléjük?*

- Üzentek, egyben megszabták a feltételeket. Törvénykönyvük azt mondta, aki ellenáll, azt ki kell irtani. Aki nem áll ellen, az lehet szövetséges, de alárendelt szerepben. IV. Béla maradhatott volna a trónon, de alávetett uralkodóként. Ha Béla király ezt elfogadja, akkor Batu kán meg sem áll az Atlanti-óceánig. A

törökökkel szemben is ugyanígy áldozta fel magát a magyarság.

- *Megalázó ez a hosszú hódoltság?*

- Miért? Egy négyszer nagyobb és erősebb államról volt szó. Csoda, hogy a magyarok 130 éven át ellent tudtak állni neki korábban. Ez jól mutatja a magyar katonai képességeket. Bízunk Európában, de csak csekély segítség érkezett. Az, hogy vérzik a magyarság? Nem számított. A mi mentalitásunk és a lengyeleké akkor is élesen elkülönült a tőlünk nyugatabbra élő népekétől.

- *Ez már a jele volt annak, hogy kiveszőben a Nyugatról az annyira fontos spiritualitás?*

- Igen, ekkor kezdődött el a folyamat, aztán a francia forradalmat követően rendkívüli módon felgyorsult.

- *Volt-e olyan pont a magyarság életében, amikor már látszott, hogy nem tud visszafordulni a lejtőn?*

- *És ebben hatékony volt a sok dezinformáció és csúsztatás?*

- Hogyne. Így tették tönkre a cári birodalmat is a nyugati hatalmak. Ott voltak például a Romanovok, sokat tettek az orosz népért a 19. században, egymás után hozták a reformokat, mégis egymás után követték el ellenük a merényleteket. Európában a 18. században indult el a hamisítás, minden szálon. Az egyházellenesség, a papok kifigurázása, az inkvizíciónak tulajdonított több tízezer áldozat regéje...

Holott lehetett néhány száz ember. Ráadásul a végső ítéletet nem az egyház mondta ki sohasem, hanem a világi hatalom. Kevesen tudják, hogy Kapisztrán Szent János Itália főinkvizítora volt, mielőtt durva köpenyében, kezében kereszttel megindult volna a török ellen.

Főinkvizítorsága alatt egyetlen halálos ítélet sem született, mert addig magyarázott az eretnekeknek, míg azok meg nem tértek.

- A magyar történelem szomorú eseményei, a sok frusztráció hogyan befolyásolta a évszázadok során a nép pszichéjét és egészségét?

- Egyrészt nehéz történelmünk volt. És ez nem maradhatott hatás nélkül. Ráadásul még folyamatosan sulykolták is belénk, hogy mennyire sikertelenek, szerencsétlenek vagyunk.

De hát mennyivel voltak sikereesebbek a lengyelek vagy a balti népek?!

Félmillió lélekszámban érkezett ide a magyarság, s meg tudta harmincszorozni magát sok-sok háború, s a hatmillió abortusz ellenére! A hatmillió abortusz történelmünk legnagyobb katasztrófája. Mégis itt vagyunk. Tegyük hozzá, a környező országokhoz csatolt magyarságot sem tudták felszámolni, pedig szerették volna.

- Azt mondják, a sok frusztráció miatt olyan rosszak a daganatos

statisztikáink, európai összehasonlításában...

- Ezzel vigyázni kell. Az európai népesség 22 százaléka szerepel a nemzetközi rákregiszterben. A 78 százalék adatait a kórházi jelentések alapján vagy éppenséggel azok nélkül becsülik meg. Nincs egységes statisztikai módszer sem. 1994-ben a Free University Amsterdam vállalta fel, hogy kidolgoz egy egységes európai rákregiszter szisztémát, de azóta sem hallottam efelől semmit. Minden országban más statisztikai eljárásokat használnak, mindenki küld valamilyen adatot, ami vagy igaz, vagy nem. A román egészségügyi államtitkár előadást tartott egy konferencián, melyből az derült ki, hogy sokkal jobbak azok a statisztikáik, mint a miénk. Ekkor felállt egy erdélyi magyar orvos, mondván nem érti az egészséget, hiszen Romániában se rákszűrés, se sugárterápia, s mégis jobbak az adatai? Annyit mondhatok, a magyar kimutatások pontosak. Igaz, az egyik évben lecserélték nálunk az addig használt statisztikai szoftvert egy másikra. Mindjárt ezerötszázzal csökkent a rákos halálozások száma, persze nem a valóságban csak a kimutatásban.

- Tehát tévúton járnak, akik a frusztráció jelentőségéről beszélnek?

- A történelem rendkívüli módon befolyásolja a következő generációk életét. Örült veszteségeink voltak,

legalább ötször lefejezték a magyar értelmiséget, aztán jött '56, amikor elvándorolt kétszázezer ember, s így tovább. Ha az ország úgy áll az élethez, hogy itt vagyunk, dolgozunk, s nem engedjük belénk törölni a lábát senkinek, mindjárt másként tekinthetünk magunkra. Nyelvünk egy csoda. A Nobel-díjasaink is ezen a nyelven tanultak, gondolkodtak. Teller Ede meg sem tanult rendesen angolul, volt egy titkárnője, akinek csak az volt a feladata, hogy angolra fordítsa Teller mondatait.

- *Miért éri annyi támadás ma is a magyarokat?*

- Ez megy ezer éve. Folyton a vesztünkéről, a megsemmisülésünkéről folyik a szó. Arról, hogy eltűnünk. Miért, a baszkokat be tudták olvasztani? A bretonokról azt sem tudtuk, hogy élnek, most elkezdtek kelta nyelven beszélni. A történelem arra tanítja az embereket, hogy mindig eljön a kedvező pillanat a nemzetek számára, csak vannak nemzetek, akik ezt nem veszik észre. Vagy nincsenek felkészülve rá. Úgy érzem, ilyen volt az a magyaroknak 1990-ben, amikor fölkinálták számunkra Kárpátalját. De nem voltunk felkészülve a pillanatra. És nemcsak a történelem hordozhat sok frusztrációt, de a jelen is. Gondol-e komolyan arra valaki, hogy a mostani gyerekek fele elvált családban él? Vagy vizsgálja-e valami, mennyi

kultúrszemetet önt a média ezekre az amúgy is kiszolgáltatott gyerekekre?

- *Ez egyáltalán az egészségügy terepe?*

- Szidják a hazai egészségügyet is. Egy disszidens magyar orvos jött ide hozzánk a Harvardról, hogy kezeljük a daganatos betegségét, mert nincs megelégedve a kinti orvosokkal. Négyeszer volt vitánk szövettani kérdésben az egyik legfejlettebb s legnagyobb amerikai kórházzal. Mind a négy esetben a mi patológusainknak volt igazuk, akik huszadannyit keresnek, mint a kintiek, s háromszor annyit dolgoznak. Gátolni lehet a tehetséget, de kikezdeni nem. Egy nép kumulatív genetikai állománya konstans.

- *Egy népé – mint mondja-, de mi keverékek vagyunk már...*

- Akkor is konstans. Ha olyan generációk lépnek színre, mint a reformkorban, vagy Erdélyben a Szépműves Céh tagjai, akkor most is itt kell lenniük a rendkívüli tehetségeknek, csak mindig minden a lehetőségeken múlik és a hiten, hogy meg tudom csinálni. És ne féljünk az ellenünk indított akcióktól. Minden akcióra születik reakció. Az erdélyi magyarok is eltűntek volna már, ha nem támadják őket. Támadnak? Csak azért is összekovácsolódunk. Érdekes, de erre odakint nem gondolnak?

A TÁLTOS

Abraka – dabra!
Hókusz – pókusz!
Üvölt a Táltos
Tüzet hányva

Kezemben a varázspálca,
Szemében az Erő lángja

Süvegem alatt szunyál
Lelkem szökőkútja,
Köpönyegem redőiben
Minden trükköm kulcsa

Homlokomon rubint alatt
Titkos szemem szunnyad,
Varázskelyhem ezüstében
Táltos vérem alvad

Belenézek bal szemedbe,
Béklyót rakok a lelkedre.
Jobb füledbe rímet rágok,
Porba hull az akarásod!
Nagy Táltos Ő, lánggyeplővel
Varázsol büszke erővel,
Boszorkányok száguldó serege,
Az egyetlen, amitől remege!

A VARÁZSLÓ

Poros, nyári délután volt, alacsonyan úszó szürke felhőkkel. A fülledt melegséget meg-megborzoló szellő esőszagot lehelt. Szombat délután volt és vendéget vártunk a hétvégére, egy új arcot mi, gyerekek számára. Sütés, főzés, készülődés, fekete illata lengett a lakásban. – A vendég késik... Egyre jobban beborul az ég, nagymamám aggódik, édesanyám találgatja, hogy vonaton, vagy buszon érkezik-e az öreg? Az öcsémet és engem zabál a kíváncsiság, mivel mi varázslót soha nem láttunk, s ráadásul itt a saját tetőnk alatt.

El kezd csöpörögni az eső, és mi lassan feladjuk a várakozás izgalmát, amikor végre, szuszogás és bűrtortologatás a hallban jelzi vendégünk megérkezését. Szívélyes üdvözlések, az öreg terelgetése a konyha felé, kérdések özöne, a mi bemutatásunk, majd végre, Gülmár Papájé a pódium.

Áll az öreg trottyos nadrágjában, kezeit zsebrevágva a konyha közepén. Abban a pillanatban, amint késésének szomorú történetébe belefogott, nem csak, hogy varázslónak nem nézett ki, de még cirkuszi szemfényvesztőnek sem.

Elmesélte remek dramatizálással, hogy késett a vonat, mert borzasztó tragédia

történt, pár kilométerrel Edelény előtt egy embert elütött és kinyiffantott a vonat. Amint történetébe belemelegedett, rózsák nyíltak az arcán, s mi elhűlve hallgattuk a horrort. A sztori befejezését követő csendben egy bolha pattanását is meg lehetett volna hallani... Ekkor az öreg, kriptai hangon így szólt: Bizonyítékkal felszedtem a halott ember egyik levágott ujját és elhoztam nektek megmutatni.

A bennem borzadállyal párosult izgalmat nehéz lenne ecsetelni, mondjam csak azt, hogy lélegzet visszafojtva vártam a hulla ujjának megjelenését.

Gülmár Papa eddig zsebében rejtett kezei napvilágot láttak, baljában egy apró, baljóslatú dobozkával. Most jobbkeze halálos lassúsággal kinyúlt a dobozka felé és komótosan leemelte a tetejét.

Először a felnőttek kukkantottak bele, felfedezésük rémségét arcuk eltakarásával és apró sikításokkal színezték. A kedélyek lecsillapodása után hogy mi is végre bele kukucskálhassunk a dobozba. Gülmár Papa balkeze leereszkedett szintünkre és a dobozka feltárta titkát.

Megbarnult vércseppekkel díszített vatta ágyon feküdt az ujj, megkékülten, lila körömmel.

Libabőrös lettem, mozdulni sem bírtam, csak rámeredtem a balszerencsés ember borzasztóan halott ujjára.

Ekkor, csodák csodája, megmozdult az ujj. Lassan, hernyó módjára el kezdett tapogatózni.

Sikítva rohantunk öcsémmel anyánk szoknyája mögé. Erre az öreg bezárta és zsebre vágta a dobozt, mondván, hogy az ujj vissza akar menni a gazdájához.

A teljes hulla látásának reményében megkérdeztük tőle, hogy visszaviszi-e az ujjat most, azonnal?

Amit Gülmár bácsi ekkor mondott, az háromszor is aláhúzta varázslói minőségét: “Az

ujjat már ‘hókusz – pókusz, hipp – hopp, visszaküldtem.”

Nem akartuk elhinni, újra elő kellett szednie a dobozt. A fedél lekerült, a doboz üres volt, csak a véres vatta pihent benne. Sokkal később tudtam meg, miután Gülmár Papa többször is bebizonyította megmagyarázhatatlan kártya és pénz trükkjeivel, hogy ő egy igazi varázsló, a hulla ujjának titkát:

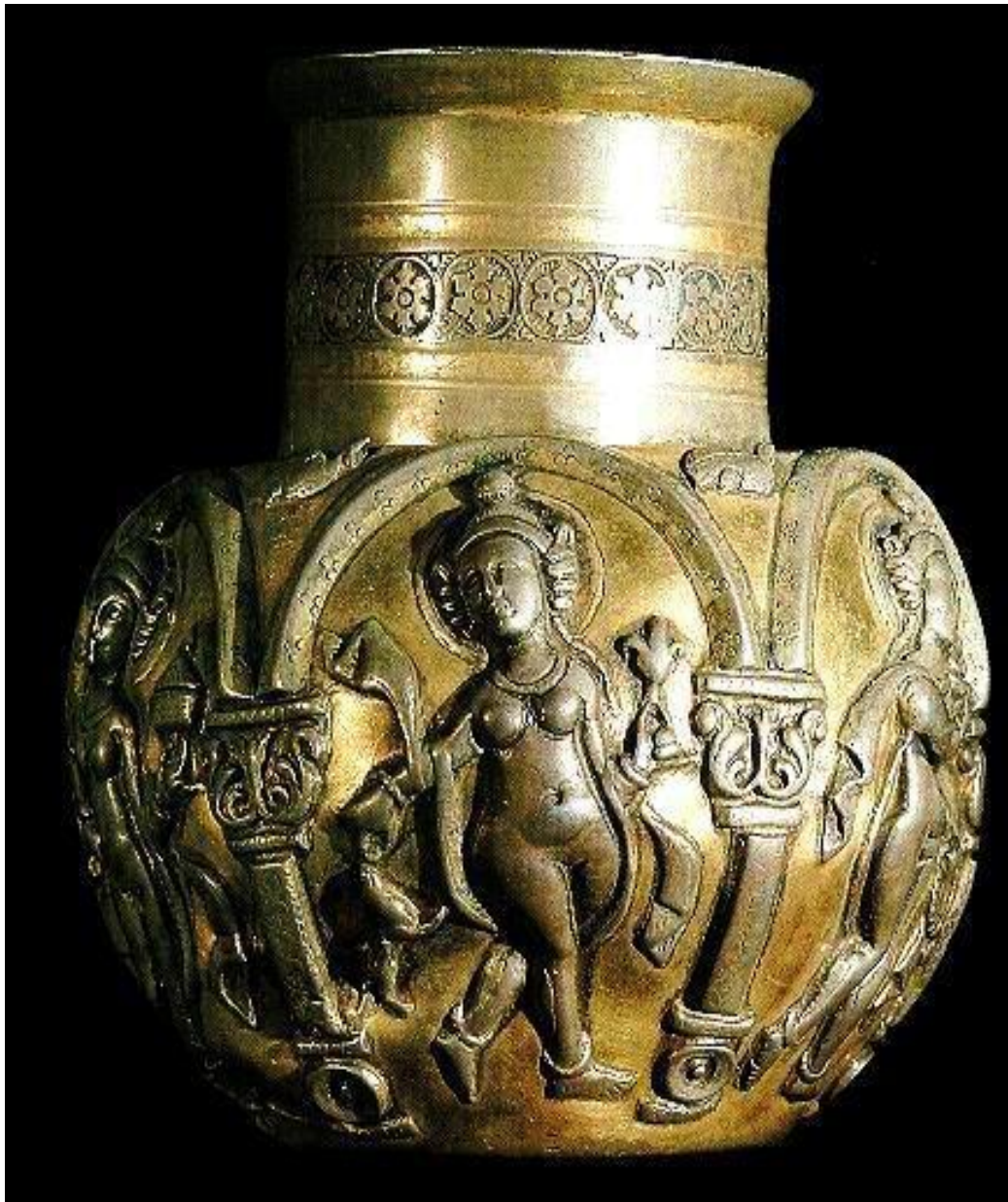
*Egy doboz, lyukkal az alján,
piros tintás vatta*

*És egy beföttes gumi a
hatalmas varázsló ujjára szorítva.*
Ha semmi más, én még ma is azt mondom, csak maga az ötlet felérdemesítette Gülmár Papát a varázslói megtiszteltetésre.

Szászánida kincs, lófej, táltosi szertartási ivóedény

Szászánida kincs, váza termékenység szimbólummal

Következő számunk tartalmából:

Horváth Barna életrajza, az Emlékezni Tilos c. könyvből, 'Pályánk Emlékezete' címmel
Kállai Géza: Regia Civitas
Kühne Katalin: Pilinszky János
